

ca. per tuas, eolum. tertia, no. 3. verificat. item in quantum dicit Innoc. ibi. & adde secundum Bal. & ratio est, quia interrogatoria fieri solent secundum circumstantias causae ac personarum inductarum quas circumstantias personarum inductarum non potest diuersa pars considerare, nisi sibi edantur ipsarum personarum nomina quam rationem refert glo. in dist. capitulo 1. in verbo, interrogatoria de testibus, in 6. Qua ratione crediderim dilationem datam ad dandum interrogatoria non currere, nisi a tempore, quo edita fuerint testium nomina, tanquam necessaria ad confessionem ipsorum interrogatoriorum per sapientiam.

- 19 Amplius * intimatur quoque aduersario, **QUALITER**
 20 * **MATERIAE SVNT SPECIFICATAE MEDIO IVRAMENTO**, quia parte petente tenetur produciens specificare materias datas medio iuramento, quo asserimus nos credere materias, quas desimus, esse veras. prout supra titulo de articulis fassus diximus. Crediderim ramen, vbi materia darentur post iuramentum de calumnia praestitum, postque eius terminum seruatum, non teneri producentem alias specificare materias medio iuramento, quia specificatio haec species est iuramenti de calumnia. Et vbi semel praestitum sit, extenditur ad totam instantiam, in qua praestitum fuisse, & nulla ratio suadet vt toties reiteretur, nisi forte praestitum fuisse a procuratore, & in hoc exigetur a principali propter vtilitates, quas supra tit. de articulis enarrauimus, vel nisi forte praecessisset iuramentum principalis, & tunc exigetur a procuratore, & qui ex obseruantia sacri Palatii tenetur etiam in animam propriam iurare, etiam, vbi principalis iurasset Rota dec. 37. in no. Quidam procurator, de iura. cal. no. 1. ibi. Nam licet principalis iurasset. Quae consuetudo est approbata in cap. 2. de iur. calu. lib. 6. Et ratio est in promptu, quia posset ipse calumniare, sicut dominus, quam refert Collector ibidem, & sequitur inferius decisio. 40. in no. procurator. Quamobrem ne postmodum similibus protestationibus partis aduertit differatur examen, solemus aduersarium praeuenire, & sibi etiam non petenti, neque protestanti in hoc vltro morem gerere, in ipsa articulo-

colorum exhibitione , & exinde sibi hoc , vt pramittitur intimare . Non defunt etiam qui , non alias specificatis materiis similes intimaciones aduersario faciant , vt per simile intimatione monitus profectione omittat , credens materias , vt sibi intimatur , specificatas fore , quæ (vt opinor) dolo factis , quare si tibi expediens fuerit materias ex aduerso specificari medio iuramento . memor eris , nõ acquiesce re simili intimationi , sed à notario rei veritatẽ explorare .

- 10 Denique * fieri etiam solet præscripta intimatio , quælibet testes postmodum examinabuntur singulis diebus , & horis sequentium dierum , quia licet fuerit pars citata ad videndum illos iurare ad certos diem & locum , vt supra , & iurauerint , non tamen iurando dicuntur deposuisse , Bald. in capit. 1. colum. 1. versicu. nota ista duo , si inter domi. & vassal. lis oriarur , & notatur in l. si quando , C. de testibus , sed tantum iurant de veritate dicenda , Bald. in d. cap. 1. columna tertia versic. Nota formam , si inter domi. & vassal. lis oriarur , nisi fortè inducerentur tanquam assentiri , quia tunc duplex iuramentum præstant , vnum de futura eorum absentia finito examine , aliud de veritate dicenda , prout supra suo loco diximus , aliud quoque præstant in fine examinis , quod secreto habebant depositiones suas ; donec earum publicatio fiat , per text. 4. qui falsa , & si reuelaret . puniretur , text. ibidem cum gloss. in li. iurandi , C. de testib. Bald. in l. presbyteri , circa principium vers. 4. noto. C. de epis. & cler. Specu. in tit. de teste . sequitur . Fel. in cap. fraternitatis , col. pen. n. 11. ver. in gl. final. in fin. nos quinque capitula , extra eodem , & licet * supra dixerimus iuramentum præstulandum esse ratiõis euangelis per text. in cap. hortatur , 3. q. 9. Mos y tamen non solum in palatio , sed alibi etiam generalis inoleuit , vt raro , vel nunquam præponantur euangelia ei , cui iuramentum defertur . sed fere semper præponitur quævis alia scriptura , quam approbat valere Abb. in dicto c. fraternitatis , extra de testibus , vbi etiam Fel. in columna penult. nu. 11. vers. in glo. si sibi , secundum quem valet constructio de tangendo quamlibet scripturam , et vbi diceretur N. iudice , et parte præsentibus iuratur , nec alias adderetur vestis sacrosanctis scripturis , prælumerentur nihilominus

rad.

LIBER

tactz scripturæ, prout voluit Ioan. Andr. in additio. ad Specul. titul. de teste, §. sequitur, & si negaretur, operaretur hæc præsumptio effectum translationum, ut ei qui negaret iuramentum interponere, incumberet onus probandi, sequitur Burr. & Abb. in dicto cap. fraternitatis, extra de testibus, ubi etiam Fel. in colum. pen. in §. vers. & si dicetur in actis, ubi hoc idem extendit, ubi negaretur præsticum fuisse iuramentum, vel forte si appateret, præsticum negaretur præsentia partis, faciant nos. per eundem Fel. in d. capitulis, penul. & ult. colum. de testibus: Quæ verba præscrip-
tæ intimationis, qualiter testes postmodum examinabuntur singulis dieb. & horis, extenduntur non solum ad dies

- 2 termini probatorii, sed etiam post. & dum tamen infra terminum iurati fuerint, si modo terminus non sit datus ad probationem perfectam, seu (ut aiunt) ad probandum, & probatum habendum, Rot. dec. 73. in no. licet in remissione, de test. & remissio. & ratio videtur esse in promptu, quia depositio testis retrahatur ad diem iuramenti, notatur in clem. 1. de offic. deleg. gl. & Bal. in l. damni §. subito, col. fin. in princip. vers. Oldrad. inducit istum text. ff. de oam. infect.
- a Cetetur, a quod ad testes attinet, vnum non prætermittatur tam, quod* & si testis non debeat se vltro ingerere, sed citatus & iuratus deponere, toto titulo de testibus cogens, auct. rogati. C. de testa. & notatur vtroque, & qui vltro se offert non vocatus, neque rogatus, sit de subornatione suspectus, argumento 1. q. 1. illi. Et propterea de iure citandi sint testes ad perhibendum testimonium veritatis, nonquam tamen vnum in palatio hac solemnitate, ea ratione, quod Patres veluti præsumunt reum post decretam citationem comparentem fuisse citatum, & propterea compellunt ipsum suo adversario respondere, nec darent ei dilationem, quia si citatus venit, debuit venire, instructus, prout supra titulo de executione citationis ad partes, §. Hoc amplius, diximus, eodem exemplo præsumunt reum venire ad deponendum, quia rogatus, & citatus, Rot. dec. 372. in no. fuit dubitatum, de testibus a principio usque ad finem, & b quando* inducuntur, raro vel 13, nunquam discutitur, an sint admittendi, vel non. ne intro-

rim

- c rim processus retardetur, sed & pars dicit contra personas testium generalia, quæ excipiendi formula habet clausulâ præservatiuam facultatis specificandi exceptiones sic in genere datas de omni parte iudicii, prout supra titulo de exceptionibus docuimus; & si quandoque exceptio aliqua competat, quæ admodum contra testem vergeat, solemus tam in ipsâ testium productione specificare, nec propterea solent Auditores tunc tempore productionis testium similes exceptiones discutere, ut processus citius finiat, & non cogantur ipsi, qui pluribus occupationibus distinguuntur, ad causam adhuc non instructam animum vertere, sed pro tunc mandant testes examinari quantumcunque inhabiles, saluis exceptionibus, quæ calu producentes ultra protestationem suam habentem vim præservatiuam reportat insuper de præservatione iuris excipiendi in specie iudicis interloquutionem, & quandoque ubi evidens, vel gravis videretur obiectus testis defectus, solent Auditores non solum facere interloquutionem præservatiuam de qua supra, quæ præsupponit testes admissos, sed tamen, ut admissio retolui possit, ubi aliqua exceptio daretur, & verificaretur, quæ testem repelleret, sed mandant testes examinari saluis exceptionis, ut supra, & post ad partem. Quæ verba important, ut testes interim non conseantur admissi, sed remaneant in suspensio, donec Auditor cautius magis oculum nactus possit super illorum admissione deliberandi. Quamobrem si te inducente fuerint quandoque sic testes recepti, & positi ad partem, memor eris, antequâ sententiam petas pro illorum admissione insistere. *وقد* in re vidi etiam primarios practicos hæc admissionem prætermittere non alias perpendentes, quantum importet simile decretum positionis testium ad partem, operatur enim ut testes interim pro non admissis, proque non examinatis habeantur. Reliqua d quæ ad testes arguunt utpote, qui testes admittendi sunt, qui repellendi, quæ contra eorum personas opponi possint, quando & qualiter producendi item quando, & qualiter recipiendi sint, ac de eorum compulsionem, examinationem, numero puellificationem, rubricis reprobationem, fide eis adhibenda, & alia si quæ tibi circa testes occurrerent, habebis apud Specul.

toto ti. de teste materiâ distinctâ sub eius rubricis, & apud Doctores præsertim Canonistas in tit. de testibus, & in aliis locis communibus, ad quos occurrente necessitate recurrere poteris, non repeto, quasi aliud agens.

ANNOTATIONES.

- a **E**T testes sint,) Huius rei illud est in causa. Nam si ad
 25 **E**ssimianum veritatis perhibendum volueris testes acceda
 rent, sequi ipsos imperat, suspitione falsi nequaquam tuereris
 eisque fides adhibenda esset minime, ut à Bar. Adcomit in l. post
 legatum. §. his verbis. ff. de his, quibus, ut indig. ab Alex. cons. 78.
 lib. 2. Ioan. Fran. Ferr. in pract. libell. in forma iuram. test. in
 verba citari, in princ. & Tirac. de privi. pra. causæ privi. 3.
 prope si Idcirco ut testes citentur communis practis inolevit, ne
 sponte sed requisiti venire videantur, & traditur infra ab au-
 ctore in ver. ceterum, necnon & à Ferronarij compilatore va-
 riarum commis. pag. 12, col. 3 salit tamen si testes in iudicio for-
 te fortuna repererint, sunt enim absq. citatione examinari ri-
 ti possunt, ut las. tradidit in l. nequicquid, §. ubi decretum, n. 27
 26 ff. de off. preconis. Qui quidem testes multa indilla, captisque
 pignoratibus ad essimianum ferendum compelli possunt, veluti ab
 Accur Bar atq. Salicet prædictum est in l. si quando C. de test. at-
 que Lanfr. in c. quamam contra, in verbo, testium num. 43. de
 27 probat. Et si testes comparere neglexerint, reusq. ut causa ip-
 sa terminatur, & reus defectu testium, quos habere minimè po-
 tuit, condemnatur; ipsi ad omnia dâna refarcienda tenentur, ut
 pulchre per Ang. & Pau. Cast. in l. argensur, §. cum autem, ubi
 Alex. col. 2. C. de eadem Affl. in cons. reg. Ricap. in pecuniarij, t.
 nu. 44 & Proff. Carau. super ritu mag. Cur. Vicar. 77. nu. 7.
 Nic. Aur. Granatius.
- b Parte vel presente.) Tria reg. est, quid aduersario non ci-
 28 tatur, vel presente ad videndū iuramenta testium, quod etiam
 examen verib. non sufficit, & in nomine Domini de test. l. si quâ-
 da. C. ex per Alex. cons. 79. lib. 2. Arctim. cons. 167. Dec cons. 54.
 las. in l. proferendum, §. si autem reus, nu. 5. C. de indic. &
 per Affl. §. des. 12. nu. 1. & des. 39. nu. 3. & auctorem infra
 in ver. ad videndum illar curare. Quæ quidem reg. præcedit
 quiam si iuram. principe testes deponerent, veluti prædicarunt

Di-

DeBaret in d.c. in nomine Domini, ubi late Dec. materiam per
tractat, num. 17 cum seq. ponendo regulam cum parib. fallent.
Cur cons. 21. Marf. in l. 1. nu. 7. ff. de quæst. Af. d. in consil. regn.
Nep. humanitatem, in 6. not. Et Gram. decif. 103. num. 133.
19 Et vides adeo hoc verum esse, ut * velles parte non citata exa-
minari, etiam iudicium non faciant, secundum Dec. in d.c. in no-
mine Domini, in 8. Et 17 qui hanc opinionem communem esse
testatur ad quam regulam, voluit Dec. Frl. Et alios in d.c. de
rante origina Et unam tradit limitationem in prædicta 6. p.
in primo membro, vers. titatio, quarum nonnullas in foro sequi-
tiores cum ex 13. d. Mar. num. ex alijs interpretibus decerpas,
30 submittere visum fuit. Et primo quod citatio parus non requi-
ritur, quævisque ad instruendum tantummodo iudicem,
aliqua p. prelatio, Bal. in l. si qua per calumniam, vers. sed po-
tius de epis. Et iter ubi exemplum præbet quando iudex sacra-
laris clericum non decens habuit. Et perulari incedentem, ve-
luti criminis obnoxium præ manibus haberet, si clericus ipse
sui clericali depictum ostenderit, illico ad ecclesiasticum iu-
diciū cum alia absque partis citatione illam remittere debet. Secun-
do nec partis citatio necessaria est si alicui iudici secundum suā
consuetudinem, causam determinandam a principe deman-
daret, ut de laci Bald. aduocat Et in Luque natus, col. vii. C. de
prob. cui Alex. consentit in l. de unoquoque, col. 2. ff. de re iud.
Tertio quando examinatur testis, iuris dicto necessario inquisi-
tendum est. Alex. consil. 130. li. 1. Quarto cum de alicuius obitu,
aut recessu timor sit, Innoc. Et aliq. in c. Alberic. de test. de qua
re late infra auctor, Et nos aliquid dicemus sub lit. F. Quinto,
quando honesta mulier examinanda est, que demi absque partis
citatione examinari potest, ut per Bart. in l. ad egregias, ff. de
iurem. Et Inf. ibi, in 1. verum Abb. aduersatur, in c. si qui testis
de test. Et Felix etiam nu. 4. Sexto limita in interrogatoriis, de
qua vides appellauerit, quoniam appellations pendente iudex
neque ad diffinitiuam (antequam tamen sibi indibeatur) vi-
de aliter non vult procedere potest in. non solum, de appell. in 6.
iuncto ea. cum qui de del. Et cont. re lib. Sept. mo limita, quan-
do aliquis ab iniquitatem in expensis condemnatur. Burr. in c.
Frem libens, de de. Et cont. Et Fel. in c. 1. col. 6. de iud. Offens.
cum dolent, ne citatio in eū exequatur, quis latitat Innoc. in c.
ad premissam, de accus. Et Abb. in cap. ex iud. col. pen. de cler.

LIBER

non refid. Nemo, in crimine laesae maiestatis divinae & humanae
 Feli in 1. quoniam contra, de probat. Dec. in dicto c. in nomine
 Domini, nu. 24. ubi loquitur in causa heresi, ipse tamen cum
 imperamento hoc inult. fit, ut ibi, Mars. in l. de unoquoque,
 ff. de re iud. & Capic. de offi. 127. Decimo, in crimine assasi-
 Arch. in 2. de homic. in 6. Mars. in praxi, 3. diligenter, num.
 157. & in l. de unoquoque in 10. casu ff. de re iud. Gram. conf.
 40. & Felin in 2. quoniam frequenter, col. pen. ut licet non con-
 test. & si idem facrum pugnant, aliter senserit in dicto cap. in no-
 mine Domini, in 1. limit. cu. Gram. consensit in not. 11. num. 16
 sed priori opinioni consentit, quod à Mars. scribitur conf. 19. &
 Gram. not. 9. scilicet assasi- in crimine laesae maiestatis crimini
 aequiparari, at in crimine laesae maiestatis, ut diximus, par te ne
 quaquam citata testis admittuntur, ergo, &c. Undecimo in
 omni alia, qui ultima die termini celebratur, tunc enim ex parti-
 te ab citata expediri potest, sic & testis ultima die termini par-
 te non citata recipi etiam quoniam, Bal. in authen. ei qui appellat
 colum. 2. C. de tempo. appell. & in l. si quando co. l. i. secunda,
 in fine, C. de test. Afl. dec. 27. num. 6. vers. quoad secundum
 dubium, & Miran. loco citat. quod qui. l. i. in i. in reman-
 dandum est. Duodecimo, (& si hac limitatione proxima cogita-
 ta videatur) quando moram periculum afferret, vitiosa, si iudi-
 ces iurisdictionis tempore periculum esset. Oldr. consil. 6. hic agitur,
 31 hoc certe causa patris citatio relaxatur, adeo, quod & nobis tunc
 tempore sententia proferri possit, ut per Bar. Bal. Ange. & ceteros
 in l. more Romano. ff. de ser. licet non desint ibi, qui contra-
 rium velint, multa tunc propter moram periculum permittuntur
 quae congerit Roma in l. si vero, ff. de iura. in 40. sub ff. sol.
 mati, ubi ferè omnes leges de periculo more loquentes citat. Ter-
 tiodecimo, quoniam in loco valde remoto probatio faciunda est, ea
 enim tunc parte haudquaquam citata fieri potest, licet per illum
 text. in l. 2. in verbo, nona mirabilem praedictam, C. de nauis.
 lib. 11. quem Dec. sequitur in dicto cap. in nomine Domini nu-
 mero vigesimo sexto. Quartodecimo, quando testis, qui ob-
 re decessit, & ad declarandum dictum suum iterum examinatur.
 Arch. consil. 116. & 7. ubi supra numero 18. hoc tamen
 cum imperamento intelligendum est, ut eo loci Dec. post Ioan.
 ab Ana. consil. 87. Vostremo iter alias limit. ultra praedictas vide
 his supra in ca. 1. sub li. H. à nobis traditas, quoniam citatum
 quod

qua cum videretur affinitatem habere. De ceteris vero si ubi cumulare satis factum velis, leges Vel. & Dec. in d. cap. in nomine Domini. & Maran. praxibus loco. Nicol. Ant. Granat.

- c Quod ego.) Non ab re quidem hac probatio fieri debet, cum de hominis vita tractetur, adeoque diligenter inquisita plenaeque probatio facienda erit, si sciant cuncti. C. de probat. cu. verbo tenor concordat, cap. sciatis cuncti, 2. quæst. ult. & l. cui sententiam. C. de pro. ubi enim maius periculum inest, si è perpiscatus semper sit consilium adhibendum, arg. l. a dicitur, circa medium. i. de appell. & l. 1. §. 1. ff. de veni. inpec. ut prius ipse de crim. ne constet. l. 1. §. illud autem ff. ad Syll. laic. Marf. in praxi. §. 1. & Blanc. in repet. d. vlt. numero 16. cum seq. ff. de quæst. & quia hæc res iam passim præsertim apud nosque capitales causas transire, permittimus, ad reliqua transeamus. Nicolaus Antonius Granatus.

- d Item limitarem.) Addo hic, quæ libro 3. diximus, cap. secundo sub. lit. B.

- e Rursus Hugo.) Testis * cum ad perpetuam rei memoriam 32 examinari debet, cognitio summaria semiplenaeque saltem probatio iudici prius facienda erit, qualiter sententia, aut vultus natura illi sunt & uter est, ne vitam cum morte commutent, siue quod è loco recedat, & longius ire parat, aut bellum petere, vel mare pertransire, aliis examinari non possum, ut Bart. de ori. cuius asserta sunt omnes in. l. in lege Aquis. §. si delictum, ad l. Aquis. Ab. Et & ceteri communiter in cap. quoniam frequenter, ut licet non constet. & in cap. Alberti. de test. Bart. & reliqui hoc idem iracunt in l. 4. §. præter ff. de dam. in sol. Alex. cons. 206. lib. 2. & aufer hic, qui abundè loquitur, & quoniam modo in hom. Cur. vñ receptum sit, & decet quicque Compiler illic Form. aduoc. in 2. tract. c. 36. & 37. Nicol. Anton. Granatus.

- f Inoleuit.) Huius moris, atque praxis, quod * testis affutur 33 rus duo præstat iuramenta. meminit etiam allegatus Campi. Form. aduoc. ubi supra, sed Auctar infra, verb. aliud quoque, addit tertium iuramentum, quod testis, affuturus præstare obstringitur, scilicet quod eius testis, motum aut publicationem non pasciat. Nicol. Ant. Granatus.

- g Adeoque.) Hanc opinionem per plura comprobat Affidit, in cons. reg. Neap. probationum incogitur, vol. 2.

X Item

LIBER

- h Item dicimus *¶* Adde ca. super. & ca. iurandi. 4. q. 3. &
34 c. hortamur. 3. quest. 9. & * non solum in testis hoc procedit, ut
de abique iuramento non probet, per predicta iura. & habemus
in l. iurandi. C. de test. & in c. tuis questionibus, cod. tit. sed
etiam in eo, cuius pronuntiatio, aut sententia acquiescendum
erit, verbi gratia. Statuta cauentur, vel partium etiam consensu
quod simpliciter nunquam verbo credatur, ille quidem prius iurare,
operari, alias nequaquam ei credendum erit, ut pulchre Aug.
prodedit in l. si vacantis, colum. 3. C. de bon. vac. lib. 10. cuius
opinionem concilians Mari. Soc. in cap. qualiter & quando. 2. in
7. q. 9. q. principalis de accus. & Fel. in cap. significasti. 1. in fin.
de homic. & in c. quia iudicante, column. 1. de prescrip. accedens
ad hoc, quae idem Aug. Pau. Castr. & alij voluerunt in l.
35 de pupilla. l. qui operas, ff. de nou. oper. nou. ubi * quando ali-
cuius conscientia aliqua committitur, ut saepe a principe fieri
solet, adhuc, ut sententia valeat, ante illius pronuntiationem,
quod ita eius conscientia distat, iurare ille obstringitur. Et adeo
36 in testibus necessarium est iurandum, ut ipse * antequam te-
stimonium perhibeat, iurare teneatur, alias irrita eorum erit
depositio, d. l. iurandi cum alijs in prin. alleg. quod tamen sa-
ne intelligendum erit, nisi confessum postquam deposuerint, iura-
rent, ut placuit Bald. ac Pau. in d. l. iurandi atque Felin. in d.
e de testibus, & in c. fraternitatis, nu. 2. extra de test. quanquam
in hoc aduersantur Cyn. & Salicet. in d. l. iurandi, & Bald.
sibi inter contradicens in d. c. fraternitatis, in 4. not. cum etiam
Ant. & Abb. in d. 8. cap. de testibus. Ceterum Fel. post Mariam
ibi, sedere distinctionis, purgantes opiniones concordas scilicet
aut sponte, ut ad iudicis interrogationem post ipsam depositio-
nem testes iurarent, priore casu, ut prior procedas opinio, in po-
steriore vero, posterior, super qua controuersia videat Ias. in
37 rep. l. admonendi, nu. 19. ff. de iur. iur. & ibi * num. 191. nun-
quid iuramentum sit de forma, vel substantia testimonij & vi-
de ibi Rep. num. 194. penult. reg. cum ampliacionibus atque
limitacionibus. Huius speculare videtur quod Augu. Antec. scrip-
tum reliquit, in tract. de positi. Ecol. q. 55. art. ult. Parisiensem
38 * non posse dispensare, quid testis in ferendo testimonio iurare
non debeat, & hoc quidem ex eo, quia iuramentum interesse de
iure diuino est, ut legitur, Genesios caput 51. quod certe pro-
nuntiaturum magnificat Felin. in c. consueuit, colum. 8. de res-
criptis.

script. & Marf. quæst. 214. ad validitatem dicti testis, ubi
abunde loquitur. Quæ de re Cur. legas in tract. de iur. cal. §. sed
nu. 3. & Jo. Bap. Pirus. in tract. de arb. lib. 10. ca. 10. nu. 12. qui
39 * & iuramentum salutem etiam de iure naturali esse, & a le
gitimare Mase traditum asseverant. vbi Etad. c. 22. & c. si Chri
stus de iurciu. non immerito ergo Athenienses testium iniura
mentum testimonium non admitterent, ut iam à nobis dicendum
erit. Quod quidem, & apud Romanos etiam observatum legimus
apud quos solus Flamen diabus perpetua lege iuramentum præ
stare tenebatur: qui si quando in magistratu assumptus, per le
ges iurare tenebatur: per alium, qui vicem illius ageret, iura
bat, & ita in lege iurare coquebatur, veluti scribit Alex. ab Ale
40 xandro in Gem. lib. 3. ca. 10. Ceterum * & si testis iniuratus
regulariter non probeat, attamen præsumptionem facit gl. in c.
cum olim 1. de privileg. tex. in c. cum olim, ubi Abb. in 3. no. de
de. & cotta. Alex. cons. 24. animadversus lib. 2. Marfian l. ma
ritus col. 2. ad si de q. & Fel. in d. c. iur. questionibus num. 2.
ibi, nu. 5. seu tradit limit. in quibus testis non iurati dillum va
let. Qui quidem testes die feriata ad Dei honorem iurare non
possunt licet testimonium, si alia die non feriatum iuraverint, fer
re valeant. Gl. in cle. 2. de offi. deleg. Abb. in cap. 1. col. si. de fer.
& Gemf. in c. mulieres, nu. 41. de iudic. in 6. Quod quidem iu
ramentum testibus præstitum fuisse, apparere debet, aliis in du
bis nequaquam iurati præsumantur, si Bar. tradit in l. 1. T. cap.
pus ff. de de. præleg. etiam si Notarius scripserit testem iuratum
& examinatum testimonium perhibuisse. Sed hac in re licet Bar.
nonnulli sequantur, tamen contra eum est communis scribentium
opinio, quod si id notarius scripserit, præsumatur, testem iuratum
dixisse, ut Aleia, in tract. præsum. reg. 3. c. 13. nu. 4. cui adscripu
latur Cemar. lib. 2. variarum res. c. 13. nu. 2. Sic Ant. Gravet.
i Etiam si Card. (ecc.) Adde cap. super, & c. licet universis de
test. tex. in l. iusur. c. eo ubi testis, quantum dignitate reful
geant, iurati testimonium dicere debent, vide Rip. in l. admo
nendi n. 194. ff. de iurciu. & Crui. in tract. de iuram. 227.
Nicolaus Antonius Gravet.
k Ut non aliis.) De iure clerici * cum eorum testimonia veri
41 tatis perhibent, auctis scripturis iurare tenentur, c. vi. de iura.
cal. & si aliter observet consuetudo sic, sufficit eorum eis sa
crofanda evangelia tantum propere, veluti Doct. in d. c. tradit

LIBER

Et p[ro]f[er] in clem[entia] 1 de homic[idiis] Et in clem[entia] 1. § p[er]ro, de h[er]et[icis].
vbi, Card. O[stien]s. in cap. super de testib[us] Et Spec[us] sit de iuste § 4.
Et 7. in fin[is] Nic. Ant. Gratianus.

- 1 Rur[us] sing[ul]i.] Iuramentum t[est]ib[us] posse à partib[us] re-
42 mitti, productum est à Fel[ice] post alias in c[ausa] tuis questionibus, num.
3. de test[ib]us Et non uno in loco à l[eg]e, ut in l. 2. de iur[em]ent[is]. num. 26.
cum seq[ue]nt[ur] de leg. 1. in l. reprehendenda, num. 1 C. de iust[is] Et
subst[antia]l. sub cond[itione] Et in rep[ro]b[atione] admonendi, num. 9. ff. de iur[em]ent[is] and.
vbi Rip[er] num. 99 Et ab Alf[ons]o decis. 191. num. 7. Sed hoc sane
intelligendum erit, ut iuramentum relaxari possit, scilicet ex-
pressè, nam tacite non sufficeret, ut Fel[ix]. animadvertit, qui de
commun[is] opinione testatur in d. c[ausa] tuis questionibus, num. 6.
apud quem nullus videbitur fallentur, in quibus iuramentum
remitti nequaquam potest. Quamvis Et in istius iuramenti re-
laxatione utraque pars consentire debet, nam illius tantum, et
ita quam testes producantur non sufficit consensus, ut p[er] r[ati]onem.
And[reas] Et Abb[as] in d. c[ausa] tuis Et l[eg]e in d. l. admonendi, eodemque
num[er]o, vbi etiam num. 107 disputat, an index dissentire possit Et
à testib[us] iuramentum, non obstante, quod à partib[us] illud re-
43 missum fuerit exigere. Et quomodo partes totius iustu-
randum relaxare queant, ita etiam una pars alteri illud re-
mittere valet, Alf[ons]o dec. 80. num. 9. nam licet iuramentum sit de
forma, ut es deficiente. d. iur[em]ent[is] test[is] corrumpit, l. iur[em]ent[is] and., C.
de test[ib]us Et supra prælibatum fuit, attamen hac forma ipsar[um]
partium favorem principaliter respicit. Et favori suo quilibet
renunciare potest l. vol[untate] vbi omnes, de p[ro]b[atione] Quamobrem, cum
de alioius integritate, illiusque sp[eci]fice fide aique iustitiam
confidatur, iuramentum facile remitti potest, voluci de Xenocra-
te legitur, cui tanta fides habita est, cum nullius iniurati ad-
m[on]eretur testis, an um, illi soli Athenienses remisissent iustu-
randum, iuratoque crediderunt, ut Domit. Brus[us] lib. 6. iust[is].
At nostra quidem tampeste Xenocrates non reperitur, nec
qui testis nominis dignus esset. Ex Iovis namque tabulis, testis
apud Græcos dicebatur pro certo indubitabilique, item Atricus
testis, ut Domit. Brus[us], eo loci Sed prohi dolor, plerique omnes ius-
iurand[um] sanctam illam etiam eorum conveniunt, que maxima
potestatem, apud omnes homines esse debet, teste Demosth[en]e, contra
Crisisto, ut ut quidem iurando observantia custodienda, quatin-
us apud Romanos fuerit, ex Cell. legere licet, lib. 7. cap. 12. Ni-
colaus

celant Antonius Grauius.

34. Nihil etiam. Testes pro utraque parte, ac una super causis
 44. mare. & l. veritatem dicere inuenitur, ut per Host. in summa,
 cum de testam. num. 7. Accurs. & Bar. in auth. sed. index, C. de
 epis. & cleris Bal. Inf. & iuniores in l. 2. C. de eda. gl'f in
 e. fratricidis de test. Riminal in l. si de certa. colum. 1. A. de
 transact. & Ioan. Nenz in sua syl. nupt. tit. indic. pro comm.
 num. 119. Hinc desunt testium examinatores, quorum magna
 est pronuncia, ut integra testium dicta scribere curent cum conu-
 gatis testes ipsos partim pro actore, partim vero pro reo testimo-
 nium veritatis perhibere Nec agunt, ut nonnulli inuerti in la-
 beantes conscientiam, qui solum ea scribunt, que ad testes produ-
 centis fauorem tendunt: & quod perniciosius est criminariis in
 causis, malum hoc agunt, ea tantum adscribentes, que pro fide
 faciunt, cum ad informationem (ut dicunt) testes examinans ab
 evidentes miseris, quod dum reo defensiones sic subtrahunt ipsi re-
 latum regno promouentur ergo Carolus Imperator. eius no-
 minis Quoniam in regno Neapolitano pragmática sanctio ca-
 uit incipiente. Item qui a nobis, quod integra testium depositio e-
 nim contra fidei scribi debent, & contrarium facientes poenit
 subijci. Fiat. ut. Nic. Ant. Graui.

3. Quo casu. [Vide Commentatores in l. si duo patrum. §. idem
 Iulianus ff. de iuricor. & in l. si quis libertatem ff. de petu. her-
 red. 219. Graui. dec. 103. num. 20.]

0. Intuler d. c. mus. [Huc pertinent que Ba'd. adduxit in
 21. de pac. constit. in verb. secundum mores, & leges, ubi quod
 45. n. iur. ut paribus etiam assent. a. t. bus. sine iudicis presentia,
 ipsius aut mandatis, nec dicta testium, nec iuramentis recipere,
 possit, utiq. vultus in addit. ad Specul. tit. de test. colum. 2. ita
 versis nonquam repetitur & ut ut in l. siud. C. de ja. rolan.
 c. iel'f & in l. interrogatam. A. de l. b. cau. utroque etiam Imol.
 hoc idem voluit in l. aila ff. de re iudic. & in l. in cap. quoniam
 contra col. 7. de prob. H. no satis elegans dixit l. u. a Pen. in l.
 46. iustit. C. de iure sit. l. x. quod v. ligatio poenit oba curia, iudi-
 ce ab. 2. x. a notario recipere non valet. Casu adimplentur Ast.
 dec. 115. & in iur. etiam commentarij. super consil. Reg. Nea-
 pol in consil. Magistri camerarij in 12. nos & in consil. Cordi
 nobis, utrob. que in pen. col. & quid ipse tabell. a. abque iudi-
 ce mandatis, leges etiam, namque potestatem non habet, iradunt

LIBER

Ast. dec. 317. nu. 5. Et dec. 241. nu. 3. Bar. dec. 258. Marf. in l. par. nu. 18 ff. de quæst. Et Doct. post Bar. præsertim Ias. in rep. l. admonendi. nu. 183. cum seq. Et Rip. nu. 90. ff. de iur. iur. ubi cumulatim notariam peritissimam videbis. Et huiusce rei illa est ratio, quia ad officium iudicis spectat testes interrogare, et diligenter examinare. Et si hoc temperandum sit, ut ibi, nisi notarius testes in mortis articulo existentes examinaret, aut si rematis in partibus commararentur, adeo quid periculum in mora esset expectatio, quo casu absque iudicis commissione illos examinare possemus tamen, ut plenam faciemus, sed aliquam tantum præsumptionem, quod eis vulnerum huius in c. ff. de iur. iur. Et Nam in l. si vero § de viro in 94. fall. ff. sol. matr. nec hinc longe abest, quod glo. tradit in c. pistoralis. an ver. maris, de off. ar. Et in ea. 2. in glo. ult. de pen. Et remiss. in 6. ubi propter necessitatem laicus laico peccata confiteri potest. Vides ergo absque iudice, vel ipsius iussu tabellione regulariter 47 dicta testium recipere non posse, nec etiam extra iudicium testes examinare, quod si secus factum fuerit, irritum erit, ut Ias. citato loco, nu. 124. post Bar. ait: Nec ipsi notario, si a iudice mandatum examinandi habuisse attestaretur, credendum est, cum commissio per alium notarium, non per ipsum nec scribi debeat, ut docent Host. Ioan. And. aliq. in c. quoniam contra, de probat. Alex. cons. 212. viso lib. 2. Et cons. 104 circa primum, in fin. lib. 5. ubi hæc opinionem communem esse affirmat, Et in cons. 212. pondera. col. 2. ver. præsertim, lib. 6. Marf. in l. de minore, § plurium, ff. de q. Cuius Pap. dec. 126. Et Ast. d. dec. 317 ubi sic determinatum fuisse testatur, quicquid e regione nonnulli valere iuxta quos est Bar. in l. ex sententia, ff. de testam. etiam a communi sententia nequaquam credendum est, de qua etiam meminit Curt. cons. 166. nu. 3. Quamvis, Et fortius nec confessionem absque iudicis licentia tabellio recipere valet, ut Balde, qui nulla inquam sententia defuit, in præstitis add. ad Specul. placuit, ea nempe ratione, de qua supra commemoravi, cum recipere testimonium a iudicem spectet scribere verò ad tabellionem, Et huius opinionem consentient Ias. in d. l. admonendi nu. 184. aliq. per ipsam citati, atque Ast. d. dec. 241. num. 3. pro qua accedat iux. in l. quinquaginta ff. de probat. Et in l. eos Et l. si quando, C. de test. ubi probationes iudici faciende sunt, ut Marf. quoque prosequitur in l. 1. nu. 6. ff. de quæst. etque adeo

49 adeo* quid si testis coram notario (absente tamen iudice) falsum deposuerint, falsi reatu nequaquam tenerentur, ut testis est Bar. in l. si quis legatum, ff. de falsi. cuius sententia inhiuitur Ang. in 10 l. 1. c. de sepul. viol. Ceterum * cum temperamento intelligat, confessionem coram solo notario factam non valere, ad faciendam saltem plenam probationem; sicut verò quo ad aliquam, ut Aff. d. dec. 245. nu. 3. d. curs. Alber. Bal. Et Sali. in l. tubenat. C. de hoc. cau. idemque Alb. in l. si sine, §. 1. ff. de iur. iur. ad Et Tiraq. de retrah. §. 36 in gl. 2. nu. 34. Et conferunt etiam dicta per Aff. dec. 324. nu. 13. quatenus in alia facti specie loquatur. Nicol. Anti. Grauius.

P Hodie propter.) Ceterum * ubi iusta causa non subesse, ut si firm. examen committi non potest, praesertim in arduis causis, Ang. in trakt. malef. in verbo. qui iudex statuit terminari, nu. 25. Et Masj. in praxi §. nunc videndum nu. 30. vide auclerem in seq. c. in ver. et ubi, Et quae eo loci diximus sub littera B. Nicol. Anti. Grauius.

q Nihilominus.) Regulariter asserit* in iudicio iurare testis nunciusque proferre tenetur l. 3. §. Sabino, ubi Accur. ff. de test. Et supra eam diximus, nisi psona egregia, infirma senio celsa, aut honeste mulieres essent, l. ad egregium, ubi doct. amicus notat, ff. de iure iur. hoc. n. causa domi, alioque deest loco exami fieri debet, Et tunc illa in loco aduersarius ad testiu iuramenta videndu citatus est. s. 2. Et ibi gl. de iad. in 6. Et Alex. in d. l. ad egregium quatenus in ibi Bar. quo ad honestas mulieres, absq; partis citat, eas examinari posse dixerit. Qua de re sup. nonnulli dic. fact. sub l. B. in §. lem.

r Ad videndum illos iurare.) Huc quoque spectant, quae supra diximus sub lit. B.

f Et si testis extra dictu.) Eiusdem farina est, quod à Bar. praedictum est in l. aut qui aliter, Et in l. si vult §. vlt. ff. quod vi aut clam. Et in l. cum non eo dic. C. quando proxi non est necess. Et à 33 Doct. in c. consuevit, de offi. de l. vbi * sententia dic. Et hora ad quam pars citata fuit proferenda est, al. et si ante, vel post proferatur nullam quidem rebur habere, ac si nunquam parti citata fuisset. Nicol. Anti. Grauius.

t Et ad dandum interrogatoria.) Dilatio * ad dandum interrogatoria, non datur nisi petenti, Sp. tit. de test. §. iam de interrogatorijs, ad. 1. Quae fieri solent, ut testes varillent, aut in aliquo ex illis decti pradicamentis variet, quae acutè Et subtiliter

- Bald. adnotavit, in l. testum, C. de test. & Spec. praevidens locum.
- 33 Quorum * quidem interrogatoriū exemplum aduersarius nequaquam conceditur, ne testes examinandi ad falsitates instruantur, ut Abb. & Feli. tradunt in c. per tuas. n. 10. de testib. Alex. & recentiores in l. 2. C. de eden. Compilerator Fer. var. simi. p. 12. col. 4. & c. seq. & Fer. Advers. fol. 10. & 13. & 14. Sed vult
- 36 non praetermitti, quod * si index super interrogatorijs testes interrogare omiserit, non ob id examen inefficax redderetur, verū parū facultas remanet satiandi, ut testes super interrogatorijs etiam falsa publicatione in causa reperiantur, ita dissoluit Alex. respondet cons. 174. col. pen. in 2. & iterum cons. 41. in fin. lib. 4. facit ite. in c. cum clamet, & in c. per tuas quodq. vtrobique notatur, de iudic. Sit etiam super articulo omisso, si testes minimè examinati fuissent, postea falsa publicatione reperi. Spec. alleg. loco §. hunc videndum, in fin. Nicol. Ant. Grauan.
- ii Qualiter materia.) Huc accedant, quae precedentis libri, c. 14. dicuntur sub litera A. & quae in Fer. m. term. adnotantur, fol. 46. ver. & protestationi.
- x Qui ex obliuione.) Vide quae in precedentis libri cap. 2. sub litera F. adnotauimus
- y Nos tamen.) Et si * usu receptum sit in iudicijs, ut sacrosanctum euangelium testibus ad iurandum non proponatur, sed quilibet scriptura, ut auctor hoc ait, attamen in magis causis cautum est, super sanctum euangelium iuramentum deferre, ut à Bald. docetur in c. 1. §. item sacramenta, de pac. iur. firm. cui Feli. consentit in alleg. hic c. fraternitatis, num. 13. & in
- 38 c. iur. quathenibus. nu. 10. de test. ubi etiam traditur, an val. dū sit iuramentum super cruce, aut sanctarum reliquijs aut ipsius iurantis an. man. vide Feder. Scler. in tract. de test. num. 5. & las. in anth. sacramenta n. 14. Q. si aduers. ven. Nicol. Ant. Grauan.
- z Dum tamen.) Testes * si in termino iurandum praestauerint, post terminum, deinde iure examinari possunt l. 1. in §. ff. de bon. pos. ex test. mul. Bar. & reliqui in l. damus. §. Sibi ff. de dam. risci. Vel in c. licet causam in 10. demis de prob. Aff. ubi in cons. reg. Henr. Linc. legitimis, in 14. not. Rom. consil. 444. & Maran. qui iuxta usu in iudicijs receptum esse a. 1. in prax. in c. par. ver. dilatio. nu. 19. & auctor in sequenti ca. ver. sed dubium est, non tamen post publicationem in causa examinari possunt, ut per Aff. ubi in d. cons. linc. 13. et. nu. 10. in fin. & Cap. 440.

decif. 90. nu. 3: Quod sane intelligat, quando simpliciter terminatus probatorius impertitus fuisset, secus * verò si index dilacionem ad probandum, & probatum habendum, sed examinari faciendum dedisset, tunc enim infra terminum, ne dum testes iura re, sed eorum dicta perhabere veniantur, veluti citantur in locis declaratur, & per Bald. consil. 133. lib. 5. & Soc. consil. 47 lib. 4. Bald. & Ang. in l. Anstius, in princ. ff. de acq. heret. Barbari, in add. ad Bal. in l. si quando in lit. B. C. de test. Praes. Papien. in form. app. contra testes post publ. num. 16. & Ioan. Amicus consil. 108 num. 5 ubi huius rei rationem assignat, num. 8 quod a

61: haec dilatio vim conclusivam habet, & traditur per Alex. consil. 101. lib. 2. atque Afflict. in citata consil. Littera 8 ad nu. 13. quam quidem dilacionem ad probatum habendum iudex non solum praefigere potest, & sed iam omnes terminat vixit contextu (ut causa tamen) . i. ad articulandum, pendendum, capitulandum, producendum, & probandum, ut l. as scribit, in l. properandum an 14. C. de iudic. Verum cum temperamentum intelligat, non procedere testibus, qui longinquis in paribus degant, ad quos terminus ad probatum habendum, siue examinandum non igitur datur, ut animadvertit libellorum architector ille Papien. in sua praxi, in form. producit. insit. in verb. in termino num. 3. haec etiam in criminalibus causis, in quibus (ad defensionem tamen) post terminum testes admittuntur, ut per Art. in 1. fratermatris, de test. Fel. in 1. cum clamor, eod. tit. & abunde per Marf. in praxi. § sequens nu. 2. cum seq. & passim tam occurrat apud eos legere, quo criminaliis causas scripsere. Nicol. Azañ. Cravatius.

2. Ceterum.) Huc vergit, quod supra sub lit. A diximus.

b. Et quando inducitur.) Curiam * si adversus testes examinandas inimicitia capitalis obiceretur, atque argueretur illis ad probare se offerat, illi certè examinari nequaquam possunt, nec debent, ut in auct. si dicuntur, C. de test. ubi Bart. Bald. Salt. & alij, quod & in consanguineis domesticis, maiorique criminosis, etiam procedere, ut à principio talis exceptio eos repellat, Ioan. And. Abb. & Felin. tradiderunt in cap. ex parte, de test. Verum si aliiorem indaginem res exigeret reservandum esse exceptionem, post publicationem in causa consuevit, alias inimicis quibus consenti. Gram. decif. 49. num. 17. & hanc opinionem non penendum esse, Buit in d. l. ex par. testatur, quem sequitur Gram.

Gram. dec. 29. m. 1. cum seq. ubi has de re latias. Animaduertendum tamen erit, quod ad sufficiens in uariis. Et generaliter inimicium opponere, sed iussus exprimere, necesse est alius in cassum opponeretur, ueluti in citata dec. Gram. docti, qui ad rem multas congerit auctoritates. Nicolaus Antonius, Grammaticus.

c Sed pars dicit.) Opponere * aduersus testes plurimi referunt, ut eos approbare uideantur. Hinc praxis inoleuit, ut tempore, quo aduersarius ad testium iuramenta uidendum citatur, hanc in ipso testis protestationem faciat, ut Bal. in l. si quis testibus C. de test. Et Bar. in praxi in 6 par. in 13. adu. m. 1. Verum se admonitum esse uelim, hanc protestationem passim omni in causa fieri, opportunum satis non esse, nisi, ubi testes reprobare necessum fore prospexeris, ut eleganter Fel. docet in cap. presentium, ubi. nat. de test. in nempe ratione, nam postquam capta testis protestatus fueris fidem eis adhibere nolle, sum de clara animo. Vnde si in tua fauorem eos ferre fortuna quid deponere tangeris, ubi esse iuramento nequaquam posses. Hinc Compilerator ille Formularij commisit Fel. 6. sub rubric. de publi. nos admonet, quando testes producantur, ut aduersus eos nihil protestemur, sed tunc quidem postquam eorum testimonium ueritatis perhibuerint, dummodo antequam ipsorum testimonium distilla publicari precatur. Qua de re uide. Lufra. in rep. c. quoniam contra, in uerbo, testium depositiones, nu. 78. de probat. ubi post. Imo, in d. c. presentium, distinguit quid aut qui circa testes protestantur, protestantur reprobandi, id est, quod obtinuit aut focubuit Et tunc illius testis dicta nihil sibi prodest, aut fiet in meris si nihil protestationis. Et tunc aut testis est integer Et honestus, ita quod uerisimile non sit, aliquid ad libitum producentis dixisse, ut ob timorem Et tunc dictum testis prodere, atque ualere Et hanc esse communem sententiam affirmat: uideas ergo cum affixum locutionem. Nonnulli tamen illa uiuantur cautela, dum contra testes protestantur, scilicet, quatenus contra deponerent Et non aliter Sed hanc cautelam nullius esse momenti arbitror per ea, qua Doct. tradunt in c. cum alim. de test. Et Gram. dec. 103. num. 144. alim. aduersarius pro parte instrumentum accipere. Et pro parte impugnare non potest. Et protestatio alius contraria etiam esset, quae non uales, in solitudine in fin. de appell. Bar. in l. 1. colam. pen. C. de lit. contest. Et in l. dui in. alic

*aliena, §. vlt. ff. de acq. heredit. C. anorum ante publicationem id causa hanc protestationem fieri necesse est, si testes deinde repro-
bare velimus, alias eos reprobandi nobis via praecluderetur d.
cap. praesentium, nisi aliquibus in casibus, responsa, si post publica-
tionem, iustum defectus inuenerimus aut si iuramentum affir-
mat, non animo frustrationem & calumniam inferendi, testium
reprobationem peti, ut d. s. caveatur, & eo loci interpretes expli-
cant. Nic. Am. Graue.*

- d Reliqua.] *Additurumq. Form. aduocatorum, scilicet & va-
ri. c. omnis illud pag. 10. c. 13. hoc autem pag. 13. col. 2. sub rub.
de modo recipi verū cumularissime has de re videbis apud Spe-
rit. de test. & Aibc. in tra. similiter de teste. Nic. Am. Graue.*

De remissione ad partes: ac illius processu, & exe-
cutione. Cap. vlt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Litterae remissoriae de audientia testium absen-
tium dantur fallit tamen criminatorijs in caus-
is, nonnullis etiam casibus, & nu. 11. & 16.*
- 2 *Litterae remissoriae ad audiendum testes non con-
ceduntur in attentatis, nec in spolio, sed quid in
beneficialibus, in scripturarum recognitione et
testium repulsa? (tur.*
- 3 *Litterae remissoriae semel concessae, an iterum den-*
- 4 *Remissoria testium quando dari possit, et an de-
beat iurare qui remissoriam petit, quod non a-
nimo frustrandi aduersarium facit.*
- 5 *Dilatio data pro expeditione remissoria, an pro-
rogari possit?*
- 6 *Remissoria testium an ante litis contestationem
detur.*

7 *Litte-*

LIBER

- 7 *Littera remissoria quomodo exequantur, & numero sequen.*
- 8 *Testes an satis sit in termino inducere, & iurari facere, ut post terminum examinari queant?*
- 9 *Iudex cui in partibus commissum est testium examen an responsiones partium & confessiones recipere possit? & num. 29.*
- 10 *Iudex cui commissa est testium receptio, an per seipsum testes examinare teneatur?*
- 11 *Testium examen quando committi debeat.*
- 12 *Doctores legum egregie dicuntur persona fallit in auctore, qui officium procuratoris gerit.*
- 13 *Testes an possint advocari de una ciuitate in aliam et veniant ad deponendum, & num. 17.*
- 14 *Notarius cum mittitur extra locum ad examinandum, an coibus actoris, & rei expensis mittendus erit?*
- 15 *Expensa debentur testibus, venientibus, ad se examinandum, & qua.*
- 16 *Littera remissoria in dilatorijs exceptionibus non conceduntur.*
- 17 *Dilatio in litteris remissorijs arbitraria est.*
- 18 *Litteris remissorijs si vius non fuerit, non est audiendus aliam remissoriam petens.*
- 19 *Iudicium diffugientes, de eorum iustitia diffidit.*
- 20 *Calumniatores puniri debent.*
- 21 *Littera remissoria ad partes non debent concedi, quoties pars poterat in loco iusticiæ testis examinare, & neglexit.*
- 22 *Impedimentum quo probetur, & an solo iuramento.*
- 23 *Dilatio non currit impedito per moras & dilationes auerfarum.*

26 Dila-

- 26 *Dilatio tota re integrari debet si pendente termino impedimentum supervenerit.*
- 27 *Dilatio non currit, dum disputatur, an articuli, vel positiones admitti debeant, vel ne.*
- 28 *Dilatione reo concessa, actor uti potest.*
- 29 *Iudex delegatus ad testes recipiendum & examinandum, non potest cognoscere, utrum articuli vel testes sint admittendi, vel ne, nec testes publicare.*
- 30 *Iudex delegatus ad testes examinandum, potest illos interrogare, & protestationes contra testes recipere.*
- 31 *Iudex siue exequutor ad testes examinandum, an possit recipere confessionem partis?*
- 32 *Iudex subdelegatus testimonium receptionem subdelegare non potest, antequam testes non fuerint citati & iurati.*
- 33 *Iudex ad testes examinandum delegatus debet partem adversam ad videndum iuramenta testium citare.*
- 34 *Iudex ad examinandum delegatus, non potest examen parte reluctante alteri subdelegare, saluti tamen.*

Q Vandoque etiam testes non in Roman. Cur. sed in provinciis commorantur. Unde * eos evocari vel non possunt, vel non expedit, non debet enim iudex testes etiam si in sua provincia essent, temere evocare, à propriis-que negotiis distrahere, argumento l. si quis ex signatoribus, ff. quemadmodum testa. aperta. l. iudices, vbi Pau. d. Castr. de fide instrum. l. 3. §. si ff. de testib. Quamobrem ita receptum est, ut volenti remissoria detur, qua solet is, qui causam tuam au lit. facultatem recipiendi testes, ac etiam scripturas, aliasque probationis species alius in partibus

pro

LIBER

pro litigatorum commoditate subdelegare, quod tamen non solum Auditoris arbitrio, veluti grauioris praeiudicii, sed communi omnium voto praemissum est extrauag. Inno. & de facult. Auditorum Ro. Quod si vellet is, qui pro remissione instaret, rem omnem in Auditoris voluntatem conferre, solemus hoc casu commissionem impetrare, qua Signatura passim rescribere solet, vt Auditor arbitrio suo remissionem concedat, quasi de dilatione tractetur, quae iure communi arbitraria existit. l. 2. & ibi Bar. ff. de re iud. gl. in c. praeterea, de dilatio. Abb. in c. 2. col. 2. eo. tit. Habet enim remissoria dilationem annexam, prout inferius dicemus. Quamobrem exemplo dilationis de iure arbitraria est, l. in dices cum auct. sequenti apud eloquentissimum, C. de fide instrum. Cassa. dec. 3. de dilatio.

At vbi concedenda erit remissoria, concedet eam index nedum principali, sed procuratori quoque petenti etiam asserto, tamen si de eius mandato non constaret, ad eum, qui nullum mandatum haberet, dum tamen is qui compareret de raro caveat, sub certa pena. Rot. dec. 712. in aniq. Nota quod si aliquis, de remissa. Non & tamen passim concedet eam, sed causa cognita, vt pote, si natura causae id expostulet, sive, quod criminalis esset causa, repelleretur enim is, qui remissionem peteret, ea ratione, quod si de crimine agatur, oportebit testes ad iudicis praesentiam conducere, vt si res exegerit tormentis subicere eos possit auct. apud eloquentissimum. Quae auct. plures sessiones recipit & certis casibus etiam, vbi de crimine ageretur aduersus regulam dari poterit remissoria, vt pote, si Pontifex eam concedat, Spec. tit. de testib. §. nunc tractandum, post principium, idem si haereticus inquisitor, Fel. c. cum causam, de testib. & plerisque etiam casibus ab aliis Iudicibus concederetur remissoria, vt pote, si testis qualitas, & Iudicis dignitas impediret, veluti si mulier impudica examinanda esset & iudicis dignitas non pateretur, vt se ad ipsam mulierem conferret, c. 2. cum not. de iud. in 6. Fel. d. c. cum causam, de testib. Idem si testes valetudinarii, vel senes, vel alias disticti essent, & ad iudicis praesentiam venire impedirentur, ac similis esset iudicis dignitas, prout supra diximus, ad not. in d. c. 2. de iud. in 6. Rota decil. 222. in no. senes de dilat.

Idem

Idemſi teſtes alterius iuriſdictionis eſſent, & propterea à iudice euocari non poſſent, concedet enim hoc caſu, vt Iudex qui præſt. examen faciat, Fel. d. c. cauſam, de teſtib. Abb. ibid. Lanfr. c. quoniam contra. eo. cit. ver. teſtium depoſitiones, niſi forte is, qui teſtib. præſt. paratus eſſet reſtes ad iudicem cauſa remittere, qui prius, vbi commodè fieri poſſet in hoc implorandus eſſet, prout ſuadet Lanfran. ibid. Amplius etiam extra iſtos caſus non denegaretur remiſſoria, vbi de crimine ageretur, veluti ſi de leui ageretur crimine, propter quod non niſi pecunia reus multari poſſet. Paul. de Caſt. d. l. iudices, C. de ſide inſtr. Idem denique ſi de quouis graui crimine quaer. eſſet, non tamen via actionis, ſed exceptionis, Anch. c. 2. ſ. teſtes, in princip. de teſti. Fel. d. c. cauſam, eod. cit.

- c. Eadem & ferme ratiõe reſponſum eſt, vbi* de attemptatis
 2 ageretur non concedi remiſſoriam, quaſi de crimine videatur agi, & is qui attemptat, delinquit iudicem contemnens. Roc. dec. 99. Nota vbi, de appel. & atten. & dec. 119. Nota, ſeruat, de attempta. omnibus in antiq. Quod tamen generaliter non intelligas, ſed vbi ab aſſore peteretur, ſcilicet ab eo qui diceret attemptatum, quandoquidem reo, qui de attemptatis accuſaretur ad ſui excuſationẽ remiſſoria dabitur. Caſſad. dec. 4. de dilatio. niſi forte, is qui dicit attemptatum iam pridem probaſſet, denegaretur enim hoc caſu etiam reo remiſſoria, Caſſad. d. dec. ſ. 4. de dilat. quod ad eum quicq. caſum extendi poſſet, quo aſſor paratus eſſet attemptata in continenti probare: reum ſi aſſor probationem haberet in promptu, recipienda potius eſſet eius prompta probatio, quam probatio rei, quæ abeſſet, & vbi recepta eſſet, res ad proximum caſum reuerteretur.

Amplius non abſimili ratiõe reſponſum extat in iudicio ſpolii, denegandam eſſe remiſſoriã reo preſentio ſpoliati, quaſi futura eſſet ad conſeruendam occupationem, quæ ſonat in delictũ, quæ ratiõe nec lex reſtitutionẽ eidẽ concederet. Lauſiliũ ſ. ſin. ff. de mino. Adſtipulator rex. in c. bonæ, de elect. & in ca. ſin. de immu. Ecclẽ. in c. quia fruſtra, de vſu. & in cap. 1. de delict. puerorum. Quod tamen receptum non eſt, niſi pro aſſoris parte facta eſſet aliqua ſpolii probatio, tamen non plena, ex qua aduerſus eum

Don

LIBER

non mediocriter oriretur præsumptio, quæ calumniæ præsumptio scripturæ rationi coniuncta in hac specie, ut supra diximus arbitraria vix Patribus fuit tantæ potentie, ut reo remissoriam hoc spoli iudicio denegandam arbitra ei fuerint, *Cassa. decisio. secunda d. dilatio.* Quamobrem solet cautus procurator actoris simili iudicio propterea, quantum potest, ut confestim aliquam spoli probationem faciat, ad dilationem seu remissionem excludendam, & ex diverso etiam procurator rei, si cautus fuerit, vigilare solet, ut aliis probationibus & contrariis coniecturis animæ Iudicis ad concedendam remissionem propensiores faciat, una enim coniectura aliâ debiliorem summovet, *l. diuus. de in integrum restit. l. non solùm, §. de vno. ff. de ritu nupt. & ex similibus præsumptionibus solent Patres animi motum ad denegandam, vel concedendam remissionem instruere, l. testium, §. ideoq. & §. sequenti, ff. de test. c. in præsentia, de renun. c. conscriptus, in fin. de fideiussor. *Cassa. dec. 2. de dilat.**

Vix quoque receptum est in sacro Palatio, ut in beneficialibus causis ex natura causæ remissoriam in prima, & in secunda instantiâ patres denegent, eamq. dumtaxat in tertia concedant, tamen si ex induito bullæ Inno. 6. de facultate Auditor. Ro. possent eam in quavis instantia concedere, ne dum in profanis, verum etiam in beneficialibus causis, idque omne ab eorum arbitrio pendeat, nec factis constat, quæ ratione introductus sit ille usus, nisi dicamus, quod ex quo in beneficialibus causis agitur de re, quæ in bonis nostris non est, sed tantum nostræ administrationi commissa, & quæ Rota a superioris gratia dependet, & in cuius concessione is, qui concedit magis intendit, vel saltem magis intendere debet providere Ecclesiæ, quàm homini, cui beneficium datur, non fuit vitium partibus propter interesse hominis de beneficio proquis per remissoriam, quæ dilatio est causæ expeditionem differre in præiudicium Ecclesiæ, quæ intecim remanet in suspenso. Quod interesse Ecclesiæ, utpote primum in mente concedentis videtur præponderare interesse hominis de beneficio proquis, cum maximè possit homo, si remissoriam velit etiam in prima instantia habere, si appellationi renunciet, promiss.

mittatque stare vniuz sententia, quo casu solet Palatium
in beneficiis etiam in prima, vel in secunda instantis
remissoriam concedere, quasi per renunciationem huius-
modi sic responsum Ecclesie pro breuiori expeditione
causae plusquam reseat dilatio cum ipsa remissoria con-
cedi solita.

Quod si natura causae non repugnet, prout supra diximus
sed patiatur remissoriam concedi, tunc videbitur index si ius-
ta de causa petatur. Quoniam si calumniose peteretur,
vel de calumnia aliquo modo suspicari posset nunquam
concederetur remissoria, Rom. consil. 173. Clarum est. Fel.
in c. de cetero. de re iud.

Quamobrem traditum est pro dilatoriis exceptioni-
bus aliisque incidentibus a principali causa probandis vi-
pote, si ad repulsam testium ex aduerso productorum, & si-
milis peteretur, negandam esse remissoriam, ea ratione,
quod si tales exceptiones videantur calumniam tecum
adferre, c. licet causam, de probatio. gl. in quib. caus. aud.
testi. comm. in constitutionibus regia, ubi And. de Hiera.
in princ. Fel. in c. 1. de appell. nisi forte exceptiones, que
ad repulsam testium carcutur litem perinerent, veluti si
testes ex aduerso producti dicerentur corrupti, vt saltem
deponerent, tex. in d. c. licet causam, de probatio. vel si
testes super recognitione instrumentorum, & sigillorum
inducerentur, non denegaretur enim hoc casu remissoria
tamen huius recognitionis articulus videatur incidens
esse a causa principali, idque ea ratione, quod nisi signa, si-
gilla, & notarius probarentur, ius partis producentis peri-
ret, Rot. dec. 118. in no. licet pro instrumentis, de fide in-
strum. & hoc si nullo modo in curia recognosci non possent
Rota ibidem: & videtur curia, quod per recognitionem si-
gillorum, & instrumentorum remissoria detur, ex quo pro
extrahendis ipsis instrumentis denegari consuevit, per
not. in c. 1. de electio lib. sexto, & in c. conui, de appell.
eodem libro: Rota ibidem in princ. Quod tamen intelli-
gas ubi pro extrahendis tantum instrumentis peteretur
et tunc ubi articulus esset probandi partem per instrumen-
ta, & partim per testes, qui tunc daretur remissoria pro
omnibus, Rot. dec. 148. in no. quando causa, de probatio.

¶ Eadem

- F** Eadem quoque ratione consuevit sacrum Palatium remissoriam denegare ei, cui semel concessa fuisset, Rota dec. 189. in antiq. notis, quod remissio, de lite. remiss. idq. etiam si noni articuli, & in alia instantia producerentur de iure producantis, & super eis tantum peteretur remissoria, Rota dec. 215. in no. Si in prima instantia, de testi. dilatio, & remissio. Idem si causa semel in prima, vel alia instantia fuisset in partibus tractata, & examinata, argumento text. in l. de die. 7. iubetur. ff. qui facis dat. cogantur.
- G** His igitur enim casibus videntur litigatores semel habuisse facultatem probandi in partibus, & cum id non fecerint, presumuntur potius calumnie causa, quam probationis licentia remissoriam petere. Qua propter si calumnie suspicio nem summonerent non denegaretur remissoria etiam his casibus, quibus vel semel concessa, vel alias causa in partibus semel tractata fuisset: sique eum, qui semel remissoriam habuit, vel causam, alias in partibus tractauit, impeditum fuisse quod minus vel remissoria vteretur, vel alias probationes suas faceret, & impedimentum probasse, non denegaretur enim sibi remissoria etiam iterato, Aegid. concl. 437. In causa, de dilatio. i. vepote, si quis probaret testes metu noluisse testimonium perhibere, vel iudicem remissorie simili metu, vel alia causa testes non recepisse vel alias facto maxime aduersarii se impeditum, gl. in constitutionibus regni, titu. in quib. causis aud. testi. commi. Quod extenderetur etiam, ubi facto iudicis, vel impeditus qui fuerit probationes facere, vel forte, quae facta sunt non inferirent, vtpote, si iudex nulliter arrestationes recepisset, vtpote, si non citata parte vel alteri, cui non poteras, exa non commisisset, vel alias nulliter receptae fuissent probationes dolo vel quavis negligentia iudicis, concederetur enim his casibus remissoria, etiam ubi semel concessa, vel causa in partibus tractata fuisset, Aegid. concl. 615. si habuit, de probationibus.
- H** Et generaliter ubi vel propter naturam facti, vel propter sumum probationis etiam nulliter, ut supra diximus datum, vel denique alias calumnie suspicio cesser, non denegabitur potenti remissoria. Cass. decisio. 3. de dilatio. cum temperamento tamen, quod is, qui remissoriam peteret,

ret; idramentum preſtet, quo iuret ſe non animo fruſtrandi aduerſarium remiſſoriam petere, ſed quia credis per te ſtes in partibus committentes poſſe intentionē ſuam probare, arg. rex. in d.l. de die. §. iubetur, ubi hæc iuris iurandi formula a iure conſulto traditur. ff. qui ſatiſda. cogatur Paul. de Caſtr. in d. l. iudicis. C. de fide inſtr. & ſi his caſibus aduerſus iuris regulas etiam iterato concederetur potenci remiſſoria, multo * minus denegaretur prorogatio dilationis data pro expeditione iam conceſſa, ac decreta remiſſoria, prout ſemper ſimilis prorogatio concederetur, ubi quævis probabilis cauſa allegaretur ad oſtendendum, quod prior dilatio ſatis futura non eſſet, ad nota in d. c. i. in quib. cauſ. aud. teſti. commi. in conſtit. regni. ubi præſertim Iſernia, omni tamen caſu, quo commiſſoria vel
 k concederetur, vel prorogaretur, k poterit utraq. pars tam ipſa remiſſoria, quam etus prorogatione uti. l. proinde. C. de temp. in integr. reſtitu. & tam in confeſſione quam in prorogatione eiſdē partis vocatio neceſſaria erit, Iſernia d. c. i. in quibus cau. aud. teſti. commi. in conſtit. regni niſi forte ante confeſſionem remiſſorie diuerſa pars citata fuiſſet ad vidēdum admiſſi articulos, ad probandum extra curiam, quia hæc admiſſio vim remiſſionis habet, & ſatis erit parrem ad hoc citariſſe, Rot. dec. 10. in no. ſuit dubitatum, de fide inſtr. nu. 12.

Quod ſi, & natura cauſæ, & alia omnia concedendam ſuadeant remiſſoriam ac omnis calumniæ ſuſpicio, vel ceſſet ex circumſtantiis facti, vel probationibus etiam nulliter receptis ſummota fuerit, adhuc iudex videre debet, 6 verum remiſſio in tempore petatur, quia * ſi ante litis conteſtationem peteretur, denegari ſolet remiſſoria. Quod tamen intelligo, ubi eſſemus in cauſa, in qua litis conteſtatio neceſſaria foret, & procederet etiam, ſi proponeretur teſtes valetudinarios eſſe, vel alias ex loco originis reſuſcitos, ut ad remotas regiones ſe conferrent, Rota dec. 366. in antiq. Nota, quod poſico, de remiſ. literis. Quod nihilominus durum reputat ſibi collector quaſi videatur ſibi magis ferendum eſſe, ut auditoris poteſtas per remiſſionē expiraret, quā quod interim periret partis probatio, qua ratione recipi poſſunt teſtes etiam ante litis conteſtationē,

Y a & alias

& alijs etiam aduersus iuris regulas, prout notatur per omnes in cap. quoniam frequenter, extra, v. lit. non conste-
 rat. Idem in beneficii causa ante tertiam instantiam
 peteretur, nisi appellacioni quis renunciaret. & promitte-
 ret de stando vnicę sententię, prout supra diximus, idem
 denique in quavis causa beneficii vel profana, si petere-
 tur ante terminum ad articulandum ritę ac rectę serua-
 tum. Causa decisa. Dubitatu, de dilatio. nec ę lapsu huius
 termino: quis excusaretur, sed sive negligentię imputare-
 tur, posuit enim pręuidere, antequam terminus seruare-
 tur, an futura esset sibi necessaria remissoria, & illam ex
 abundanci petere, & satis esset ante hunc terminum quod
 petita fuisset, licet non obtenta: quamobrę consequeretur
 causarum patroni, dum articulos dictant, & in eius prin-
 cipio petunt illos ad probandum admitti, addere hęc ver-
 ba, in Rom. Cur. vel extra; quę petitio ab hac mora litiga-
 torem excusaret. Non ignorabis tamen, quod hodie rarę
 vel nunquam hęc mora nocebit, ex quo insoluit abusus,
 quod omnes terminos non sua die, sed ante, & alijs nulli-
 ter seruamus, & si nulliter seruatus fuerit, non oberrat, in-
 telligitur enim de termino ad articulandum ritę ac rectę
 seruato, quia quod nullum est, nullum prestat impedimen-
 tum iuris, ad regulam, quod nullum est. & ita intelligit Pa-
 lacium Causa. d. dec. 2. de dilatio. Posset tamen obesse, vbi
 1. superuenisset reiteratoria / per quam omnis mala termi-
 norum obseruatio sanari solet. Causa. 2. de re scriptis, nu. 10.
 prout supra titulo de exceptionibus. §. sed decet, si vis ex-
 clusiva in alio proposito de materia obiectiua, quę simili-
 ter ante terminum ad articulandum bene seruatum dari,
 debet. Rot. dec. 708. Nota quod si aliqua, de artic. obiecti.
 647. Nota, quod si aliqua causa. co. ti. 604. Dic, quod stylus
 de materia obiecti. & 420. nota, quod si in prima instantia,
 eodem tit. omnibus in antiquis.

Ceterum, etsi potuissim plerumq; alia, quę a Doctori-
 bus in hac specie sparsim tradita fuerē, hic congerere, cum
 tamen res ipsa manus ocium desideret, nec tecum imprę-
 sentiarum vellem de re vnicę, sed de pluribus perfunctorię
 loqui, cumq; Hercules Seuerolus pronincialis, & collega
 meus non semel tantum, sed pluries pollicitus fuerit o-
 bis

hinc hac remissionis specie refertissimum tractatum, ne sibi videar velle, quasi locū preoccupare, visum fuit isthac pauca tecum dixisse, ut tibi ipsius rei principia dāmeaxat demonstrarem, cui rei tantum abest, ut præter formulam processus, ac terminorum in articulo remissionis servari solitam, de qua supra tit. de observatione terminorum in articulo remissionis diximus, aliqua etiam de processu, ac executione ipsius remissionis in partibus dicamus.

- 7 Quia in re consequitur is qui remissionem obtinuit, vel eius procurator ad hoc legitimus literas executori in ipsis literis de partium consensu, vel aliis iudicis officio de patto presentare, & iurare, ut velit ad executionem litterarum procedere, & pro eius executione locum audientiarum, scribam, ac nuncium deputare; quibus peractis si principalis adversarius a loco executionis remissionis absit, idem instabit, ut nuncio committatur diligentia pro repudiendis procuratoribus adversarii, si qui ex adverso nominati sint, vel alius, & ubi hæc diligentia facta fuerit, si procuratores reperiantur, cum eis procedendum erit, si autem poterit executor in processu executionis sue adversarium domi citare, si in loco domicilium habuerit, procedendo iuxta formam traditam in cap. si adversus, de eo, qui nuc. in poss. & si non habebit eo in loco domicilium, poterit citari per edictum, prout in executione compulsoe docet Rota dec. 10. in not. fuit dubitatum, de fide instrum. vel quia semper consuevimus ante relaxationem instrumenti remissionis citare adversarium, ad interessendum in loco saltem per procuratorem vel si ipse absit, procuratorem suum ad substituendum procuratores ad interessendum, iuxta not. per Pau. de Cast. in l. iudices, num. 6. in fine, versic. item nota. ex l. iudices C. de fide instrum. Solemus etiam in eadem citatione addere, alias ad videndum decerni processum per affixionem ad valvas Ecclesie maioris loci, & in observatione termini huiusmodi similem processum obtinere; & propterea non repertis principali neq. procuratoribus in loco per similem affixionem in processu executionis remissionis procedetur adversarium ad singulos actus necessarios in citando, & si exhibendæ erunt scripturæ, ac testes inducen-

Y 3 di

di procedēs in omnibus, prout in iurium ac testium prodē-
tione supra diximus. in Ro. Cu. procedi solitum esse.

Sed dubium est, remissoria concedi solet cum certa di-
latione pro obtinēte ad probandum, ac cum alia pro altera
parte ad reprobandum testes pro parte obtinēti is indu-
cendos, sub forma, de qua in c. licet, circa ff. de prob. vide-
licet: Præcipimus magistris M. & P. vt testes, quos super
hac exceptione parti duxerit producendum, infra mensem
recipere, ac examinare curent: & plenius etiam per Spe-
rit. de teste, §. talis tali. An^o satis erit in termino partib. da-
to testes inducere, & iurari facere, ita, vt post terminum
examinari possint, & quicquid de iure dici possit, seruiunt
& seruat sacrum Palatinum, vt possint nihilominus testes
infra terminum inducti, & iurati extra terminum examina-
ri ea ratione, quod examinatio quid facti sit, quæ etiam ex-
tra iudicium expediri potest, Rot. dec. 24. in vltimis, vtrum
duo menses, de testi. & dec. 388. in antiq. Not. si in remis-
sione, de probat. & 386. etiam in antiq. vtrum duo menses
de probat. & de testi. Spe. rit. de teste, §. qualiter autem hoc
producendi testes, nu. 3. ver. is quoque.

Et licet a forma remissionis sit, vt præmittitur ad reci-
piendum testes poterit nihilominus exequutor in parti-
bus recipere etiam responsiones partium ad articulos
singulariter singulis fieri solitas, ac eorum confessiones, &
legitimæ receptæ erunt. Imò non solum poterit similes
responsiones, ac confessiones a sponte respondentibus re-
cipere, sed etiam litigatores monere, vt respondeant pos-
sionibus, & articulis, ita, vt si non responderint, pro confes-
sionibus habeantur, Rot. dec. 384. in antiq. Decreta remissio-
ne, de probat. arg. confes. & in vltimis Disposit. dec. 23. in
cip. decreta. Et similiter de verbo ad verbum, & cum for-
mula remissionis, quæ videtur in Ro. Cu. præcipiatur iudic.
in partib. vt super articulis, qui eis miserrantur inclusi reci-
piant testes, & instrumenta, ac quasuis alias probationis
species, poteris semper coram exequutore remissoria non
solum testes, sed etiam quævis instrumenta producere, Ro-
ta der. supra proxime allegatis.

Verum^o quia posset difficultas esse coram eo in parti-
bus, an debeat per se ipsum, vel per alios examen testium
reci-

recipere, de qua supra tit. de testib. loquuti fuimus, formu-
la remissionis hanc difficultatem summonet, qua sibi hæc
facultas recipiendi examen testium per se aut per eius no-
tarium, qui tamen de fide præstanda corporale præstabit
iuramentum, cuius iuramenti tu memor eris in ipsa nota-
rii deputazione, & cum de iure facultas recipiendi testes
non videatur posse extendi ad compellendum ipsos, Feli-
qui alios alleg. in c. primo in princ. extra de test. cogen. &
non raro contingat, quod testes in partibus ab examine
se subtrahant, laudarem, ut in remissionis instrumento præ-
ter communem stylum adderetur hæc facultas, præsertim
cum hodie raro vel nunquam per Audientiam contradic-
tarum, quæ certas habet suarum literarum inimitabiles
formulas, expediantur, sed per manus notarii causæ actua-
rit sub Auditoris sigillo vigore specialis commissionis,
qua potest perire, ut alia quavis facultas iuste conceden-
da in remissionis instrumento subdelegari possit, licet ego
semper hanc expeditionem similium literarum extra au-
dientiam damnare consueverim, prout supra tit. de audien-
tis contradictarum, dixi.

At ubi denique perfectus fuerit, tam probationis, quàm
reprobationis hinc inde respectu huius processus, is
qui expeditionem causæ, ac remissionis transmissionem desi-
derabit, citabit aduersarium ad videndum mandari colla-
tionari cum propriis originalibus ei, quæ collationanda
erunt, & interessendum, si voluerit, & parte præseate, vel
sic citata collatio fiat. Demum alia citatio fiet, ad videndū
super omnibus iudicis auctoritatem impartiri, & manda-
ri omnia in rotulo remissionis introcludi, ac rotulum sigil-
lo iudicis obsignari, & obsignatum ad Romanam Curiam,
& iudicē qui remisit destinari, & transmitti. Cuius citat. ca-
pis hora aueniente iudex super omnibus auctoritatē suā
interponet, & alia faciet, iuxta præscriptæ citationis, &
partis petitionis formulā, & rotulo obsignato literas suas
ad iudicem, qui remisit, multisuas rescribet, quibus sibi sig-
nificabit se literas remissionis recepisse, & iuxta illarum
formā ad omnia sibi commissa processu, sic, & quod de omni-
bus colligatum, & introclutum processum transmittit, &
pro faciliiori quàmvis recognitione bene erit, ut atte-

stationem ordinarii de legalitate notarii, (quam litteram legalitatis vocamus) adhiberi facias cum sigillo, & aliis requisitis, de quibus supra tit. de productione iurium, ad securitatem diximus.

A N N O T A T I O N E S.

- ¶ **V**nde eos.) *testes* qui ad iudiciū evocari nō possunt sent
 11 *sunt, valesudinarj, mulieres, persona egregia, de quibus in l. ad egregias, ubi Doff. ff. de iurciu. san. tamen nonnulla alia persona que ad deponendum cogi non possunt, quas Albe. & alii veri enumerant in l. iusiti. de test. & aliter Albe. in trakt. de testib. in cap. qui testes non cogendi test. Et cum evocari ad deponendum in iudicio prædicta persona non possint iudicis est, testium receptionem & examen committere, ut per Doffor. in d. l. ad egregias, & habetur in dec. Capell. Ibol. 354. & supra etiam diximus. Quod plane in civilibus erit intelligendū Cumq. d. l. ad egregias, in Criminalib. haud sibi locum vendicat, ut sequen. dicemus annotatione. Veluti cæteris nec etiam arduis in causis, vespna maritalibus, in quib. iudex testes examinare debet, nec aliter ipsarum receptionem examinq. committere, ut communis Doctorum est conclusio, Abbate affirmante, a in t. si qui testium, de test. quicquid è contra Felin. dixeris in c. 1. nu. 2. & 12. de testib. cog. en. Cæterum, que dicantur persona egregia per omnes declaratur in sape citata l. ad egregias, per Felin. c. si qui testium, Rot. dec. 83. in no. Gomez. in ca. mulieres nu. 46. de iudic. in 6. & Doffo. in l. 1. ff. de offi. eius. & mihi vi detur in hac factis specie dicendum esse arbitrio iudicis residere, per ea, que Dec. scribit in c. sedes, num. 7. de rescript. ubi secundo communem opinionem, quædam persone digniores dicantur, arbitrio iudicis committitur. Sed egregia* tamen personas legum doctores non enumerari, nisi qui in auditorij docent, nonnulli voluerunt, inter quos Alex. d. l. ad egregias. Sed tamen adversarium opinio, ut qui etiam non docent, egregij dicantur crebrius calculo recipitur, veluti Gomez. prædicto loco & Proffo. Caran super ritu magna Carta Vicaria regni Neap. 143. num. 7. testatum reliquere, & ita quoq. Arzo. consultat respondit cons. 92. cui Ius. consentit in ea. quæ tenuimus lege ad c. 1. egiat. num. 10. Fulcitur hæc communis ex altera etiam circum-*

conducent, quod Doctores dignitatis splendore praevalgent. Ad-
lari de ea meminit Fel. post Ioan. ab Anan. in e. quanto, cum pri-
mo, de magister. Quam quidem communem opem limitandam ob-
fero, nequaquam habere locum in dedere officium procuratoris
gerere, cum illud vile sit, usque eo, ut nobilitas amittatur. l. v-
niversos. Et si quis procuratoris, Et v. probat. scrib. C. de detur.
lib. 10. Dyn. in e. infamis, de reg. iur. in 6. Bald. in l. amicus,
et l. de procur. Et in rub. de off. iud. Hinc est, quod regulariter
infamis officio procuratoris exercere iure civili non denegatur
veluti prodiderunt Accurs. Bar. Et Bald. in l. 1. §. hoc edicto, ff.
de postu. Titusq. de nobilit. 32. nu. 1. Et Prassi. Caras vbi supra
in rub. 100. Hoc tamen cum temperamento erit intelligendum.
nisi statim, aut usu aliter receptum esset, sicuti Roma vbi pri-
mores etiam Iurisperiti procuratoris munere funguntur siq.
sordidum in Vrbe haudquaquam tale munus est, sed nobile, quod
admodum advocatorum est officium, l. providendum, C. de postu.
13. Et not. Bald. praescripto loco. Ceterum quoniam frequentius eue-
nit, veluti nec quidem egregias personas, aut valitudinarias in
causa nominari, eorum exera provincia degenere, aut si in
ea à iudicio tamto procul habitantes, idcirco usualis usus, ut
parenti littera remissoria concedantur, in quib. iudici locorum
testes recipiendi aliasq. probationis species facultas datur aique
potestas, ut Vester hic, cui quidem usui maiorem in modum con-
venit Iurisperiti sententia, in l. 3. §. vlt. ff. de test. Et in l. sed si
quis ex signatoribus, ff. quomodo test. aper. l. c. de test. Andr. in
o. presentium, in gl. 1. de test. in 6. d. xeris, quod in iudiciis arbi-
trio refidet, an remissoria concedere, vel ad se testes aduocare
volens, sed tamen contra eam est communis sententia, ut Vester.
testa in e. quia am. in 3. not. de test. vbi etiam Abb. cum remissa-
r. a littera dari soleant Et debent, nec pro se vniuersi (quam-
uis possit) ad se testes in alia prouincia commemorantes aduocare.
Verum Ioan. Andr. opinionem procedere posse arbitror quando
actor petis, siue reus, quia eorum interest iustiam aliquam ex
sua. testes iuram iudice venire, eorumq. testimonium perhibere
deponantq. ipsi, aut eorum alter, cui id expedire a legat. pecuniis
pro eorum testium expensis, per ea quae infra dicam, ad quod
conferunt dicta per Ass. in cons. reg. Neapol. Causas alias in
6. not. nu. 1. Et per Ioan. Arno. caus. 92. sed hoc in re confusum
dixim explorandam esse, iuxta Iurisperiti prouentum

- sum in d. l. 3. §. ult. Et ad propositam materiam receptionis istum sine delegationis vide Bar. in aurb. apud eloquentissimum, C. de sine instru. Bal. & Salices in aurben. sed index, C. de episcop. & cler. & las laicus congerentem in l. admonendi, in rep. no. 127. ff. de iur. iur. Sed si quid istum receptio notorio iur. mitti possit, vel habenti iurisdictionem committere necesse fuisse.
- 14 gas spiritum sextum in c. 2 de iudic. in 6. Ceterum, cum mittitur aliquis extra iudicij locum ad examinandum, an communibus rei actorisque expensis mitti debeat non modico cerere est altercano. Alexander enim ac connallus, ut ex eo est legere in d. l. 1. ad egregias, visum fuit ex equo ad negatum communibusq. impensis fieri, veluti etiam cum sapienti ad consulendum causa committitur, ut Barib. dicebat in l. si postulaveris, in 3. p. de adu. cui consensit Anchar. dist. sup. 2. las. vero ab hac opinione desisitis in dict. l. ad egregias, num. 2. cum sequen. pro quo satis text. in c. si testes, §. veniunt, 4. quast. 3. & c. statutum, §. pen. de test. in 6. & in l. quoniam, C. ac test. ubi testes ad alius inquisitionem examinando, suis sumptibus produci debent, quod & tradidit Spec. in de test. §. quatuor, num. 13. ubi Joan. Andr. & hac opinio verior est. Quia de re videas de, Capell. Thol. 274. & Boer. latè in dec. 103. ubi quo ad egregias personas communibus impensis mittendum esse affirmat, sed cum mittitur ad iurandum de calumnia, vel respondendum possidionibus sumptibus ipsius absentes mittendum esse, eo loco Boer. num.
- 15 3. declarat. Et cum testes in iudicio ad eorum testimonium perhibendum venire conigerit, eis sumptus sui manifestandi sunt, tam in veniendo, statuto, quam recando, et eorum expensa, quas donec essent saluari deducuntur, d. c. statutum, §. pen. ubi gloss. in verbo, moderatas & Dist. ac lo. And. extra loco, qui bellissime sequitur, videbis etiam Host in sum. de test. m. 7. Spec. in de test. §. effectus, vers. sed quis & rex in l. quoniam liberi, C. de test. & in aurben. de test. §. quoniam, ubi Accur. in verbo, obseruandis. Ric. Az. Gravatus.
- b Non tamen passim.) Hoc adeo verum est, ut si egregia
- 16 etiam estens persona, criminarij in causis istum receptio non committatur, l. ad egregias, supra cita. a, qua in criminalibus quoq. locum sibi vendicat, notus ibi las. nu. 7. & tradit Gom. in sap. praefectum, nu. 26 de test. in 6. Ra. singul. 397. persona egregia, & Gomel. in dist. sap. mulieres, 39. de iudic. in 6. Nam
- hisc

disce in causis arduis iudex, & non notarius examinare debet, si daret gl'e notabilis, quæ est pen. in c. confictus, de fideius. ea quippe ratione, ut animadueriat iudex, quæ francè testis deponant, & si veritatem ac culere, quarant ac propter multa, quæ grauius in negotiis euenire solent. Nam & si in omnibus, in magnis præ maximis causis iudicem prudentem sagacem atque circumspexitum esse oportet, ut sit omnia oculis collatret. Hinc
17^a paucè prodidit Arch. & Dom. in d. c. praesentium. Abb. & Fel. in c. si qui testium, de test. quod iudex vegenze causa, si sibi videbitur iustus præcipere possit ad eum venire, etiam egregia si essent persona. Fallit tamen in aliquibus casibus, in quibus quantum causis criminalibus sit, tamen testium receptio committitur, ut per lasen dicta l. ad egregiar, reputa, si sener male iudicarij essent testes iustorum impedimento darenti, aut mulieres per l. l. c. de offe. divers. in. Quon de re videat Capis, decis. 902, num. 7. Andr. Iser. in cap. primo. §. quod si veritatem, num. 7. si de inuest. int. dom. & vaf. Gram. conf. 41, nu. 26. Fel. in cap. cum causam, col. anseren. de test. ubi lati. & Curt. in trakt. de test. multa. 29. Arceus. conf. 52. Dec. in c. quoniam, num. 4. de test. & in cap. primo colum. vlt. vers. postrema de appell. ubi communem esse opinionem non cessat, quod etiam in causis arduis quando tamen testes de iure vocari non possunt, ut puta, quia senes, egregia persona, & his similes non est iudici arbitratium committere testium examen, vel ne, quinimo hac facti specie illud committere tenetur: sique litteras remissorias concedere. Et huius opinionis se subscribit Capis. vbi supra, Ripa in l. 4. §. hoc autem, numero 12. ff. de daton. in sol. Paris. in cap. quoniam contra, numero 148. de probat. Verum cum temperamento hac communis sententia intelligenda erit, nisi iudex testes suspectos habere, tunc necesse examen committere, non tenetur, ita bellissimi Aff. 3. prodidit in rubri. si de inuest. seu di inter dom. & vaf. l. ius oritur, numero 64. ad cuius intentionem conferunt dicta per Casia, dec. 203ia, & seq. de delat. ubi traditur, examen testium committendum esse quoties ipsi à loco iudicij multum distent. Sed cum ex causa, puta infirmitatis testium examen commissum fuerit, an probari conuictum ab aduersario possit, sicut testes fuisse sanos quod non decidit. Andr. Iser. præ citato loco, num. 3. Et ne dum in criminalibus regulariter iudex habet, ne examen committitur, sed simpliciter etiam in caus-

in causis dūmodo arduis, ut non obscurè Hælium. in summa tit. de test. nu. 7. & Bald. in c. primo. col. 2. de contr. iur. vel. ut, quibus. Inf. consentis in repet. l. admonendi, nu. 128. de iur. iur. Nicol. A mo. Gratianus.

- c. Eadem sententiâ.) Adde etiam, quod remissoria littera nec in
 18 dilatorijs exceptionibus conceduntur, sed in peremptorijs, utcum
 ut per Host. in c. 1. ubi Felix et vel de appell. & Gomez. in reg.
 cancellaria de non vel iure quæst. in q. 10. Insuper nec dantur
 secunda remissoria littera, etiam si prima invalida fuisset, quā-
 do istas deposuerunt contrarium eius, quod probandum est, eo-
 rumque depositiones per petentem altera littera remissoria in
 actis producta sint, vel quando priores littera culpa ipsius peten-
 tis fuerint invalida, ita Aegid. dec. 624. si habui. ver. hinc est.
 Vide & alium casum in quo remissoria denegantur, quos Aegid.
 ipse adducit dec. 111. Quia quia remissoria littera si extra
 locum, in quo partes conveniuntur, fuerint concessa, una pars
 ad instantiam alterius citari potest in notabiliore loci ecclesia,
 ubi iudex remissus deputatur, ut idē Aegid. tradit dec. 368.
 19 Et quando remissoria littera conceduntur, ita ipsi iudici sunt
 arbitrarie repellendi loci & terminis veluti rūs in civilibus causis
 si dilationes, ut per Casted. de off. iud. 3. num. 1. de dilat. Ceterum
 20 qui remissorias habuit, si illis ob negligentiam usus fuerit,
 minime sibi imputari debet, nec aliam preter audari debet,
 etiam si de dilat. ad eas prosequendas per alia non fuerit, Aegid.
 decisio 429. in causa, que versatur. De quarum quidam rem-
 issorias, materia si tibi satisfactam velis, ut se pigeat spe-
 legere affabre loquentem, & quibus in cassus fiunt, quatuor,
 ac quando in l. i. de remiss. per totam. Nicolaus An. oritur
 Gratianus.

- c. Quoniam si.) Ad rem ipsam plurimum conducit tex. in l.
 si fuerit. ff. de iure iur. & in cap. nullus, de pre. r. p. & in cap.
 21 Cor. suavit. 12. quæst. 1. ubi qui iudicium diffugiunt de co-
 rum iustitia diffidere presumuntur, & traditis Afflic. dec. 17.
 nu. 12. Unde iure optimo cum ob taluminiū aliquid petatur, ut
 22 credendum est minime. Quoniam calumniatores qui in iusticia
 rum genus inveniunt non relinquunt, graviter puniendi sunt,
 ut in Pandectis & Iustiniano Codice, peculiari titulo habetur,
 aduersus quos Demosthenes in Oras pro Corone, sic inquit: Māia
 res Atheniensis, mala res est, perperam calumniator, & undi-
 que

que res inuidiosa, & contraria, & idem in Orat. i. contra A. f. flag. calumnias, & adeo appellat, ipsaq. velum vituperium habentes naturam patiendas esse, admonet. Non inuicem ego Agellius maiori odio calumniator, quam fures infestabatur, ut Iulian. lib. 2. Iuris mandauit. Nicol. d. m. Gratianus.

- e. Secus ubi.) Et hoc in ibidem, quando per scripturas probatio fit, arbor facta etiam publicatio, admittuntur, eas tradendi causa, & ad quandam conciliationem, & ferri, de test. ubi Doctores, & A. d. dec. 3. m. 4.

f. Eadem quoque.) Adde Aegid. concil. 619. Habet semel remissionem.

g. His enim.) Huc respicit, quod Paul. Cast. egregie voluit, in l. de du. s. an. ff. qui satisda. cogat. cui ass. i. sententia in dec.

33. 137. m. 4. quod si pars, qua in loco iudicii esset examinare potuit illos examinari facere neglexerit, adeo quod ipsi recesserint, non potest deinde litteras remissionis pro illis examinandis ad forum ubi degunt priore & memoria hoc commendandum esse, Cast. eo loci ait. Nicolaus Antonius Gratianus.

h. Impeditum.) Sed quomodo impeditum probetur, & an solo

34. iuramento. Vide text. in c. pastoralis, de excep. Bar. Alex. & Inf. in l. 2. §. quod diximus, ff. si quis eor. Vel. hoc in c. ex trans. missa, de precept. & A. d. dec. 39. m. 2. Curram & si aliter de illud cui citando probat. posse, Doctores prodiderunt: tam in contrarium si quis probare vellet, admittitur. ut per l. an. in c. quia propter solum pen. de elec. Sed tunc sciendum est, impedimentum excusationem prestare, quod ut aditum fuit aff. 2. cum non fuerit l. 3. §. subuenitur, ff. ad Senat. C. Syll. ubi Rost. Spec. & Iona. And. in accessibus ad cum. titulo, de citat. §. 1. quod si. item quod vocatus, Dec. in d. l. 2. §. ult. & Vel. qui longe iurq. hoc comprobat in c. de r. de r. & Sylar. etiam Aldobrand. in §. item r. in c. 7. l. item Inf. de excusat. Sed an impeditus preestari tenetur, Aff. legat. distinguendum in dec. 30. m. 3. cum seq. atque Bar. dec. 49. m. 1. ubi egregie, & de sum. op. citat. se. in ur, quod citatus non solum impedimentum probare obstringitur, ob quod comparere non potuit, sed suam: etiam fuisse diligentia probare tenetur. Quia de re v. dec. 149. sing. Cas. 3. obferuat. 39. ubi communis esse doctrinam est, quod adhuc ut impedito cui suum scilicet sit, praesentatio necessaria est, hanc tamen communem usariam, perperam poss. Iacob. in ch. p. r. r. r.

p. r. r. r.

plernaque de rescrip. Card. conf. 118. in questione, qua versatur inter. Andrean. & Fel in c. venerabilis. num. 7. de sup. videas ibi. Nicolaus Antonius Granatius.

- i Vt pote. &c.) Iure quidem hoc est. Nam ² impedito per ma-
 25 rat. & dilaciones aduersarij prestitutum tempus, sine dilato-
 curia. l. si cum ipse. ubi Bar Bald & Alex. in add. ad Bar ff. de
 excus. iur. idemq; Alex. in conf. 71. lib. 1. Cyn. Bald. & Salic. in
 l. ult. C. de adult. Bar. & Bal in amben. clericus. C. de epis. &
 cler. las. conf. 10. & 31 in 2. dub. lib. 1. Soc. conf. 31. lib. 1. Fel. in
 cap. venerabilis. de iudic. Maran. in prami. in 1. par. am. 10. &
 26 Affl. dec. 90. ubi ² quod si pendente termino impedimentum su-
 perueniat, tota dilatio reintegrari debet cum demeritis videat
 dec. 210. num. 4. cum seq. & Dec in ca. ex ratione de appell. Sic
 27 ² etiam tempus ad probandum non labetur, dum, an vel ne, ar-
 tituli, aut possessiones admitti debeant disputatur. Bal. per illum
 text. in l. quandoq. ff. de acq. hered. glo. & Gremi in c. capituler.
 §. quod si, an ver. videbitur de electio. in 6. Idem in dilacione p-
 dente ad respondendum possessionibus vel dicendum de imperi-
 tionibus. Glo. in clem. sap. in ver. post dilacionem. de verb. signi-
 ficat. Bald. in l. vltim. ff. de fer. idemq; dum super persona legi-
 timatione ante litem concessione deputatur. Bal. & Alex. in
 l. propterandum, in prin. C. de ind. Idem quando dilatio labi-
 tur propter inducias rei l. 2. §. pen. ex tit. Similiter, ubi tempus
 prestitutum parte ad aliquid apendum culpa aduersarij ipsius-
 que malicia labatur frustratoria dilaciones petentis. Bar. in l.
 circa vtile ff. de minor. & in l. perinde. C. de temp. in integr.
 restit. Iuachin. Myssign. qui hoc latius explicat in suis singul.
 obseruat. in Cens. 1. obseruatio. 99. Nicolaus Antonius Gra-
 natius.

- k Poterit utraque.) Accedant ad hoc, quae Spec. tradidit. tit. de
 dilat. §. ult. vers. in summa, ubi loax. And. multa cogerit.
 28 quod aliter ² dilacione reo concessa rei possit. Inuilligat tamen,
 ut ibi, nisi dolor intervenisset. Nam qui dolere cogit (ut puta) ne
 in loco examinaretur, nequaquam remissorie, aut prorogationis
 termini pariter esse debet alias ei dolor patrocinareretur, quod
 quidem absurdissimum est interum si fraude, aut machinae aut
 careret, vniq; ipsius rei dilacione vitretur, ut predictum est à Bar.
 Pau. Castr. Alex. anq. Las. in l. 1. §. nunciatio ff. de no. oper. nunt.
 & ab Affl. in dec. 140. num. 6. Nic. Ant. Granatius

Per

- 1 Per quam.) Vide *Vau.* in *tratt. de null. in tit. de null.*
scilicet q. ubi. mod. sent. null. nu. 29. ubi late.
- m An satis erit?) *Ad hoc respicitur, quod precedenti cap. sub lit.*
Z. diximus.
- n Et licet.) *Sed an exequatur, sius delegatus ad testes examinā-*
 29 *dum, cognoscere possit verum articuli, vel testes sing. adm. tor-*
di, vel na. Ex Felin. discendum videtur, quod non in e. cum caus-
sam nu. 20. de test. cui auctor consensit precedenti ca. in verbo,
ad videndum committi versus. nihilominus cum ad iudicium hoc
trahere pertineat, nec etiam testimonia publicare potest, illa
certis ad delegatum assignata mittere debet, ad quem eorum
publicatio spectat. Barbo. in l. cum ab initio prope fin. ff. quem-
- 30 *admodum test. ap. poterit * tamen ille, cui nuda testium re-*
ceptione est commissā, eos super contingentibus & connexis inter-
rogare, ut per Inn. in e. cum Barholdus, in gl. in verb. alij, ad
fi. de re iud. & Inf. in l. cui iurisdic. nu. 8. ff. de iurisd. om.
iud. Potesit & insuper protestaciones contra testes recipere, no-
rum super illis testes examinare non permittitur, ita decidit in
noten. in e. lura; causam. ubi Bald. col. 3. de probat. quos Inf. se-
- 31 *quitur tractare loco, ubi etiam nu. 11. quod * non possit reci-*
pere confessionem pariti per ea, que Gerri. voluit, in ca. presen-
tium, §. testes colum. 11. de test. in 6. qui concludit contra dec.
Rota. 379. Quod si Papa committat, ut quis testes & instrumen-
ta recipiat, non intelligitur, quod pariti confessionem recipere
valeat, & ad hoc multa Inf. cō soci. c. l. 2. Sed hoc in re videm
Felin. post Abb. in cap. primo, numero item primo. de test. cog.
qui distinguere videntur, quod si iudex utrumque testes ad exami-
nandum mittat, cum tunc tuncq. officio fungatur, nullam ipse
iurisdictionem habeat, sed mandam tantummodo mysterium.
Ceterum si simpliciter receptionem testium committat, tunc ille
cui iniungitur, quia nuntius dicit, nō potest sius iudex sius cogni-
ter, iurisdictionem in commissis habebit. Sciendum est etiam
- 32 *in hac materia, Pontificis subdelegatum * testium receptio-*
nem subdelegare non posse, antequam illi fuerint citati, es-
cusque iuramentum receptum, atque discussum, testes sing. vel
ne examinand. ut per Innoc. & ceteros in dicto c. cum Barbol.
dus Gloss. in elem. una de offic. deleg. & Rota decisione 230.
item si audierit datus, in rubric. de test. ubi etiam quod de par-
- 33 *tum consensu subdelegare non potest. Ceterum, * delegatus*
ille,

L I B E R

ille, cui testium tantum receptio commissa fuerit, potest, quia non tenetur per rem adversam ad videndam offeram iuramentum facere, ut Aut. Vult. prodidit in c. constitutus, in quarum notat. de appell. cum consuetudo est. Hoc in c. In nomine Domini, in quarta anopl. nu. 21. de test. Disting. Abb. in c. cum Bertholdus 34 de re iud. quod si in cui commissa est testium receptio, subdelegat alium ad testes examinandum parte reluctante, tunc examen est nullum, fallis tamen si partes expresse, vel tacite consentiant, aut si duobus pluribusque examen commissum fuerit coniunctum vel divisum, & unus in subdelegat, quia sustineretur examen, utique pars contradixerit, & dissimulatur hoc nullitas, ea ratione, ne veritas per inutile varietur, veluti sic fuisse in Imperiali camera decisum, testatur Iacob. de Ysaig. in suis singul. observat. in Caus. 3. observat. 41. Nicolaus Antonius Gravatinus,

LIBER SEPTIMVS

DE CALCULO FERENDAE SENTENTIAE ALLEGATIONIBUS FACTI VEL IURIS, AC IPSIUS SENTENTIAE PROLATIONE.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Regeſſum cur ſic dictum, & num. 19.*
- 2 *Regeſſum notarius facere non poteſt, niſi partium mandato.*
Salarium regeſſi quando procurator ſoluere teneatur, eodem numero.
- 3 *Præceptum nulla præcedente cauſa cognitione non valet, niſi aſſet clauſula, ſi ſenſerit ſe gratum, compareat.*
- 4 *Publicatio teſtium quando in Romana Curia peti ſoleat.*
- 5 *Terminorum mala obſervatio, proceſſuſq. defectus quando ſonari poſſit.*
- 6 *Citationis defectus, etiam per expenſarum reſeſſionem inſanabilis eſt.*
- 7 *Ius nouum ſi in cauſa ſuperueniat, quid a tanto cauſa patrono agendum ſit.*
- 8 *Expenſe an reſeruentur in fine litis in proceſſus ſanatoria.*
- 9 *Dubia quando litigantibus dari ſoleant.*
- 10 *Iuramentum ſuppletorium ſempiternum probanti datur.*

Z 11 Senten-

LIBER

- 11 *Sententia pro excommunicato ferri non potest.*
- 12 *Stylus sicut mos pronuncian di prout in cedula.*
- 13 *Sportula an licite capi a iudicibus possint, & numero 31. & 32.*
- 14 *Sententia conformis libello esse debet.*
- 15 *Dilatione pendente, non est sententia ferenda.*
- 16 *Interloquutoria reuocatur per solitas repositiones, quae fieri solent, & num. 33.*
- 17 *Iudex interloquutorias reuocat ante sententia prolationem.*
- 18 *Notarius potest clausulas consuetas extendere, licet illa non fuerint expressa, & nu. 34.*
- 19 *Aktorum editio non debet fieri a notario, nisi iudice mandante.*
- 20 *Praeceptum cum clausula, si senseris te grauatum, &c. an sit interloquutoria, & de eius virtute.*
- 21 *Aktorum exemplum, & non exemplar edendum.*
- 22 *Iudex appellationis an possit mandare, ut exemplar, siue originale ei transmittatur.*
- 23 *Iudicis officium quale.*
- 24 *Excommunicatus in iudicio agere non valet, sed se defendere vltiq. potest, limit. ut nu. 28. & 29.*
- 25 *Procurator si est excommunicatus, iudicium est nullum.*
- 26 *Excommunicatio unde ortum habuit.*
- 27 *Conclusio in causa an sit de substantia.*
- 28 *Iudices debent esse contenti propriis stipendiis, nec sportulas capere.*
- 29 *Consuetudo capiendi sportulas, an excuset iudices.*
- 30 *Iudex suam interloquutoriam quibus casibus reuocare non potest.*

Proba-

Probationibus iam expleis solent litigatores, vel talium eorum alter, qui magis victoriam speret ad causæ expeditionem properare, verum cum raro, vel nūquam degissent patres causarum merita donec instruantur, tamen in eis quotidie interloquantur, prout natura ipsius instantis actus, qui diutius geritur, expostulat, modo de omnibus instruendus est iudex, & pro commodiori eius instructione, ac etiam, ut litigatores, vel eorum sollicitatores possint ad nos, quorum consilio & opera in hoc statu causæ plurimum indigent, vniuersam causæ historiam afferre, nos inoleuit, ut omnia, quæ apud actuarium hactenus gesta sunt, & quæ ipse in memorialibus suis misit, cum aliis causis, & in diuersis etiam codicibus ac foliis, vel etiam sacculis, iuxta cuiusque ipsorum stylium & obseruantiam adnotat, & custodit, in vno codice exemplentur, quem * regestum a quasi res gestas continentes vocant
 a quod * tamen regestum non potest notarius facere, nisi de voluntate seu mandato partium, vel alterius ipsarum: & & quando fiat communis vsus obligat litigatores principales, & eis absentibus, quasi in subsidium etiam eorum.
 b & procuratores ad mercedem eidem notario ratione regesti, & aliorum debitam, Rota decisione 303. in no. licet procurator, de procurat. Quæ merces in quouis Auditorio ad certam quantitatem taxata est, supra quam aliquid a patribus exigere eisdem non licet, imò consueuerunt ex præscripta quadam eorum vrbantate, quam vulgò gratiam vocant, sponse soluentibus semper aliquid de taxa remittere, contra vero morosos in soluendo ab altera parte ratam eis tangentem, peruxta tamen monitione ad soluendum recipere, non tamen solutionis, sed depositi nomine, idque ut opinor, ut is, qui ratam alterius soluit, possit illam via magis fauorabili, & executius ab aduersario recuperare. Ideo solet is qui pro expeditione causæ instat mandare notario causæ actuario, ut omnium actuum regestum conficiat, & vna cum simili mandato semper aliquid pro harræ mercedis suæ eidem notario dare, & interim monitorium obtinere cum clausula iustificatoria, si quis senserit, &c. contra aduersarium principalem, si adit, ac etiam procuratorem obtinere, quo sibi iudex iubere.

Z a solet

solet, ut de rata mercedis notario debitæ parti sui tangente infra tres dies satisfacias, quo termino trium dierum elapso, solet is qui monitorium obtinet, ratam mercedis notarii aduersario tangentem, penes ipsam notarium sub nomine depositi consignare, & notarius eandem receptionis dicti depositi soluenti manu sua conscribam facere cōsuevit, quæ postmodum apud ordinarios iudices paratam contra aduersarium executionem habet. Tu igitur si ad hoc monitus fueris, & putaueris te aliqua exceptione tueri posse, utpote quod principalis in Rom. Cur. adesset, Rot. d. decis. 303. in not. vel alia eam infra dilationem trium dierum monitoria adiectam propones coram iudice, qui monitorium decreuit, nec alias expectabis dictæ dilationis lapsum, & depositum apud notarium ex aduerso fieri, quia post dilationem monitorio adiectam non audieris, sed monitorium veluti iudicis præceptum executioni demandabitur. Et ita receptum est vsu, contra quem ego semel conuicti, etiam in casu quo exceptio scilicet post dilationem, ante tamen factum depositum & re adhuc integra proposita fuerat, & responso per iudicem a practici habito, quod stylum vocant, quoque solent illi, qui in foro diu versati fuerant de eo, quod videriet in foro seruari attestari)

3 succabul. Nec * iste vsus ab ipsa lege, vel saltem consuetudine scripta abhorret; quoniam Doctores attestantur istam consuetudinem Rom. Cur. ut à similibus à præceptis iudicium inchoare licet, Abb. in cap. ex parte. verbo, significet, qui dicit, quod licet ante similia præcepta nulla præcesserit litis contestatio, neque causæ cognitio, non tamen habet monitus iustam de eo conueneris causam, ex quo sunt & cum clausula, quod senserit se grauatum comparere, & comparendo potest illud ad terminos simplicis citationis reducere, & non comparendo videtur debitum, pro quo monetur fateri, merito contra ipsam, utpote, confessum exequi poterit; & attestatur istam practicam, pro facilliori iudiciorum expeditione adinuentam fuisse in Romana Curia, nec post tempora audiretur monitus volens negare, & litem contestari, Rota decisio. 540. in antiq. Verum præceptum, de litis contest. Aduersus tamen, hunc rigorem solent ordinari, ubi extra casum mercedis

nota-

notarii similia præcepta , seu monitoria sunt , reum etiam post tempora monitorii , ac etiam post decem dies ad appellandum comparentem , etiam si negare velit ex eorum quadam benignitate audire , atque admittere .

- d At si ubi satisfactum sit notario , solet ipse regestum par-
tribus , ut videant , commodare , etiam ei , quæ non soluerit .
ubi enim sibi satisfactum sit , non querit à quo , & regestum
passim utrique parti concedit , non tamen principalibus ip-
sis si adsint , sed eorum sollicitatoribus sibi bene notis , &
quandoque etiam non nisi eorum procuratoribus egregiis :
& ubi regestum receperint , solent litigatores ipsi , vel eorū
sollicitatores , si modo rebus suis bene prospicere velint , il-
lud procuratori suo , quem sibi ex nostrum numero delegerint ,
asserre , ut vniuersam causæ historiam videamus , &
pro habenda victoria operam nostram præstemus , quæ in re
conuenimus primum acta ea , quæ possumus diligentia vi-
dere , & exinde naturam intentati iudicii , & quæ utrique
parti incumbant iterato speculari , & si actus partes in-
stinemus , si eius intentionem , si verò rei , si exceptiones , qui-
bus nitimur actorem refellere , bene fundauimus & si in
hac causæ discussione comperiamus aliquam probationē
nobis deesse , curamus eam supplere : siue scripturis , siue tes-
tibus fiendis sit , solentque Patres & ex eorum quæ præscri-
pta benignitate iura noua , materias , testes fere semper reci-
pere , etiam si conclusum esset in causa . Aeg. conclus. 447.
Articuli , de probat. & conclus. 743. concl. de resist. in in-
tegr. prout supra septus diximus .

- 4 Quod * si probatio in testibus consisteret , cum deposi-
tiones testium sub secreta custodia retineantur , nec con-
sueverint in Rom. Cur. cauti causarum patroni petere , et ur-
vi publicentur , nisi in tertia instantia , & tunc quoque nisi
cum ipsa tertia sententia immineret , & hoc , ut facultas
non probata probandi , (quæ in pluribus utilis esse potest)
vsque ad finem nobis conseruetur , consueuerunt cauti caus-
arum patroni apud Auditorem iux causæ esse , & secum
de meritis causæ differendo præsupponere se in probatis
esse in his , de quibus maxime dubitent , ut his præsuppo-
sitis pietatem iudicis prouocent . Solent enim Patres præ-
scriptum a nobis sic lacerati in hoc nobiscum benigne age-

re, & aliquid nobis ex testium depositionibus exprimere, saltem in genere, nos admonentes, quòd non sumus in probatis in hoc vel in alio capite, & ubi de probitate procuratoris magis confident, apertius loquantur, & quandoq. depositionem alicuius testis in eo articulo, in quo probatio sua deficeret, vel in quo diuersa probatio afficere videretur, sibi legunt, sicque in hoc, & plerisq. aliis solent Patres probitati nostræ quandoq. deferre, nec propterea de hoc arguendi sunt Patres, quasi hoc fiat ad maiore veritatis indagationem, ne tamen in causis iudicent, idq. non nisi cum his, quorum probitatem sæpius experti fuerint, in quibus omnis subornationis timor cessare videtur, cuius ratione duntaxat testium depositiones secretò custodiuntur, memores præsertim, quòd lex ipsa ob similem relictum, quasi transitoriam ac mutilatam lectionem non solet subornatione expauiscere, & nihilominus vteriores probationes admittere etiam ab his, quorum probitas probata non esset, prout latè Doctores omnes, & post omnes Fel. in cap. ultra tertiam, colum. 1. in princ. nu. 1. extra de test.

f Imo magis damanda est vltima in iudicando facilitas eorum, præsertim, si qui proventus magis, quam veritatem affectantes, rebus plerumq. suppressis sententias remere non minus, quam fulmina iaciunt, ignoantes quidò quàm grauior sit futura aduersus ipsos Dei optimi max. iustitia, ac tantæ impietatis diuina vltio, nec satis memores comminationis Hieremiæ, qui aduersus eos hisce verbis proclamauit: Vix vobis, qui iudicatis terrâ, quoniâ iudicabimini. Et ubi exploramus, in quo deficiat probatio nostra, vel aduersa nobis obsit, necessitati causæ nostræ quibus possumus remediis occurremus, antequàm causa reliquis Patribus in auditorio conferatur, seu (ut aiunt) in relationibus ponatur.

y Verù* si nò de probationibus meritisue causæ, sed de processu, ac ordine iudicii dubitemus, aut talis est defectus qui per terminorù reiteratione sanari potest, & tunc de eo nò curamus, quia in ipsa petitione scēticiæ petimus quoq. ad terminorù reiteratione admitti in vim vel Innocētiang bullæ, vel specialis commissionis, & utraque via sanatur omnis mala terminorum observatio, Cassad. decif. x. de refer.

- refer. aut processus in alia deficit, vel si etiã in ipsa termino si observatione peccet, taliter tamẽ, vt simplex reiterationio satis futura nõ sit, si defectus vltorius procedẽdo suppleri potest, supplemus. in autẽ solet Signatura dare commissio nẽ sanatoria, processus nulli. v. j. ore. si parte absente, & minus legitime citata processũ fuisset, & Signatura rescribit pro sanatione processus, vt praxmittitur facti, cum clausula tamẽ parte legitime citata, quæ clausula importat, vt ex illo processu nõ possit aliter iudicari, nisi pars legitime citetur, idque * ea ratione, quòd citationis defectus etiam, per refectionem expensarum insanabilis reputeretur tex. in cle. pastoralis, vers. ceterum, de re iudi. Staphi. char. 141. ver. postremo, nisi forte citatio non fuisset in; eorum omilla, sed citatus fuisset aduersarius, defectus tamen esset circa illius exequutionem, vt quia minus legitime exequuta fuisset. Daret enim hoc casu Signatura commissio nẽ sanatoriam, sed cum alia clausula, dom tamen sit citatio nulliter exequuta ad citati noticiam peruenerit, cui clausula satisfactum erit, quoquo modo probetur hæc notitia dom tamen plena, & certa, tex. in clem. causam, in fin. de electio. Rom. consil. 360. Rota dec. 171. in not. si de speciali mandato, de dolo, & contu.
- 7 Quod * si non reiteratione terminum, neque processus sanatione, sed eius extensione potius indigeamus, vt potẽ, si diu tecum egissem, & processu iam factu (& quidẽ validẽ) ius nouum mihi superueniret, vellemque ex eo obtinere. Tunc cautus casus patronus commissionem impetrabit, qua Signatura rescribere solet, vt ex eisdem actis & processu super hoc nouo iure iusticiam faciat, Staphil. char. 148. a tergo, imo, quia in causa beneficiati contentur litigatores a principio deducere omne ius, quod competit, vel competere potest, capit. statutus, de electio. in 6. ista ratione seruat Palatium, quòd id beneficiatibus super hoc nouo iure quodocunque etiam post conclusionem in causis, dum tamen ante sententiam superueniente absque aliqua terminorum, vel prioris processus reiteratione vel extensione, si per hanc nouam gratiam de bono iure meo constaret, iudicari posset, Aegidius. conclusio. 162. si ex gratia. Quo tamen casu si altera pars,

Z 4 dila.

dilationē ad partes peteret, daretur, vt possit venire instructus ad proponendum exceptiones, & defensiones suas respectu istius noui iuris argumen. text. in dicto cap. statuimus, in fin. & c. vt circa, de electio. in 6. in cap. pastoralis. 2. responso de exceptio. Aegid. dist. conclusi. 662.

8 Et vbi * sanatoria processus peteretur, si modo causa beneficalis sit, dari solet, quando cunque ante sententiam absque aliqua expensarum refectione, secus, si profana sit causa, in quibus similes commissiones sanatoriz dari non solent, nisi cum clausula, refectionis expensis; cui solent cauti Procuratores addere hac verba, si quę de iure reficiendę veniant; & hoc nisi fortę impetrans possit narrare paupertatem, quo casu loco prescriptę clausulę dari solet alia, refectionis expensis in fine litis, cui nihilominus conueni semper eadem addere verba, si quę de iure reficiendę veniant, ne si orator ex aliquo legis capite possit se ab expensarum refectione tueri, id sibi propter prescriptas preces minus liceat, Scaphil. char. 147. & seq. quę expensę quando reficiendę veniant. & quid, quantum, & quado hac reiteratoriz, sanatoriz, ac extensuę commissionis remedia operentur, supra, titulo de reiteratione terminorū, vtpote luo in loco fusius loquuti fuimus.

Reniso ac iuxta eius exigentiam restaurato iam processu, si qui actoris partes agit, videbit quod sibi velit, & qua liter possit id exactis obtinere, ac de omnibus breui tua in formationeula de ipso facto tantum iudicem instruere curabit, ex diuerso altera pars studebit quo pacto actoris aduersarii intentionem refellere possit, & exacte simili informatione facti de omnibus iudicem admonelat ambo in scriptis, & vbi alter ex litigatoribus rem differret, solet is, qui pro expeditione iudiat, negligent. per cursorem incrimare, qualiter Auditor habet regestum in manibus animo expediendi causam, vt sic interpre. latus, vel veniat, vel Auditor viti eius negligentia, causam etiam eo non alias audito expediat, qui vbi sibi videret causę ruz operam dare acta omnia videt, informationes sibi a partibus datas legit, partes iterum atque iterum audit, rat. oramco in contraditorio, sed vnam scorum ab altera. Et re ad saturitatem intellecta, huiusmodi facti ipsius causę

vener-

vniversam, ac difficultates, quas ipse sentit reliquis parti-
bus in auditorio fideliter confert, vel saltem conferre de-
bet, & causa sic in auditorio relata, Patres quandoque dif-
ficultates, vtpote non probabiles non admittunt, causam
que pro altera parte expediendam noxant, quandoque
etiam de eisdem, vel potius de aliis ipsi dubitant, & audi-
torem causæ ponentem instrunt de his, in quibus dubi-
tant, & pro quorum dissolutione debeant dubia litigatoribus
dare, & aduocatos admittere. Quandoquidem non
consecuerunt antiqui Patres dubia litigatoribus dare, ni-
si vniversa causæ historia in auditorio relata, & nisi ea, in
quibus Patres dubitent, sequarè vel nunquam, nisi de
his in quibus sapientes dubitent, non disputabatur, &
causæ melius intellectæ citius, & sanctius expediebantur.
Nostris verò temporibus raro vel nunquam vniversa to-
tius causæ historia in auditorio simul, & semel recen-
tur, sed sigillatim, quantum ad cuiusque dubii, de quo di-
sputeretur, dissolutionem pertinet, nec disputamus ea, in
quibus Auditorium, sed in quibus vel auditor ipse, vel quæ-
doque etiam in quibus indocti, & importuni causarum pa-
troni dubitât, quorû importunitati Patres ex eorum beni-
gnitate conueniam deferunt, licet quandoque prolesse-
tur, quod si in hoc eis morem gerant, caponorum impen-
sam ferrent. Est. n. caponorû impenſa certa pœna, quam au-
ditoriû ei auditori, qui nò probabile dubium partibus de-
disset, disputandû nò exigit, sed locosè potius cõmanatur,
quasi hoc fuerit inter Patres alias semel vel pluries seruandû.

- 9 Generaliter* verò dubia litigatoribus dari solent, ad
effectum vt aduocatos consulant, & allegationes suas cõ-
iuris, quam facti deducant semper cum competenti dila-
tione, vt possint aduocatos consulere, & interim etiam,
Auditores ipsi allegationes videre valeant; & semper da-
ri consueverunt illam die, quæ fuit audiëntia, vtpote, die
Veneris, pro proxima die Lunæ, & die Lunæ pro proxima
die Veneris, & quædam dantur nobis dubia die Veneris, so-
lemus informationes Auditoribus dare sequenti die Sab-
bati, & quando dubia dantur die Lunæ, informationes Au-
ditoribus dantur die Mercuri semper in scriptis, vna sci-
licet facti, quæ a Procuratore, altera iuris, quæ ab aduo-
cato

LIBER

causa dictataur, & non solum dantur auditori ipsius causae, sed omnibus; estq. hic informandi modus admodum litigatoribus utilis, & tam auditoribus, quam causarum advocatis, & patronis longe minus laboriosus, quam esset alter informandi in voce proximè antiquatus, quo torquebatur omnes continua perna cum graui temporis dispendio. Tu igitur, ubi auditor acta videris, studebis a te ipso difficultates causae reassumere, ut raro, vel nunquam dubium habeas dissolucendum, quod prius non fuerit praeditatum, & pro cuius dissolutione non fuerit bene instructus, ut ubi dubium habueris, possis pro temporis angustia facti informationem adeò tempestiue dictare, ut illam eadem die possis ad aduocatum (cuius opera vteris) transmittere, utq. Ipse de facto bene instructus melius valeat de iure respondere. Quandoquidem non ignoras ex facto ius oriri, l. si ex plagis. §. in clauo. ff. ad l. Aquil. minimamq. facti mutationem maximam esse iuris. l. si is. §. de excu. tut. cum simi. In quibus informationibus dictandis, tamen si meri facti fiat, plurimum iuuaberis, si legum supellectilem habueris, satis enim non est facti historiam recensere, sed duntaxat recensenda sunt ea, quae ad dubitationem de qua disputatur, attinet, & quae pro victoria expediunt, quae sine legibus seligere haud facile poteris. Immo solent procuratores, qui leges callēt suis informationibus, si factum pro victoria dubii necessarium deducere, ut ex eius narratione iuris conclusiones clare resultent, tantumq. absit, ut auctoritate legis, vel Doctorum comprobentur, quia in re non potest certa dari regula, nisi, quod ipse ipsa facti consideratione secum etiam studeas studio quodam non resolutiuo, quod ad aduocatum pertinet, sed aperitiuo duntaxat, quantum tibi operanti viam ostendat, ad victoriam. Quod si non studeris, vel studendo non intelliges, plerumque saxum, vel lacrum ostendes.

Relata in adiutorio causa, ac propositis dubiis unusquisque votum suum pro decisione dubii praefert, praeterquam Auditor, qui causam audit, & proponit, qui merus est relator, in relatore tamen res valde residet. Is postmodum vota patrum recipit, & illis acceptis iuxta plurimum vota ad petitionem alterius, & quacūque etiam vtriusque partis

partis sententiam promulgare solet, ad quem actum confu-
 suerit similis citatio fieri. Citetur N. & c. ad videndum,
 reiterari omnes terminos substantiales vnicis contextu &
 audientia in vim Innocentianæ bullæ, si eius vigore dem-
 taxat velut pars instans terminorum observationem (sem-
 per minus rectè factam) sanare. Quòd si vigore specialis
 citationis, ad dicendum contra commissionem ultimo præ-
 sentatam, & videndum reiterari omnes terminos substan-
 tiales vnicis contextu & audientia, iuxta eius formam.

Quibus malam terminorum observationem sanamus, pro-
 ut supra diximus. Et ne quandoque probationes nostræ si-
 10 tis plenæ non essent, cum * de iure minus plene probanti
 iuramentum, quod suppletorium vocamus, regulariter de-
 ferri potest, & vim probationis habeat. Ludo. & Alex. in
 l. 3. dato. ff. de iureiur. Sal. in l. in bonæ fidei, colum. 100.
 pen. ff. de reb. cred. Bart. & alii communiter, sal. præsertim
 in l. admonendi, ff. de iureiur. Solemus hæc in eadem ci-
 tatione partem citare, & ad videndum deferri iuramen-
 tum in supplementum semiplenæ probationis. Amplius
 h. & c. si is, * qui pro sententia instat, aliqua excommuni-
 11 catione innodatus esset cum, de iure non possit pro eo sal-
 tem adiudicatoria ferri. Rota decis. 194. in no. pro rei ex-
 communicato, de re iudi. tunc eidem citationi addi solet,
 & ad videndum infra scriptum instantem ab omnibus cen-
 suris, si quibus innodatus foret, ad effectum validitatis
 i sententiæ absolui. Item si cum de iure conclusio debeat
 i precedere sententiam. Dicimus, quoque eadem citatio-
 ne, ad concludendum & audiendum sententiam, omnia,
 ad certam diem, qua adveniente is, qui instat data relatio-
 ne cursoris, & inculata adversarii contumacia, petit & ob-
 12 tineri se ad reiterationem terminorum admitti, & præiud.
 absolutione censuris, quam sibi Auditor signo crucis manu
 facto concedere solet. Desert sibi iudex iuramentum in
 supplementum, concludit, & sententiam profert, fore * senq
 per nostris temporibus, prout in cedula.

Qui pronuntiandi modus à ceteris aëis admodum inua-
 luit, nec satis placet, in causâ enim est, ut plerumque iudi-
 ces re non sat intellecta, ne dixerim digesta, in causis pro-

BUR-

nunciari non abſtineant, ſub ſpe nihilominus ante ſubſcriptionem maturius conſiderandi, vel ſi denique ſerendus eſt, utpote aliquando vel utilitas, vel neceſſitas hoc ſuadeat, non tamen paſſim ſervandus, vel ſaltim arctandus eſſet, ut ſimiles cecula infra decem dies ad appellandum aperiencia omnino eſſent, ne diu litigatores in ſuſpenſo detinerentur, ne iudicibus mali occaſio dateretur.

Lata deniq ſententia, prout in cedula, pars qua obtinuit cedulam ſententia formare properat, ac iudicē adit, cui cedulam ipſam, ac etiam ſecum euangelia pro bona nunciatione porrigit, quæ Doctores ſportulas, nos verò vulgo prepinas vocamus, qua in re nulla eſt, quantitati ſex modici, ſed litigatores dilecti cōſulto etiam patrono cauſæ, qui naturam cauſæ nouit, quiq. labores auditoris percuſſatus fuit, pro qualitate cauſæ, ac pro modo laboris eorum arbitrio, in hoc ſe reddunt liberales; & licet
13 * honeſtè ab ipſis met auditoribus accipi poſſint, iſtum
k k diſpenſante antiqua conſuetudine, quam Doctores attellantur valere, ſi modò immoderata non exiſtat, Card. in clement. ſtatutum, 1. oppo. de electio. & quaſtion. 7. Gemino ca. ſtatutum, de reſcript. lib. 6. maxime noſtris temporibus, quibus auditoribus multiplicauit impenſæ, & proventus decreuerunt, veruntamen ut honeſtius agat quam lex ipſa permittat, ſolent aliquem ex familiaribus ſuis cedulaſu receptorem, & ſimilium ſportularum depoſitarium deputare, qui omnia ſic cuſtodit, donec res expedita, cedulaque ſubſcripta fuerit, quam auditor prius reuiſa etiam ſæpius actis legit, atque iterum legit, & quandoque etiam litigatori adnotariſe legendi facultatem facit, eumque etiam in modo ſubſcribendi adiut. & pro ſuo arbitrio mutat, delet, addit, corrigit, & eam deniq. ſæpius reuiſam, atq. maius è conſideratam manu propria ſubſcribit ſub ſæ. formula. IſTA IRONVNCIAMI N. ROTAE AUDITOR. & ſubſcriptam notario actuario in actis cuſtodendam tradit, cuius tẽgiori ſoler notarius diem, non qua tradita, ſed qua prolata fuit, adnotare. Formulas vero ſimilium cedularum plures legere licebit apud vulgatum Formularium procuratorum, ſeu auuocatorum Rom. Cur. continet tamen ſemper prius paſſa, prout natura cauſæ

14 causæ & petitionis qualitas exposcit, cui * oportet illam esse conformem, quoad rem, quoad causam, quo denique ad actionem. Vt fundus, ff. co. n. diuidun. l. si. C. de fideic. liberta. Lanfran. in ca. quoniam contra, ver. sententia, & ver. vltimus sciendum, de probatio. tal. post alios in §. curare. instit. de actio. vtpote, si pro actoris canonizationem tituli victor obtinet, ad iudicationem super re, de qua agitur inductionem in possessionem eiusdem rei aduersarii, verba tamen damnationem oppositionis aduersarij, perpetui silentij impositionem, fructuum & expensarum condemnationem. Quod si pro reo subscribenda sit sententia, aut mera absolutoria, & has partes continebit sententia, videlicet absolutionem ab impetitione aduersarii, damnationem eiusdem impetitionis, ac molestiæ reo illarum, perpetui silentij impositionem, ac expensarum condemnationem. Aut non mera absolutoria futura est sententia, sed etiam canonizatoria tituli, & a studi. actoris rei, de qua agitur, proxime præscriptæ formulæ addi solent hæc duæ a iudicationis ac canonizationis partes, & sic de singulis sententiis eorundem formulam semper petitioni conformem, quas omnes hic recensere oculosam esset.

1 Ceterum cum plerumque eveniat, ut tempore sententiæ pendeat aliqua dilatio partibus vel alteri tantum concessa, quæ si remaneret, faceret sententiam nullam, vtpote, latam pendente dilatione, quæ facit iudicis officium con-
 16 cessuere, l. siue pars, C. de dilatio. & c. significante de ap-
 pelli. & tradunt Doctores utrobique. Nonnunquam etiam contingit, quod tempore sententiæ aliqua necessaria iudicis interlocutio, vtpote, de præfixione termini, aliæque simili re in fauorem eius, cui danda est, d. iustitias præcesserit, & nihilominus postmodum ad inopportunitatem a iudice ab eodem iudice reuocata fuisse per solitas repositiones, quibus quotidie solent iudices Rom. Cur. suas interlocutorias reuocare, & partem appellatam ad pristinum statum reponere, de quibus meminit Roca decisi. 445. 13 antiq. Nota, si auditor, de admitt. arti. & interloq. Quæ repositiones si remanerent intactæ, careret processus præcedenti interlocutoria. Quæ forte ad sententiæ validitatem vel instantiam, necessaria erat, adeo, ut prædictis omnibus

nibus

LIBER

nibus occurratur, ex quo dilationes ac repositiones predictæ iudicis sunt interloquutiones, quas iudex ad libitum revocare potest. Doctor, in l. quod iussit, ff. de re iudica. 17 Mos a iudiciorum inolevit in Rom. Cur. ut in ipsa prolatione sententiæ iudex possit ad remouendum omnia, si quæ ut supra diximus, obstacula exarent ad partis sententiam patenti, reuocationem omnium dilationum & repositionum (si quæ extant) prætermittere. Estque hæc abundans cautela, quia utimur, ne is, qui sententiam obtinet aliquem ex his, quæ supra diximus scopulis offenda; & meminimus hanc difficultatem semel in facto habuisse in vna causa Vercellensi Sanctæ Mariæ Marthæ, coram Reuerendo patre Domino Fabio Accorambono, qui in causâ diffinitiuè pronunciarat, pendente dilatione ad dicendum contra quædam iura pro parte Bartholomæi de Alba clientis mei, qui sententiam obtinuerat, producta, & in subscriptione aduersa pars de hac difficultate Auditorem admonuit: & ego difficultatem summouî ex capite istius reuocationis, quæ adeo vltò recepta fuit, ut solet a notariis absque alia partis expressa petitione, veluti solita clausula extendi, 13 quas * Notarius potest de iure, etiam quod a partibus non exprimeretur, per seipsum pro libito extendere, Bart. in l. si pignore, §. fin. ff. de pigno. actio. Et licet præscripto casu mihi replicaretur, quod per reuocationem dictæ dilationis ad dicendum contra iura predicta, illa remanerent sine citatione ad dicendum contra, & consequenter sine probatione, Felin. post alios in cap. 2. colum. 9. numero 31. vers. quarto quero, extra de testibus, nihilominus non curavi, ex quo illa iura fuerant ex abundanti producta, & non erant alias ad victoriam & iustitiam, neque ad validitatem sententiæ necessarias.

ANNOTATIONES.

- 18 **R** Egestum.) Sic & Budeo placuit *Regestu* * non ut vul-
19 **R** egitur, *registrum* appellari, ut ex eo videre licet in annotationibus in Pandectis super l. abesse, ff. de minoribus, quia res gestas continet. Et literas publicas loco registri dicere possumus. Nō referre aliquid in literas publicas est, quod barbari

hæc inregistrare vocant. Næ Ant. Grauat.

b Horum procuratores.) Adde Nil in reper. in ver. procura-
 20 tur. §. procurator constitutus ad causam, hæc idem dictam vo-
 cum * alterum edicte iudice mandante. Et non aliter a notario
 facienda est, ut Bald. notat in l. 1. de apud quem, colum. prima,
 vers. iudicis, ubi Pan. Cass. Et alij C. de eden. Nicolaus Anto-
 nius Grauatius.

c Cum clausula.) Præceptum executivum * cum clausula ta-
 21 men si senserit se gravatum, Et dicitur sententia interlocutoria
 Et valere, verum comparsus citatur, in vim simplicis citationis
 resistitur, ut plenissime per Alex. Et Ias in l. de pupillo, §.
 meminisse, ff. de no. op. nuaria. Et per eundem Ias in l. nequic-
 quam, §. ubi decretum, ff. de offi. procurs. ubi num. 1. Et 6.
 hanc opinionem receptiorem esse ait, Citato autem non compa-
 rente, præceptum in eius contumacia firmum remanet, et antequam
 in iudicium executionisq; demandatur. Affl. dec. 167. numero
 quarto, Et Doffores in dict. l. de pupillo, §. meminisse, ubi Ripa-
 num, 14. vers. extat igitur, hanc esse communem opinionem as-
 serunt. Et postea citatur non obstante tali præcepto in eius posses-
 sionem perferre, Dec. conf. 460. vult. col. 3. Et 4. Bellon. conf.
 18. perposit. nu. 24. Paris. conf. 39. non possunt, colum. 2. lib. 1.
 Reia decis. 259. §. reser. in fin. Et Capie. decisio. 72. Nicolaus
 Antonius Grauatius.

d Ad ubi.) Exemplum aliorum * de iure Et non exemplar seu
 22 originale (ut appellant) partibus edendum est, id quoniam con-
 tra, veri. Et omnia de probat. Spec. titu. de test. §. publicatis,
 in prout. Imol. Abb. Et Felin. in cap. cum bane, in l. noi. de pro-
 bat. quod quidem non solum in ipsi partibus latum habet, sed in
 iudice appellacionis etiam ad quem acta re cogn. in casum trās-
 23 mitti debent, non autem exemplar ipsum; quinimo * nec iudex,
 ad quem iurare possit, ut sibi exemplar transmittatur, ut At-
 ticus Bar. Et Salic. voluerunt in l. eo. §. super his. C. de appeli.
 Et idem Salic. in l. vlt. in fin. C. de relas. Nicolaus Antonius
 Grauatius.

e Patres.) Resti hæc ex patrum benignitate servari dicit, cum
 de iure contrarium cautus, ea fraternitatis, Et ea pastoralis
 Et utrobique Doffores de causi. posses. Et propr. Et tradit Af-
 flit decisio. 272. in princ. Nico. Ant. Grauatius.

f Imo magis.) Iudicis * error inter alia, aliud est munus, ut

etm-

LIBER

omnibus in causis diligentiam studium, atque curam adhibeam
aux enim veritas aliter clarescere potest. Iudices C. de iud. c.
iudicantem. 30 q. 1. cap. super questionum 3. intentionis. de offi.
deleg. & facit text. in l. 1. C. commun. vel epis. Verum si qua
iudex facere debeat scire cupit, Foller. legas in princ. sue pra-
xi. tit. Student se ornare boni vivendi moribus, ubi per totum
accura ut multa scribit. Sed prob. Deum immortalem, in au-
ro acquirendusque divitis hodie ut plurimum iudices studui.
que teste Cicero. in 2. ad iudicium. religionem. veritatemque
se'nt. perscrutari. Et quantum Reipub. illi sto phantia permi-
tissimis sint, ex Demosth. in Orat. contra Aristoc. percipere.
si et, si dicente. Si quis vos interroget, quodnam genus om-
nium hominum, qui in civitate sunt, improbitissimum sit, neque
sunt agricola. neque mercatores, neque argentarii, neque enu-
medi quisque, sed qui quassus sunt. Nicolaus Antonius
Graevius.

g Ta. gitor) Confert ad hoc Ciceronis illud de Oratore: Et si
quale est subito capere duere, tum illud valium, sumpto spacio ad
cogitandum, paratius atque accuratius dicere. Hinc Demo-
sthenes nunquam dicere ex tempore solitus erat. Qui saepe, ut
diceret à populo lacessius, noluit nisi prius cogitasset. Teste De-
mestio Bruto. Et ob id malignè Publia dicente. Demosthenis
enymemata lucernam clere: Respondit Demosthenes. Sed non
eadem mihi, & tibi lucerna constas. Nicolaus Antonius
Graevius.

h Amplius.] Iure optimo procedit, quod auctor ait, cum
25 * à sacris intraditus, quem excommunicationis sacri canonis
appellanti, in iudicio agere non valent. Licet se defendere utique
possit. cap. intelleximus, ubi Buer. & atq. de iudic. & cap. 1.
sed. tit. in 6. & Aff. d. decis. 368. num. 3. ubi nec actionem.
l. diffamari. C. de iug. & manum. experiri posse testatur, quod
Dec. etiam voluit, d. p. cap. intelleximus, num. 14. & usque
16 adeo agendi via ei precluditur, ut si cum procuratore excom-
municatio iudicium venisset, illud nullum sit & invalidum
quod quidem iurum sibi vendicant tam si pro auctore, quam res
procurator interveniat, ut per Abb. & Felin. in cap. post cessio-
nem. de proba. & in cap. significaverim, de excep. Intellige sa-
ne ut per eos procedat, si mandati tempore excommunicationis com-
patus fuerit, factus vero si postea, & adversarius de ea non op-
penerit.

penetret, quia tunc iudicium valeret. *Qua de re Vant. legat. in tract. de null. sent. in ut. qui pos. dico. de null. num. 136. Et notum in re def. inhab. seu mand. an. 136. Et Franc. Masc. decr. Delph. 989. ubi quando excommunicati gesta iuribus subsistunt differit. Et Dec. in cap. dilecti, col. 1. de excep. atque Tit. aq. de vtroq. retrad. §. 1. in glo. 9. nu. 179. cum seq. ubi multa commun. 17 lazi. Et vnde etiam excommunicatio iram habuit. Hoc tamen
28 limita non procedere in * causa alienationum; nam aduersus agentem alienata reuocantur; excommunicationis exceptio opponi non potest, ut praelari Decias scribit conf. 200. solum. ult. vers. secundò. Ceterum quod supra diximus excommunicari
29 non * ad se defendendum comparere posse, tunc intelligat, non procedere in loco insigni, in qua per procuratorem comparere tenetur, ut Fel. in d. c. intelleximus, qui de commun. opinione testatur, ubi insuper pradiit frequentem interpretationem sententiam esse excommunicationem de nullitate sententiae opponere haudquaquam posse, vide eò loci, nam pulchre Fel. inquit. Et notum excommunicatum (ut diximus) procurator esse non potest, sed nec aduocatus, c. decernimus, de iuri. extem. in 6. Nec etiam arbitri cap. veritatis, ubi Abb. de dolo Et cum. Et Oigaz in tract. Penfo. questio. 14. qui plura in excommunicatione. Sed uberius lo. Lignatus in tract. de censura eccl. nu. 16. Et 17. Paris. in c. cum inter. Et in c. vltim. nu. 2. de excep. Cassan. in consue. Burg. in des. iustit. rubric. 1 §. 6. nu. 19. Item, Syl. in tract. de benef. in 3. par. questio. 4. Gomes. in c. 1. nu. 16. de rescrip. in 6. Sed has de re si tibi sufficere volis, Soc. consulas in Reg. 32. Et Fel. in dict. cap. intelleximus, qui à num. 7. ad form. usque regulam cum 14 limitat subnectit, quas ante cum Domin. cumulat in dict. cap. 1. de rescrip. in 6. Et nouissimè Robuss. pre caeteris de huiusmodi non minus auidè, quam sapientè multa scripsit in Gloss. concord. in rubric. de extem. pagina 383. colum. 2. cum pluribus sequen. ubi etiam hanc ad regulam 61. penas, quibus affirmatur huc excommunicatus innodari, et innotari, ipsum ergo penas. Nihil aut Antonius Granatius.*

i Item cum.) Conclusio * in causa non est de iudicij substantia, unde si omitteretur, non ibi id tamen iudicium inefficax red
30 deretur, Fel. in c. cum 1. Et A. de re iud. Et Matan. in pract. in 6. par. in 15. affu. nu. 9. quid, nec in foro Cæsar. procedere intelligendum erit, Et in foro ecclesiastico in beneficiis tunc

- non caussis, & summarijs: sicut verò in profanis & ordinarijs per rila approbata in el. fape. in ver. el. de ver. sign. Qua de re Fel. plene loquens videns in c. cum dilecti. col. 6. verò quoniam scias de fid. instr. Capis. dec. 1. col. 9. de quid. concl. 55. & 57. & Pan. de null. sent. ex des. proc. nu. 41. Nicol. Anto. Grammat. 2. Saltem dispensante.) Iudices * (qui tamen verò iudices sunt) proprijs salarijs, quæ ei princeps, aut reffub. subministrari contenti esse debent, ut nihil amplius etiam tiranicum, & sportularum nomine exoptent, quod quidem omni iuri quàm consentaneum fit, ex Saluatoris sententia patet, Luc. 12. sic dicentis: Neminem concutias, neq; calumnia facias, & contenti estote stipendijs vestris, & habetur 26. dist. ca. nō facis. & 23. q. 1. paratus. & ca. militare, tum etiam ex Imperatoris præscriptis in auct. ut iud. sine quoque suff. 5. scriptum exemplar. 2. aliq; iuribus, quæ spec. citat. cum de salar. §. dicturi. nu. 5. & tradit Afl. in consl. leg. Neap. Capitanorum in 26. no. num. 6. præsertim in causis summarijs, in quibus sportulas exigere non licet, etiam si stipendia non habuerint, & in causis quoque mise-
 31 rabilius personarum, ut voluit Bal. in auct. generaliter. col. 1. C. de epist. & cler. cui consensus Ioan. Ara. commentariis. 30. Et adeò ordinarij iudices sportulas capere prohibentur, quod si eis à principe delegata causa fuisset, in qua tamen sine delegante iudicare debebant, ut illas licet capere non poss. n. veluti placuit 1. et in c. de hoc. col. 2. de fimo. Nec excusationem iudices habent si eas non petant, sed partes sponte dent, ut idem Fel. pulchre voluit in rubr. & in c. 1. ad fin. co. ut & in c. cum nos. de h. m. quod sentire las. videtur in l. 1. nu. 2. ff. de cond. ob cau. & latius Io. Newz. in sua syl. nup. in tit. iud. pro. com. nu. 97. ubi
 32 etiam in 3. ampl. quod * nec consuetudo sportulas capiendi, iudices excusat, & iradicum est à Fel. in ca. ad apostolicam. de fimo. Qua de re Aug. Clau. videat in sum. in ver. iudex. §. 17. ut de factis, Abb. in c. cum ab omni. de vita & bene. §. cler. & Parpu. in l. edict. nu. 70 C. de edex. Nicol. Anto. Grammat. ut.
1. Ceterum.) Huc pertinent, quæ supra diximus libro quarto cap. 10. sub lit. B.
- in Nonnunquam.) Adde Fran. & alias in cap. cum cessante,
- 23 de appell. & De. consl. 24. ubi * quod iudex suam interlocutoriam usque ad ferenda sententia calculum revocare potest, vel addere aut diminuire, nam & si sententia interlata est in quod
 24 parum

perdis in iudicatum transeat, aliter tamen est, quod ad ipsum in
dicem, prout Frapof in cap. 1. §. 1. Et Ias. in l. quod iussu num.
46. ff. de re iud. scriptum reliquere qui hanc opinionem commu-
nibus suffragijs esse receptam testantur, quod secus est in diffi-
nitiva l. Pandus ibiq. scrib. omnes. ff. de re iud. Et Alex. consi.
119. libr. 3. tamen illum revocare non potest, cum functus
sit officio, ita Alex. Et Ias. limitant in d. l. quod iussu. Idem li-
mitatur, nec locum habere in interlocutoria, in qua se iudicem
pronuntiat, cum illam nec vtiq. revocare valeat, ut eo loci Ias.
nu. 3. qui hanc esse communem opinionem assertit, cursus limita-
tur in interlocutoria his confirmata, ut per Alex. consi. 99.
lib. 1. glo. cui Car. innuitur in de vlt. verb. supra ea. de app. Et
Ausr. in add. ad decis. cap. Tbal. 181. Item limitatur si iudex
superiudice prolata fuisset, tunc etiam index nec corrigere,
nec aliter pronuntiare potest, ad iussu sententia diffinitiva, ce-
ssa Abb. in cap. cum oporteat, num. 6. de accus. Et est secundum
cum communis opinio Nicolaus Antonius Gravatus:

n Veluti solita.) Notarij⁹ consuevas clausulas in instrumen-
34 tis apponere tenentur, quinimo etiam si penitus ex commissio iur-
ris pro expressis habeantur, ut per Dist. in c. cum M. Fer ubi in
d. Dec. num. 6. de consi. Et Ias. in l. argentarius, xu. §. ff. de edn.
Gram. dec. 61. xu. 19. Et 10. Boer dec. 182. col. m. vltim. Tiraq.
qui plura cumulat in tract. de iure consi. in 3. par. vlt. limit. nu.
7. cum seq. Et Purp. in l. cunctas populus, nu. 101. C. de sum. tra-
nit. Et vide casib. Nicolaus Antonius Gravatus.

De sequestra possessionis & fructuum.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Sequestratio etsi regulariter prohibita sit, in ple-
risque tamen casibus permessa est, Et n. 13
- 2] Sequestrata ecclesia, non poterit is, qui possidebat

A 2 2 amplius

amplius se intromittere, etiam in seruitio ecclesie. & nume. 12.

- 3 *Iudex ordinarius in his que seruitium ecclesie respiciunt, providere debet.*
- 4 *Sequesteris officium quale sit.*
- 5 *Sequestratio conceditur in causa beneficii, etiam si a sententia appellatur, & de nullitate dicatur.*
- 6 *Sequestratio post sententiam possessorii fieri potest.*
- 7 *Sequestratio pro tertio non fit, & in nonnullis casibus etiam pro principali.*
- 8 *Sequestratio impeditur per triennalem possessionem. & num. 18.*
- 9 *Sequestratio per fideiussoriam cautionem impeditur, quod tamen limitatur, & vide nu. 19.*
- 10 *Sequestres plures an esse debeant, vel unus sufficiat.*
- 11 *Sequestres subrogari, & ex causa mutari possunt.*
- 12 *Sequestrationi si quis se intromittat, qua pena plectendus.*
- 13 *Iudex an possit esse sequester.*
- 14 *Iudex an possit aliquem cogere, ut sit sequester.*
- 15 *Sequester an possit renunciare sequestro.*
- 16 *Sequestres an salarium habere debeant.*
- 17 *Sequestrum quando possessionem tollat.*
- 20 *Sequestres, qui male in administratione se gesserint tenentur.*

¶ *Et si sequestratio secundum iuris regulas prohibita sit toto tit. C. de prohib. sequestra. pecu. plurib. tamē casibus specialiter permissa est, quos non alias hic repetere poteris, ubi opus erit, eos videre, in capite secundo, ubi gloss. & Doc.*

Doc. extra de sequeſtra. poſſ. & fructuum, & apud Spe. co. tit. per totum, & de executione ſententiæ. ſ. nunc dicendū. verū, quid ſi ab eo executore, & apud Doc. in l. ſi fideiuſſor. ſ. ſi. ſi. qui ſatiſd. cogun. in l. acquiſitionem. ſi. de viſufr. & per canoniſtas extra, in 6. & in cle. vnica, co. tit. Quibus ſpecialibus caſibus vltimus eſt, quem conſtitutio Viennenſis concilii addidit regiſtrata in d. cle. vnica, co. tit. & quem
 b quotidie in Rom. Cur. præ manibus habemus, & videlicet quod ſi cauſa beneficiæ in Ro. Cur. tractetur, & contra poſſeſſorem beneficii prima feratur ſententia, quæ diffinitioa ſit, viſum fuit eidem ſacro concilio ad compriment-
 dum litigantium malitias, vt beneficii poſſeſſio cum fru-
 ctuum cultodis apud perſonam ordine, & fide, & facultati-
 bus idoneam per loci ordinarium ſequeſtretur, eſq. vnus
 hic ex caſib. quibus inferior intromittere ſe poſeſt in cauſa
 ſa ad Ro. Cur. deuoluta, quem glo. in d. cle. vnica. verbo
 loci ordinariam notat, & refert alium, de quo in c. cum te-
 neamur, extra de appell. & alibi dicemus. Quam ſeque-
 ſtrationem præſcripto caſo adeo neceſſariam poſtmodum
 reputauit Inno. vi. vt negligentibus fortè locorum ordina-
 riis ſimiles ſequeſtrationes pro facultate ſibi a d. concilio
 tributa, de qua in d. cle. vnica facere, hanc eandem facultate
 tem Auditoribus ſacri Palatii in cauſis corā eis vertentibus
 conceſſit, prout in extrauaganti dicti Inno. de facultati-
 bus Auditorum Rotæ, quam bullam Innocentianam vul-
 go vocant, continetur. Idque vt opinor, alia ratione, quia
 caſus hic exceptus limitationes aliquas admittit, & pro-
 pterea articulus ſequeſtrationis plerumq. in controuerſiā
 vadit, ita, vt nō niſi cauſa in hoc cognita, & admiſſis quā-
 doq. aduocatis decerni ſolet ſequeſtratio, & dignum vi-
 ſū fuit, vt hæc difficultas in auditorio diſcuteretur potius
 quam apud loci ordinarium.

c Quamobremſe vſus iudiciorum inoleuit in Ro. Cur. vt
 eadem citatione, qua poſſeſſorem ad ſententiam citari faci-
 mus, addatur quoque, & ad videndum decerni ſequeſtrum;
 & ne de perſona ſequeſtri ſit controuerſiā, ſolemus quoq.
 eidem citationi addere, & ad concordandū de ſequeſtra-
 toribus, & Patres ſolent voc. cū ipſa ſententia ſimile ſeque-
 ſtrū decernere apud perſonas, de quib. litigatores concor-

daverint, vel ipsius negligentibus Auditor causa ex offi-
 cio deputaverit, semper tamen ordine, fide, & facultatibus
 (ut supra diximus) idoneas. Quod si is, qui sententiam ob-
 tinet in ipsa petitione sententiae omiserit petere seque-
 strum, non eo minus poterit victor illud post sententiam
 vel ab eodem Auditore, qui pronuncians etiam sequenti
 audientia, vel si interim causa appellationis fuisset com-
 missa, & priori Auditori inhibito facta, illud a iudice, ad
 quem absque alia speciali commissione, & in vim eiusdem
 extrauag. Ina. vi. superius citatae obtinere poterit, Cas.
 decis. 1. de sequest. poss. & fruc. num. 1. ibi, cum decretis se-
 questri soleat fieri statim lata definitura, eadem audientia
 vel sequenti, & ubi ista sequestratio fiat in vim dictae clem.
 unicae, eod. tit. sequestrantus non solum fructus, sed etiam
 beneficium ipsum, seu illius possessio. cex. in d. clem. verbo,
 beneficii pos. ubi etiam gl. verbo, beneficium, & notant Doc.
 1 in c. examinata, de ind. ita quod non poterit is, qui usque
 ad sequestrum possedit, amplius se intromittere, non solum
 in fructibus, sed nec etiam in servitio Ecclesiae, celebrando
 missas, vel alias verbum Dei predicando, minusque alius
 quispiam nisi ab habente potestatem missus fuerit, Aegl.
 conclus. 419. per predicationem, eodem tit. utpote ab or-
 dinario loci ex facultate sibi attributa in d. cle. unica. ep.
 tit. cum quo licet auditores sacri Palatii ex indulto In-
 no. vi. de quo supra in hoc munere concurrant, cumq. in de-
 3 cernendo sequestrum praenotarius; crediderim tamen
 facultatem ordinarii in aliis in quibus Auditor palatii non
 disposuit, illisam remanere, & in similibus praeterea, quae
 Ecclesiae servitium respiciunt providere posse, atque de-
 bere ex sua ordinaria facultate, quae ex dispositione dic-
 tae clem. videtur potius excitata, imo prorogata, quam
 de nouo concessa prout notat, & tradit lo. An. in additin
 ad Spec. in rub. eo. tit. circa si ibi est igitur ordinata pro-
 rogata eodem simpliciter excitata. Et cum supra dixerim
 similem sequestrationem fieri non solum fructuum,
 sed etiam ipsius beneficii, poterunt etiam sequestratores,
 praenotatis omnibus pro eorum facultate manum appo-
 nere. Imo non solum poterunt similem substitutionem qui
 Ecclesiae inserviat, amovibilem depurare, sed si quae alia

iura sint ipsius sequeſtrata Eccleſiæ exercere, quod admittit Palatium etiam in iure eligendi, vel præſentandi, ita quod ſi durante ſequeſtro vacaverit beneficium, cuius electio, vel præſentatio ad ſequeſtratam Eccleſiam pertineret, poterunt pro eorum facultate ſequeſtres eligere, vel præſentare, Ro. decif. 323. in antiq. no. glo. de elect. & ſequeſtra. quæ facultas (ut opinor) extenditur etiam ad ius conferendi, vaſallumque vel emphyteuſticarium inveniendi, & alia quævis ſequeſtrata Eccleſiæ iura exercendi, gloſ. in d. clem. unica. verbo. beneficium, & Doct. ibidem, ac in d. c. examinata. de iudic.

- d Eruntque & iſti * ſequeſtres optimi fruſtuum cuſtodes, quos interim vendere, & alia facere poterunt, quæ diligens paterfamilias in re propria faceret, & quicquid ſupportatis oneribus ſibi ſupererit, ei, qui ſinelem victoriæ re portabit, reſtituent. rex. in d. c. unica in ſ. principii, quæ ratione inferri glo. ibid. quod etſi de fruſtibus beneficii ſequeſtrati, tantum deductis oneribus, & impenſis ſuperſiſſet, ut exinde poſſent prædia pro Eccleſiâ comparari non tamen poſſet ſequeſter ſuprabundantes fruſtus in emptionem prædiorum convertere, gloſ. ibidem. verbo, reſtituat.
- f Ampliamur hæc quæ de ſequeſtratione ſupra diximus, ut præſcripto caſu conceditur ſequeſtratio etiam ſi ſententia (ut permittitur) lata appellaretur atq. de nullitate diceretur, rex. in d. c. unica. eo. tit. l. 6. etiam ſi non ab ipſo poſſeſſore, ſed a tertio pro ſuo præſentato intereſſe emiſſa eſſet appellatio, Rota deci. 160. in not. ſi ſerator, de appel. & dec. 393. in antiq. not. quòd ſi ſeratur, de ſtatutis, & de ſequeſtra. Niſi forte nullitas ex defectu iuriſdictionis proponeretur, hæc enim nullitas, quæ iuriſdictionem reſpicit ſequeſtrationem impediret, glo. ſi. in ſ. & Doct. in d. c. unica. ſic quod de appellatione ſupra dictum eſt, procederet, etiam ſi non ſolum ab ipſa ſententia, ſed etiam ab omnibus inde ſequutis appellatû fuiſſet, nõ autè expreſſa cauſa grauaminis, quoad appellationem a ſequeſtri decreto ſub illo verborû compedio, ab omnibus inde ſequutis interpoſitam, Rot. decif. 2. Biſignet. de ſequeſtr. poſſ. & truci. Caſſ. decif. 5. in prin. eo. tit. * Quandoquidem non ignoras ſequeſtrationem interlocutoriam eſſe, a qua ſi appelleretur,

teneretur appellans causam grauaminis exprimere. *tex. in c. cordi, de appel. clem. appellanti eo. tit.*

- 6 Addo, * quod ista sequestratio decernitur quoq. contra eum, qui sententiam, & rem indicatam in possessorio obtinisset, & exinde in cognitione peritorio contra ipsum iam possessorem ferretur sententia. Sententia enim possessorii non facit aliquam presumptionem contra obtinentem in peritorio, *Car. & alii in d. cl. vnica. eo. tit. & ratio videtur esse in promptu, quoniam notissimum iuris est, causam possessionis nihil habere commune cum proprietate, nec de vna ad alteram inferri posse. l. naturaliter. §. nihil commune ff. de acq. poss. nec videtur ob stare, quod *tex. in d. cl. vnica, de prima sententia loquatur, & nostro caso, si alia precesserunt sententia in possessione non potest hac dici prima, quia prima est sententia in iudicio proprietatis, & propterea procedit in ea dispositio dictae cl. & ita declaratur *tex. in quantum loquitur de prima sententia in peritorio, vel possessorio lata, imo procederet quoque ipsa clementina, ubi sententia in altero ex predictis iudiciis, utpote peritorio non esset, alias prima sententia respectu causae, dummodo esset prima respectu loci, id est lata in Ro. Cur. & sic procederet, etiam si prima sententia in Rom. Cur. lata non esset, prima respectu causae, sed esset secunda vel tertia confirmatoria aliarum precedentium extra Ro. Cur. latarum, gl. in d. clem. vnica. in verbo, promulgata. Vbi etiam Cardinalis, & alii, & non solum decerneretur hac sequestratio contra eum, cuius possessio sententis re iudicata in possessorio adiuuari posset, sed etiam contra eum, qui triennio pacifice possideret, si modo simoniacum, vel alium habuisset vitiosum ingressum, ita, ut praescriptione regulae de triconali iurari non posset *Casta. decisio. 3. eod. tit.****

- 7 Verum iste casus a regula prohibita sequestrationis per dictam clemen. vnica, exceptus, perpetuo receptus non est, sed quandoq. etiam si super peritorio vel possessorio beneficii contra possessorem ferretur sententia, ab exceptione d. cl. rediremus, & staremus regulae iuris communis sequestrationem prohibenti. Finge * quod pro Sempronio lata esset sententia, & alius sequestrationem peteret
deac.

denegaretur quidem sibi hæc sequestratio, quia clementi
na intelligitur de sententia lata pro eo, qui sequestrum
peteret, glo. in dict. clemen. verbo contra possessorem.
ibi. Idem si fertur sententia contra possessorem. Nihil in
verbo sequestrum, nu. 3. Idem si pro eo, qui sequestratio-
nem peteret, lata esset sententia, sed super possessorio non
tamen principaliter de per se intentato, sed simul cum pe-
titorio postea suspensio. Nihil verbo sententia, nu. 20. vers.
sententia lata in possessorio solo, & reddit rationem, quia
similis sententia super possessorio intentato via cum pe-
titorio postea suspensio non alias diffinitiva reputatur, alle-
gat Antonium in rubrica de re iudic. Cassa. dec. 2. in fin.
verbis, ibi. secus si possessorium. Idem etiam ubi is, qui
sententiam obtinisset, & sequestrum peteret, aliam sen-
tentiam alias contra se super petitorio reportasset Card.
in dict. cle. unica, quarta quæst. Ioan. Andr. in additio. ad
Spec. super rubric. eod. tit. versic. sed propter clem. præ-
dictam quæro, & hoc quia præsumptio vnius sententiæ tol-
lit aliam, ut ibi per eum, quod Cassa. extendit etiam, ubi
illa prima in rem transiisset iudicatam, & iste, qui modo
obtinuit via restitutionis in integrum fuisset audicus. Cas-
sa. dec. eodem tit. Idem quoque ubi contra sententiam
nullitas proponeretur ea defectu iurisdictionis, impedi-
retur enim hoc casu sequestratio. glo. fin. in fi. & Docto.
in d. clem. unica, eodem tit. quam Card. ibidem dicit ef-
se singularem, & non esse alibi. f. Idem * denique ubi con-
tra eum ferretur sententia, qui triennio pacifice possedis-
set, text. in d. clemen. unica verbo, dum tamen triennio.
Cassa. dec. 4. in prin. eo. tit. Nec dixissemus quomodo po-
tuit condemnari, si triennis erat cum exceptione regulæ tu-
tus esset, nõ raro. n. cõtingit, ut is, qui triennio pacifice pos-
sedisset condemnari possit. Finge, quod impetrans non fuisset
ius suum infra triennium expertus, & nihilominus non
esset rursus possessor exceptione regulæ, quia impetrans
protogationem habuisset. Crediderim hanc triennia-
lem possessionem patere exceptionem sibi aptam im-
pedire sequestrum licet non repelleret actorem rursus si-
ge, quod triennis ante sententiã nõ dedisset de sua trien-
nali possessione, veller tamen vi eius exceptione in causa
appell-

appellationis, poterit enim interim de triennali possessione huiusmodi excipere etiam ad impediendum sequestrum. Amplius fingit, quod possessor triennalis esset, nec alias exceptione regula tueretur, forte quia reus, & possessor triennalis ab non solutionem pensionis aliamve causam legitimam privationis poenam incurrisse diceretur. Cassa. decis. 4. eodem tit. in princip. Quamobrem idem, generaliter responsum est, ubi non de tit. vel possessione beneficii, sed ad privationem ageretur. Nullis in verbo, sequestrum numero secundo, versic. sequestrum possessionis, ibi. Item si sequestrum, quando agitur de tit. beneficii, vel de eius possessione.

- 8 Generaliter *q* verb ubi * ex dispositione d. clem. decretum esset sequestrum, licet alias regulariter cautio sit medicina sequestri, & per dationem fideiussoris soleat sequestrum sciendum evitari, & factum revocari. l. fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cogan. ubi etiam De St. & Canoniz. in c. examinata, in gl. 3. de iudiciis, hæc tamen regula limitatur, ut non procedat in sequestratione de qua in dict. clem. neque in aliis casibus, in quibus sequestratio non permittitur tantum, sed precipitur a lege, ut in casu d. clem. prout notanter limitat Ioan. And. in addi. ad Spec. in prin. ver. quid si sequestrer, ibi, & nota, quod licet regulariter sequestratio sequitur: Nullis in verbo, sequestrum, nu. 3. versic. sequestrum, ubi est sciendum, imo non revocaretur etiam si possessor post sequestrum obtineret sententiam, cuius occasione fuit decretum per aliam sententiam infirmari, sed expectanda esset finalis causæ victoria, tex. in d. clem. unica, in si. principii, ibi. restituat ei, qui finalem in causa victoriam obtinebit. gl. ibidem verbo, finalem. Nullis in verbo, sequestrum, nu. 1. Estq. hoc in tantum verum, ut si iudex qui priorem sententiam contra possessorem latâ infirmavit, sequestrationem etiam revocasset, veniret omnino reintegranda, Spec. eo. tit. num. 5. versic. sed pone, lata est sententia.

- 10 Ceterum dubitatis, an sequestratio sit apud unum vel plures sequestræ scienda, & Ioan. And. in addi. ad Spec. eo. tit. versic. secundo quero, voluit quod apud unam personam tantum sequestratio fiat, idoneam tamen fideiussul-

facultate, & ordine, vt supra. idq. pluribus rationibus, mo-
tus præsertim, quod clementina de persona sequeſtris ſin-
gulariter loquatur, & ſi de pluralitate Papa ſenſiſſet, vtq.
expreſſiſſet, prout de coadiutoribus epiſcopi expreſſit, ca-
uideo, de clerico ægro. lib. 6. & ratio etiam non ſualet,
quod in loco vnius plures ſurrogentur, ac etiam pro mino-
ri impenſa eccleſiæ, quæ maior eſſet in pluralitate perſo-
narum, allegat cap. final. de conceſſio. præbend. in 6. ſed
quicquid ipſe dicat, & præſcripſit rationes ſuadeant, ſer-
uamus in ſacro Palatio contrarium, & ſere ſemper duo de

- 11 putantur ſequēſtratores, quibus etiam alii ſurrogari ſol-
lent ex cauſa, vt pote, ſi aliquis ex eis moreretur, vel alias
impeditus non valeret commiſſo ſibi officio ſatisfacere.
- h. ibidē ſi male in adminiſtratione ſe gereret, alias enim ſi
ne cauſa mutari non poſſit, ſi eius qualitas ratione fidei,
vel facultatum in dubium reuocaretur, quia in deputatio-
ne videtur eius perſona approbari. Ioan. And. in add. ad
Spec. ibidem, cui committendo videtur illam vel idoneam
- 12 approbaſſe, & durante eius officio nemo alius poterit in
adminiſtratione iurium ſequēſtratz Eccleſiæ ſe intromit-
tere, & qui ſe intromiſerit, committet in interdictionem in
ſequēſtratione contentum, per quod vniuiq. interdicitur
ne in iuribus ſequēſtratz eccleſiæ vel eorū adminiſtratio-
ne ſe impuſceat, qui ſi extraneus fuerit, excommunicationi-
nis poenam incurret, quod ſi aliquis ex litigatoribus ius
ſuum admittet, d. clem. vniū. §. 1. eod. tit. nec excuſaretur,
quia licet fructus ſequēſtratos vendidiſſet, non tamen res-
didiſſet, vel quia minus actum venditionis abſoluſſet, ſed
tamē tractauerit, quaſi per actum nõ perfectū poenam non
incurrat ipſo iure per regulam. odia, & non. in cap. per-
petue, de election. in ſexto, minus excuſaretur, quia
pretium quod poſt ſequēſtrationem exegit, eſſet pro
venditionis rei ante ſequēſtrationem factæ, quaſi hæc ſolu-
tio pretii eſſet ad tempus venditionis referenda, per l.
Seio. ff. de mino. quia in quolibet ex prædictis actibus
non poſſit quis ſe intromittere, niſi nomine, & pro iure
ſequēſtratz Eccleſiæ, & ſequēſtratio etiam interdicit, ne
quis in iuribus Eccleſiæ ſe intromittat. Argid. concl. 4. §.
ſolus tractatus, de ſequēſtra. quod reſponſum exiſt non
ſolum

LIBER

solùm in eo , qui se in concernentibus fructus & redditus Ecclesiæ, ut præmittitur, committeret, verùm etiam in eo, qui verbum Dei prædicando , vel aliud genus seruiti in Ecclesia faciendo se intromitteret, Aegid. conclus. 410. per prædicationem, de sequest.

ANNOTATIONES.

- a **E**T si sequestratio.) Adde Cur. in tract. de sequest. sue in repe. l. 1. c. de prob. seque. per ubi cum l. i. i. regulam cum pluribus limit. traditam videbis. Et apud Ias. etiam in l. si fide iust. ff. ubi ff. qui satisf. cogno. Nicol. Anto. Grauanus.
- b Videlicet quod.) Vide Cassa. decis. 5. num. 3. de seque. pass.
- 11 Et fruct. Et habet locum , ut * in causa beneficii ad sequestrum non obstante appellatione perueniri possit, etiam si ad ordinario iudice appellatur. ut Cur. tradidit in Clem. vna. co. tit. in 6. n. l. qua. de re videas Compil. vari. summis fol. 18. col. 4. Et alterum Compil. Per. ierm. fo. 21. col. 2. regulariter verò appellatione pendente fructus non sequestrantur nisi delapidationis timor esset. l. Imperatores, ubi scrib. ff. de appell. Et in cap. vlt. de seque. pass. Et fruct. Et Cur. ubi supra. Ceterum ipsorum fructuum sequestrationem à iudice, à quo fieri posse intelligas, antequam ad iudicem, ad quem appellatio recepta fuerit, dein verò ei minime permittitur, cum ad iudicem, ad quem providere pertineat, per Doct. in dist. cap. vlt. Et hac opinio communibus suffragiis approbatur, ut Maran. assertis in præxi. 6. par. in verbo appellatio, nu. 177. Et à sententia super sequestro appellari posse scias, etiam si super possessorie lata fuerit, ut egerit Ang. prodeus, consil. 107. num. 3. Nicolaus Antonius Grauanus.
- c Quamobrem.) Sed an * iudex sequester esse possit, nonnulli dubitarunt, attamen Bal. Rem. Alexand. Et Ia. in l. si fideiusor. ff. ubi. nunc. secundo ff. qui satisf. cogno. Et iterum ipse Ias. in l. cum filiosam, cum quaria, vers. tamen iudex. de leg. 1. voluerunt, ut possit. Et Cur. etiam in dist. l. 1. in 4. qua. etq. Tiraquel. de retrac. conueni. ff. 4. in glo. 7. nu. 1. cum seq. ubi ait, quod Et si hoc verum sit, beneficii tamen esset, quod iudex hanc provinciam non assumeret. Idcirco non immerito Ro. Cu. partes ad concordandum de sequest. bus monet, alias ipse magl. censibus idoneis consuevit personas iuxta etc. in l. accipiam.

- piam, ubi Doctor, C. de usur. & Accurs. tradit in l. senatus-consulto. §. ultim. in vers. deponatur ff. de offic. praef. Sed opo-
- 14 repraesentum est videre, ut * quoniam sequentem esse eadem cogere possit. Et aliquibus posse visum fuit, inter quos Bal. in l. prima, in fin. ff. ubi pupul. educ. deb. & Cur. in d. l. prima, in fin. quæst. Verum plerique id minus necessarium esse negant, ut Bart. in l. libris. §. ultim. C. de agri. & cons. libr. 11. Bald. secundum pugnantem consil. 180. libr. 4. Ang. Paul. Castren. Alexand. atque Ias. in d. l. si fideiussor. §. ultim. Et Tirac. praetito loco, num. 3. & 4. qui hanc opinionem de iure veritatem esse ait, & si
- 15 ex ipse prior opinio in Gallia observatur, Ceterum * si sponte huiusmodi se addixerit numeri, deinde propria auctoritate ab eo se eximere non poterit, nisi ex iuxta causam, iudices, etiam suam interponente auctoritatem, Bart. in l. ei, apud quem §. ult. ff. de pos. Card. in clem. 1. in 21. quæst. de probat. sequ. pau. quibus consentit Cur. in sæpi citato loco in 3. quæst. Nicolaur Antonius Gravariar.
- d Erantque.) Verum sequestris operum tantum conferre, non autem impenfas erogare tenentur, non enim hi damnum pari debent, argum. l. ultim. ff. de requir. & facti optimus tex. in l. ultim. §. fin. C. de bon. au. §. iud. poss. Et Bald. tradit in l. si oleum in princip. ff. de dol. mal. atque Cur. ubi supra, qu. 1. Ceterum
- 16 * huiusmodi sequestris nequaquam potere possit, ut sibi supradictum solvantur, veluti Angel. Imol. Roma. Arcin. & alij testati sunt, in l. interesse. ff. de acquir. poss. ubi tamen limitant, non procedere in sequestro voluntaria, vide ad rem Tirac. 17 quæst. praetito loco num. 6. multa congeriem. Attamen * scias hunc necessarium sequestrum non possidere etiam naturaliter, cum apud priorem possessorem reman. a) possessio, ut per Doct. in dicta l. interesse, Gram. decis. 3. num. 1. & Castad. decis. 14. num. 12. super regul. Camerl. Secus verò est, quando voluntarius esset, quia tunc sequestrando possessionem tollis, ut ibi. Et per Castan. cons. 48. per totum, & est communis opinio, ut ibi. Et Cur. in dicta l. prima, quæst. 1. num. 71. de. Cora. Misic. lib. 2. cap. 2. num. 3. & Gomez. in regul. de ante poss. quæst. 46. versio. adde, prope finem. Nicol. Anton. Gravariar.
- e Quando quidem.) Vide Ange. consil. 107. & Castad. decis. 5. de seque. poss. & fra.
- f Idem denique.) Adde Castad. decis. 6. num. 9. & 12. super regul.

LIBER

- 28 reg. Cancr. ubi * laici, virum sequeſtrem deterni debeant con-
tra eum, qui triennale poſſederit. & cauſam cōmitti obtinuerit.
g Generaliter verò.) Ad reg. quod * ſequeſtrum ſatisfactio-
19 tollatur, vide plures limit. per Iaſ. tradit. in d. l. ſi ſideuſſor,
ſi ſol. in 6. not. n. 17. Car ubi ſupra. & Iaſ. eò laici animaduerti
quod ſimplex ſatisfactio non ſufficit, cū tria continere debeat,
perſequere, ut per eum poſt Alex. ibi, qua in reſu ſerenti arien-
da ſunt. Nicol. Anto. Granatius.
h Idem ſi male.) Addo, quod ſequeſtres * qui in administra-
20 tione male ſe geſſer. tenentur, cum ipſe ex quaſi contrahū oblige-
tur, iſi oleum, in prin ubi Bar. ff. de dol. & facit rex, in l. ſi homi-
num in prin ff. de p.
i Quod ſi aliquis.) Gemes. legat in d. reg. de ann. poſſ. in 1. q.
ver. & iſta omnia. & Caſad. deciſ. 5. num. 1. de ſeq. poſſ. &
ſu. Nicol. Anto. Granatius.

De appellatione, apoſtolis, ac eiufdem ap-
pellationis proſequentione.

CAP. III.

S Y M M A R I V M.

- 1 Appellatio regulariter eſt permiſſa, niſi repria-
tur prohibita.
- 2 Appellatio in poſſeſſorio an admittatur, & num.
3. 8. 38. & 42.
- 3 Appellatio recipitur a grauamine, quando illa d
irreparabile eſt, ut puta a decreto, quo aliquem
torqueri præcipitur.
- 5 Sententia diſſinitiuæ, & qua vim diſſinitiuæ ha-
bet, æquiparantur, quatenus ad appellationis
admiſſionem attinet.
- 6 Lex noua ab antiqua interpretationem recipit.
- 7 Poſſeſſionem in iure decimandī, colleſtandī, &
ſi quæ ſimilia ſint, nō ſatis eſt probare, ſed am-
plius

plius iuris adminiculum.

- 9 *Appellatio ab executione non permittitur, sed ab excessu tantum; & tunc causa excessus expugnanda est, & nu. 12. & 44.*
- 10 *Tertius appellans, ut audiatu nedum causã legitimam exprimere, sed etiam eam probare saltem semiplenè obstringitur.*
- 11 *Interloquutoria mera est unius iudicis pronuntiatio post latam diffinitivam.*
- 12 *Appellatio in notorijs prohibita est, fallit tamen, & num. 47.*
- 14 *Appellationis remedium, quare introductũ fuit.*
- 15 *Notorii discrimina, atque diff. rentia.*
- 16 *Confessus, non tamen convictus, an appellare possit, & num. 48.*
- 17 *Hæret condemnatur ex confessione defuncti, & sic non propria.*
- 18 *Mandatum, quo casu duret post mortem.*
- 19 *Appellare tertio lex non permittit.*
- 20 *Appellationi qui vult adbarere, adbasio infra decem dies fieri debet, & num. 49.*
- 21 *Appellandi terminus dierum decem, a quo tempore currat, & num. 51. (53.)*
- 22 *Cōsumax verus, qui dicatur, & qui fñtus, & n.*
- 23 *Terminus decē dierum ad appellandũ nunquã currit durante gravamine successivo.*
- 24 *Procuratore non appellante, an poterit d. minus appellare, etiam lapso decennio lita sententia, dummodo infra decennium a die sententia.*
- 25 *Appellatio extra iudicium admitti potest, etiam die feriata.*

26 Ap-

LIBER

- 26 *Appellans in decima die tenetur boram exprimere de iure; verum in palatio hoc usu minime receptum est.*
- 27 *Appellatio debet fieri coram iudice, à quo, si eius presentia haberi possit, alias coram notario, & numero 57.*
- 28 *Appellatur semper in scriptis in Ro. Cu. licet lex admittat appellationem viva voce.*
- 29 *Appellatio est communis, ideoq. appellatus potest eam sicut propriam persequi.*
- 30 *Appellandi praxis videlicet in parte, & partibus & cet.*
- 31 *Appellantes puniuntur, qui iniurijs verbis proponunt appellationes.*
- 32 *Apostoli petendi sibi in appellatione, & quare dicantur Apostoli, & nu. 35. 63. & 66.*
Apostolorum genera quatuor, & quæ, eo. nu.
Appellationis quando deferendum sit, eo. nu.
- 33 *Apostoli infra 30. dies peti debent, infra quem terminum iudices deliberant etiam vsq. ad ultimum momentum.*
- 34 *Iudices raro vel nunquam dant simpliciter terminum iuris ad Apostolos recipiendum, sed dicunt, & interim quodocunque, & quia referant hæc verba.*
- 36 *Appellans si iudicem adierit, ab eoq. responsum super apostolis petierit si non responderit, non tenetur amplius ad eum reuerti, & nu. 64.*
- 37 *Appellans, infra terminum iuris ei datum ad reuocandū pro apostolis, necdū appellationē persequi non valet, sed nec etiam iudicem impetrare.*
39 *appel-*

- 39 *Appellatio à possessorio & si regulariter iure ci-
uili nō admittatur, tamen dicitur de nullitate.*
- 40 *Appellatio à possessorio super reuocatio c. reinte-
granda, admittitur etiam in foro seculari.*
- 41 *Remedium c. reintegranda, pinguius ceteris est,
atque utilius.*
- 42 *Appellatio à pronuncio de exequendo probibi-
ta est.*
- 43 *Appellatio ab executione facti, non est permessa,
fallit tamen.*
- 44 *Appellatione ab interlocutoria, causa grauami-
um exprimensa sunt, aliā elapso decennio in
iudicatum ea transire.*
- 45 *Interlocutoria habentes vim definitiua, qua
sint, & quomodo cognoscantur.*
- 30 *Appellans non potest appellationi transigere in-
uito appellato.*
- 31 *Terminus decem dierum ad appellandum pro-
rogari non potest, etiam partium voluntate.*
- 32 *Terminus dierum decem ad appellandum, à die
scientia currit.*
- 34 *Contumax uerus, non auditur appellans.*
- 35 *Contumax uerus non auditur appellans.*
- 36 *Appellare potest semper, qui in dies grauatur, ut
puta, quia carceribus detinetur.*
- 38 *Appellare etiam honesta personæ, quo casu per-
mittatur.*
- 39 *Appellatio in scriptis quando dicatur.*
- 40 *Appellatio cūa voce statim proponenda est, aliā
nullius esse momenti.*
- 41 *In continenti facto quando dicatur.*

- 62 Appellatio viva voce facta cum reservatione ap-
pellandi in scriptis, & deinde in scriptis appel-
latum fuit, quæ appellatio prior, an posterior
valida sit.
- 64 Apostolos his petere sufficit, & nu. 72.
- 65 Apostoli infra 30. dies peti debent. sed an isti 30.
dies currere incipiant a die sententia, vel a die
appellationis.
- 67 Appellationi a diffinitiva si iudices nō deferunt,
leges ipsæ deferant.
- 68 Iudices appellationis a diffinitiva nō deferentes
puniri debent.
- 69 Apostoli reverentiales, quando in forma conce-
duntur, quomodo eos concessos esse intelligatur.
- 70 Apostoli si fuerint petiti, & a iudice non dati sal-
tem refutatorii, si iudex procederet, nullus red-
deretur processus.
- 71 Iudex potest abbreviare terminum iuris ad reci-
piendum apostolos.
- 73 Iudex, ad quem de appellatione cognoscere non
potest, nisi prius de ea constiterit.
- 74 Appellans tria probare debet, ad fundandam iu-
dicis appellationis iurisdictionem.

LATA sententia, si quis litigatorum sit, qui se gra-
vatum sentiat, lex appellationis remedium indul-
get. l. 1. ff. de appell. Hæc * appellandi facultas regu-
lariter permittitur, nisi reperitur expresse prohibi-
bita. gloss. verbo, restituitur, & Doct. in l. restitue-
re, ff. de rei vendi. l. in maioribus, & ibi Bart. Cda
appellat. Specul. titu. de appellatio. §. in quibus, ubi po-
nit triginta septem casus, in quibus prohibetur appel-
latio. * Et licet inter alios casus prohibita reperiantur,
ubi

vbi de re minima ageretur, sacri tamen canonis hoc ap-
pellationis remedium non solum in causa graui, verum
etiam minima admiserunt, ca. de appellationibus, extra
de appellatio. vbi Docto. Franc. p. 12. Item licet se-
cundum leges regulariter ab interlocutoria ante diffini-
tiuam sententiam non permittatur appell. l. ante senten-
tia. C. quorum appell. non recip. nisi quando talis esset,
quæ præiudicium per appellationem a diffinitiuâ irrepa-
rabile inferret. l. 1. ff. de appellat. recip. admittitur tamen
per sacros canones ante sententiam tam post litem con-
testatam quam ante, cap. super eo. cum materia, & nota-
tia per Abb. & alios Franc. præsertim 6. Amplius. & si iu-
ris ciuilibus conclusio sit, vt a sententia possessionis non appel-
letur, quasi recuperabilis sit præiudicium, vbi quis sententias
in negotio principali reportaret. l. 1. C. si de momen. pos.
appell. vbi Bart. Bald. Ang. & omnes post Cyn. Spec. ut.
de appella. §. in quibus casibus appell. liceat. verbi. 6. non
appellatur, & de libell. concept. 5. nunc videndum, ver.
36. Bar. in l. 1. ff. de appell. recip. colum. 3. ver. Quarto. Ius
tamen Pontificum appellationem demittit a quocunque
grauiamine etiam possessionis, cap. cum cessante, de app.
cap. significauerunt, extra de testibus. cap. ex conquesto
ne. de restitu. (polla. & notatur vtroque. Quæ iuris ca-
nonici dispositio etiam in his, in quibus a lege ciuili dissi-
det, seruanda esset in Rom. Cur. vt pote in loco iurisdic-
tionis Ecclesiasticæ per glo. ordinariam in cap. 1. de arb. lib. 6.
nisi a pluribus annis ipse Pont. expertus, quod tanta in ap-
pellando sacrorum canonum facilitas causas recidebat in
mortales, nimiam hanc appellandi licentiam angustasse
vt pote, si de re minima appellatum esset, per quandam ex
transigentem, quam motum proprium vocant, & quæ per
tribunalia Urbis circumferretur, quæ prohibetur appellat.
vbi infra litem decem ducatorum auri ageretur, prout
eandem appellandi licentiam archarum etiam a pluribus
annis Pont. vbi ab interlocutoria appellatur, quæ vel
vix diffinitiuæ haberet, vel grauiamen per appellationem
a diffinitiuâ irreparabile inferret per regulam 35. in or-
dine, de cui de appellando ante diffinitiuam sententiam
inscriptio est, per quam regulam solent Pontifici rem a

Bb a dilpo-

dispositione iuris canonici ad terminos iuris civilis red-
 cere, secundum quod diximus supra, prohibitum esse ap-
 pellationem ante sententiam, l. ante sententiam, C. quorum
 3 appellationes non recip. nisi * quando gravamen tale ef-
 fect, quod per appellationem a diffinitiva reparari non
 posset, utpote si iudex, quem torqueri isberet, l. 1. ff. de
 appella. recip. ubi etiam Bart. quia regula solent Pontifices
 non solum prohibere litigatoribus, ne alias, prout supra
 ante sententiam appellent, verum etiam iudicibus ne,
 si similis prohibita appellatio coram eis remissa foret, ad-
 mittant, amplius signaturæ præpositis ne similes appel-
 lationum causæ committantur, nisi in commissione ora-
 tor exprimat alteram ex duabus præscriptis qualitatibus
 interloquutoris, a qua appellatur, quod videlicet vel vim
 diffinitivæ habeat, vel gravamen per appellationem ab
 ipsa diffinitiva irreparabile inferat; quamobrem præ-
 vocant multi tituli nonnulli, qui in commissionibus so-
 lent delere illa verba, vim diffinitivæ, ignorantes quippe
 4 casus istos, quod videlicet sententia * diffinitiva sit, vel
 vim diffinitivæ habeat, quatenus ad admissionem appel-
 lationis attinet, æquicem æquiparari, & vnum alteri æqui-
 pollere, non solum ex dispositione præscriptæ regule, ve-
 rum etiam iuris communis, prout tradit gloss. in dist. 20.
 thet. habita, cap. ne filius pro patre. Habet quoque hæc
 regula decretum irritans, ut similes appellationes cum
 omnibus inde secutis nullius sint future roboris vel mo-
 menti, addit denique poenam, a s. flor. auri similiter appel-
 lanti, qui in similis prohibita appellationis defensione, &
 prosecutione succumberet, licet glossator in eandem re-
 gulam in fin. dicat non vidisse unquam similem poenam
 exigi, prout nec nos nostro vidimus tempore.
 5 Amplius* hanc nimiam sacrorum canonum in appel-
 lando facultatem arctarunt quoq. sancti Pontifices a plo-
 ribus annis in causa profana, ubi de possessione pronun-
 ciatum fuisset, per constitutionem bon. mem. Aegidii Car-
 dinalis Sabiniensis, dum viveret universi S. R. E. patrimo-
 nii vicarii, sicut Legati sub rub. in quib. cas. appell. non va-
 leat, quæ est provincialis lex esset, visa tamen fuit iusta
 causa, & sancta, & a Pontif. in ipsa R. O. Cur. in possessio
 rei

rei profuam recepta est, vbi inoleuit practica, quod vbi in negotio possessionis lata esset aliqua sententia, solet is, qui sententiam obtinuit, properare, vt commissionem impetret, quæ datur vt index qui sententiam protulit, eam quatenus Aegidianz constitutioni locus sit, exequatur, ideoq. solet is, qui sententiam reportauit, & executionem affectat, properare in similis commissionis impetratione, quia si victus præueniret ipsam in committenda causa appellationis, opus esset commissionem suam reformare, & partem citare: quo casu res plerumque controuersiam recipit.

At vbi commissio daretur, non solet alias signatura, vt supra diximus, præcisè de executione describere, sed sub ea conditione, quatenus Aegidianz constitutioni locus sit, idq. ea ratione, quia et si constitutio generalis existeret, & veluti disponens idem quod ius commune, non solum generaliter intelligenda, verum etiam ne ociosa sit; et ius a conclusione iuris civilis exceptos excludere videretur. Dec. in rubr. de probatio. colum. 10. ver. quando limita; satis tamen operatur, si nos a iure canonico, quod in Rom. Cur. seruandum erat, ad ius civile redocet, nec propterea casus a regula iuris civilis exceptos hæc constitutio excludit, sed omnes sectiones recipiet, quas, & ipsa iuris civilis regula, & veluti lex nova superueniens ab ætate antiqua interpretationem accipiens, omnes admittet interpretationes, & limitationes, quas ipsa lex antiqua admitteret, vt pote, si supermissione in possessionem ex a. daretur, ferretur sententia, Bart. in dicta l. secunda, ff. de appell. recipien. colum. septima, ver. sexto quæro, Bald. in d. l. 1. c. si de momen. poss. appell. quæst. 10. Abb. in c. ad sedem, col. pen. de resti. spol. Idem si constaret de euidenti iniuria lata sententia, Bart. in d. l. 1. in fin. ff. de appell. recip. Bal. d. l. 1. colum. 1. in fin. Abb. d. c. ad sedem, colum. penul. Idem si petitorium fuisset negotio possessionis commulatu, vel agendi possessorio fuerit opposita, & admissa, exceptio domini, & proprietatis, Bald. in dicta l. 1. colum. 3. ver. quæro quid si in possessorio; Quod etiam extenderetur, vbi possessorum duorum recensatur fuisset, esset tamen: ale, quod annexam haberet proprietatis causam

de illius naturam saperet, glo. & Doct. in dicta l. 1. Bartho-
 lomæus Veronensis cognomèro Capolla lib. cautelatum,
 cautela. 61. veluti si interdictione adipiscendæ vel retinen-
 dæ scdm fuisset, quæ causam habent cum proprietate,
 Doct. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirend.
 poss. Idem denique si interdictione recuperandæ seu reme-
 dio, cap. 7. reintegranda ageretur, & questio * de posses-
 sione iuris esset decimandi, collectandi, et si quæ similia
 sunt, in quibus satis non esset probare actus possessorios;
 sed amplius iuris adminiculum desideraret, veluti in pos-
 sessoria mixto, Specu. tit. de caus. poss. & proprie. §. 1. ver-
 porro. & §. quia vero, & de rest. spolia. §. nonc dicendum.
 col. 6. Bal. in l. unica, colum. 1. et 7. versit. quero, nos dici-
 mus per l. vnde §. si de itin. Actio. priuato. Idem si agere-
 tur de possessione alterius cuiusvis rei, in qua non posset
 quis statum habere, nisi ex Principis indulto. Hoc enim
 casu, etsi natura possessorii nihil commune habeat cum
 causa proprietatis, ad no. per omnes in d. §. nihil commu-
 ne. Veruntamen res ipsa subiecta operatur, vt iudicium an-
 nexam habeat proprietatis causam, vt pote, si de posses-
 sione beneficii, feudi, vel alterius, rei, in qua nō possit quis
 statum habere, nisi ex concessione Principis, in quibus
 propterea responsum extat satis non esse, vt actor posses-
 sione in probet, nisi etiam de tit. docuerit, c. 1. de reg. iu.
 in 6. Bal. in d. l. unica, col. 1. ibi, & maxime in possessorio
 hereticij. Aegid. cont. 49. Agens possessorio: de rest. spol.
 & concl. 17. de rest. spol. incipit, secundum eundem.

d. Addo & alios casus, quibus * de iure licet aduersus regu-
 lam iuris civilis a sententia possessorii appellare, & qui-
 bus etiā licet Aegidiana non obstante, vt pote: si is, qui
 sententiam in possessorio obtineret, prius petitorio egis-
 set, & succubisset, Bar. in d. l. 1. & in d. l. 1. Idem si ei qui
 in possessorio succubisset, deficeret probatio in petito-
 rio. Ang. dict. l. 1. Lanfran. c. quoniam contra. de appellat.
 verbo, appellationes. 10. fallentia, idem si similis sententia
 possessorii contr. a minore in huius fuisset, Bart. d. l. 1. col. 1.
 in fi. Bal. ibidem col. pen. ver. quero si ecclesia: idem si es-
 semus in casu, vbi melior esset possidentis conditio, & sta-
 tus possessionis ad victoriam, causaque decisionem pro-
 duceret,

refert. Bart. in d. l. 1. Idem denique si sententia condemnaret non solum ad possessionem, sed etiam ad fructus per capita distincta, esset enim hoc casu, quo ad possessionem constitutioni locus, & quo ad fructus admitteatur appellatio, in qua tamen non audiretur appellans, nisi panno sententia, quo ad possessionem, Bar. in l. creditor, 2. iustus, in fin. fide appell. Bal. in d. l. 1. sen unica colum. ver. lesa pone reliqua, & que ad hanc regulam attinent, poteris videre per ipsum apud Doctores in omnibus præalle- gatis locis, ac per Alexand. Iaf. & Dec. in l. 1. C. de bonorum possessione secundum tabulas.

Et quævis a sententia possessorii non licet appellare, solet nihilominus dari appellatio ab alio gravamine illato ante sententiam in possessorio latam, utpote, si iudex recusasset testes recipere, vel testem infamem, vel alias repellendum recepisset, vel denique aliud simile gravamen intulisset, quod per appellationem a diffinitiva reparari non posset, idq. equitate iuris canonici; prout habetur ex notatis per Innoc. in ca. final. de oper. non. nun. adversus iuris civilis rigorem, secundum quod appellatio a sententia possessorii prohibita est, consuetur etiam prohibita ab omni eo, per quod pervenitur ad ipsam, per l. oratio, ff. de spon. refert, & sequitur Bald. in d. l. 1. C. si de mom. poss. appell. colum. 1. num. 4. versic. & modo, & in l. post sententiam, colum. 2. num. 7. & 8. versic. pone ergo, ubi refert Gulielm. de Cuneo hoc dicentem in l. si ex causa, §. nunc videndum, ff. de minoribus, & commendat dictum pro notato digno, & licet supra dixerimus constitutionem Cardinalis Aegidii a Pontificibus in Romana Curia receptam reducere dispositionem iuris canonici, in hac specie ad terminos iuris civilis, non tamen admittit istam reductionem, utpote correctoriam iuris canonici, nisi ad limites verborum, & in casu expresso appellationis scilicet ab ipsa sententia super possessorio lata, prout sic notaret limitat Oldrad. conf. 106. in princ. versic. et si dicatur, nec propterea ista prohibitionem extendemus præter verba ad appellationem a gravamine in causa possessorii illato ante latam possessoriam sententiam, in qua remanet illa præscripta iur. can. dispositio appellationem a quovis

Et 4. graua-

grauamine generaliter admittens, appellationem in quam non solum in possessorio, sed etiam in alijs causis, cum temperamento tamen præscriptæ regulæ de non appellando ante diffinitiuam, de qua superius loquuti fuimus.

f. Sed, & inter alios casus, quibus appellatio etiam iure
9 civili prohibita reperitur, est vbi * quis ab exequutione grauatum diceret; a qua lex civilis appellationem non admittit, sed ab excessu tantum in exequendo, i. ab exequutione, ff. de appell. lab. exequutione, C. quorum appell. nõ recip. & notatur vtrobique per Bart. Bal. & alios, notant Abbas, Felinus, & alii in ca. quod ad consultationem, cum nota. de re iudica. Rota decisio. 349. si appelleretur, de appella. in no. Nec iste excessus præsumitur, nisi probetur, ca. nouit, & d. c. quod ad consultationem, cum nota. de re iudica. Rota ibidem. Idq. propter auctoritatem rei iudicatæ, quæ facit valde contra appellansem præsumi, & iste excessus posset multipliciter contingere, vt potest, si iudex exceptiones aptas exequutionem impedire non admiserit, vel ante tempus, vel in maiori quantitate, vel in re in qua non esset exequendum, exequutus fuisset, prout notanter docet Bart. in d. l. ab exequutione, ff. de appell. colum. pri. versic. contra hoc opposo, & in dicta lab. exequutione, ff. quorum appell. non recipi, questio. prima, & licet fuerint opiniones, verior tamen est, quod in simili appellatione exprimentenda sit ista causa excessus, alias per eam non retardaretur exequutio, Abb. in d. c. quod ad consultationem, colum. pen. nume. 30. ver. quæ ratio in appellatione ab exequutione, usque ad finem. Quam opinionem, recitat, & confirmat alijs, sequitur, & comprobatur Fel. ibid. colum. 10. nu. 10. ver. Nihilominus primam opinionem puro veriore, quam etiam si quis Rota d. decisio. 346. si appellaretur, de appell. in no. vbi non solum causæ expressio desideratur in ipsa appellatione, vt supra, sed dicitur, quod si ab exequutione rei iudicatæ ad partes remissæ appellaretur ad Papam, non daretur inhibicio, nisi expressa causa excessus verificaretur, pro
10 ut * etiam in tertio appellante pro suo interesse requiritur, quod non solum exprimat in appellatione legitimam causam, verum etiam eam saltem lenigere respiciat so-

- sequam in causa for appellationis ulterius audiarur, glo. in l. 2. verbo iudicio, cum glo. sequenti, ff. de appell. recipien. & est. tex. vbi Ang. & Raphael. in l. 1. ff. de appell. recip. Felin. dicit. e. quod ad consultationem, d. colu. 10. num. 20. versic. nihilominus primam opinionem puta veram ibi, Idem notat Phil. cuius expressionis causæ dux a Doctoribus circumferuntur rationes, una quia vbiunque appellatio emittitur in materia, in qua regulariter prohibetur appellatio, expressio causæ desideratur, quia appellatur contra regulas iuris, & appellationis ius commune repugnat ad hoc. per Abb. in dicto ca. quod ad consultationem, col. penult. & per Felin. ibid. d. col. 10. cum seq. per eorum. Altera est, & magis iudicio verior, quia omnis
11. ^a pronunciatio iudicis post litem definitivam est mere interlocutoria non habens vim definitivam, prout late docet Imol. in l. si finita, ff. non autem, ff. de dam. infect. & per Aret. in l. 1. ff. de verbor. obli. sequitur Felin. in rubr. extra de re iudica. & iuadetur ratione, quia si definitiva præcessit, & sic semel definitum est negotium, iudex quo ad definitionem negotii iam fructus est officio suo, cessamus in interlocutoria, ideo in appellatione ab executione causæ expressio desideratur, quia interlocutoria est, a qua non appellatur, nisi expressa causa, ut in ca. ut debitas, de app. quam rationem in proposito reddit Aret. in d. l. 3. ff. de verb. obligat. sequitur Aob. in d. e. quod ad consultationem, colum. pen. num. 30. versic. Quæ: o an in appellatione ab executione, præsertim cum ita sit quedam interlocutoria, a qua nisi expressa causa appellatur, refert, & sequitur Felin. ibid. col. 1. ibi, & ista omnia bene nota, ultra Aret. in d. l. 3.
12. Imo non desuerunt, qui voluere, quod in simili appellatione ab executione requiratur non solum expressio causæ in genere, veluti si diceret, appello, quia iudex excessit modum in exequendo, sed expressio causæ in specie videlicet, appello, quia iudex excessit in hoc, vel in tanta quantitate, & sic nominatim, & non in genere, Abb. in dict. cap. quod ad consultationem, colum. fin. num. 33. versic. vnde non puto valere hanc appellationem, quæ tam opinionem non reperio fuisse receptam, sed com-

maniter Docto. in praelegatis, locis, & aliis communibus
transiunt cum priori sententia, quod expressio causae &
necessaria in genere tantum, ut supra. Ideo & xui. causa-
rum patroni cauere solent, ut non exprimatur excessum in
specie sed in genere tantum, & veritas est, quia: si expri-
meretur excessus nominatim in hac re vel quantitate,
illa appellatio non suspenderet executionem, nisi in
quantum caperet expressus excessus, Specu. tit. de sen-
excomat. 3. nunc dicendum, versic. sed nunquid; & fuit
originalis opinio Vber. quam refert Specu. ibi. & eam se-
quitur Antonius de Butr. in dict. ca. quod ad consultatio-
nem, quod si expressio excessus in genere fiat, tunc ratio-
ne incertitudinis suspenditur executio in totum, donec
ex eueni liquet in quantum index excefferit, videt om-
nia apud Abb. in dict. c. quod ad consultationem; col. fin.
num. 3. vsque ad num. 33. versic. vltimus, vsque ad versic.
postremo. Tu igitur, ubi in articulo executiuo ad aliqua
iudicis pronuntiatione appellabis, utpote a fructuum li-
quidatione, expensarum taxatione, ac aliis interloquutio-
nibus in negotio executiuo fieri solitis, appellabis ex-
pressa causa excessus in genere tantum, iuxta primam
opinionem superius relata, quam seruamus in Romana
curia, licet Innoc. in cap. fin. colum. 2. in gloss. sua versic.
taxa quod met. caus. & bald. in l. terminato, colum. 2. vers.
modo ego quero, C. de fruct. & litium expen. Lafranc.
in ea quoniam contra, versic. expen. velint quod expri-
matur quantitas, in qua fuit excessus. Admoneo tamen,
quod etsi ab executione, ut praemittitur, praelexu excess-
us permittatur appellatio, prout supra diximus, non ta-
men permittitur his, prout in aliis casibus permittis, sed
semel tantum, & fuit sententia Nicolai de Martz. in l. 3.
C. de iuris, & facti ignoran. quam sequitur Ange. Arelin.
in l. ab executione, ff. de appell. & Felin. in dict. cap. quod
ad consultationem, colum. 12. num. 10. versic. scias quod
ubi appellatur ab executione excessus, & Firmanus suo
repertorio verbo, appellatio ab executione, nu. 7. quod
dictum Felin. ibidem commendat pro notata digno, & te-
nebis illud menti, quia in Romana Curia falsum permit-
tunt in similibus his appellari, & rem transire per tres con-
for.

formēs, & ubi mihi occasio se offerat, volo contradicere
 ut posteritati discutiatur de veritate istius non tabilis dicti
 quod certē habet in se maximam rationem, quia non vi-
 detur dignum ut victor in concernentibus executionem
 cogatur expectare alias sententias, alias enim res in infinitum
 iret; & lites evaderent immortales.

- b Adde & quod* non solum ab exequutore, verum etiam à
 13 quouis iudice prohibita est appellatio in causa notorie
 manifesta ex ipsa facti evidentia, cap. ex literis. extra de
 sponsalibus. c. cum speciali. §. porro, extra de appella: ubi
 Abbas & alii idq. ex ratione, quod illi, qui in simili casu ap-
 pellant, soleant ad appellationis remedium consulere, ut
 14 diutius eorum temeritatem sustineant, cum * tamen ap-
 pellationis remedium non fuerit aliis institutum ad con-
 sistentiam litigatorum malitiam & temeritatem, sed ad
 presidium innocentium, & oppressorum defensionem, text.
 in d. §. porro; & ad corrigendam litigantium iniquitatem;
 & plerumque etiam imperitiam. l. 1. in princ. ff. eo. Dixi autē
 in causa notorie manifesta ex ipsa facti evidentia, quia si
 aliud notorium esset, utpote notorium factum, vel notorium
 iuris, cum his casibus contraria probatio fieri possit, lex
 hac notorii specie de veritate non satis certa appellationem
 admittit, qua victus possit non probata probare; argu-
 ment. capit. ex transmissa, extra qui filii sint legitimi, &
 i. Observare, Cuiusmodi appell. non recip. i & quā* sine in-
 15 ter has notorii species discrimina & differentie, ut pos-
 sis unam ab altero fecerint, habes, a Specul. toto titulo
 de notoriis criminibus. & quantum ad speciem nostram,
 attinet destituendi, quem ab appellationis remedio, il-
 lud notorium dicimus, quod ipsa facti evidentia demon-
 strat, text. in dict. cap. cum speciali, §. porro, extra eodem,
 in princ. vel quod quispiam sua confessione manifestat.
 k text. ibidem. k Et licet * iuristæ videantur in confesso
 16 tantum non etiam confesso appellationem admittere,
 glo. & Bart. in l. Creditor, §. iussus, ff. de appel. iure tamen
 pontif. non admittimus appellationem pro confesso, nec
 iudex debet referre, quod tamē intelligas in confessione non
 excusari, que notorium inducit, & appellationis remedium
 excludat, prout notabiliter declarat & limitat Abbas in
 c. j.

d. 1. porro, col. 1. & 3. vers. si vero fuis tantum confessus, vel id, quod etiam per testes legitime inductos constaret, quibus per victum non fuisset oppositum, Abb. in d. 1. porro, col. 1. vers. in gl. verbo, confessione, qui refert in hoc, & sequitur opinionem Hostiensis. Vel denique quo per sententiam & rem iudicatam liqueret, gloss. in dict. 1. porro, verbo, confessione, & Abb. super ea, De quibus tribus modis notorii, latius vide in text. & nota. in cap. si extra de cohabitatione cler. & milie.

- Amplius, & que supra diximus de notorio confessionis.
- 17 procederent, etiam si quis non condemnaretur ex confessione propria, sed aliena, utpote si hæres ex confessione defuncti, quod est menti tenendum secundum not. per Ioan. And. in additio. ad Sper. in titul. de appellat. 1. in quibus, in princip. verbo, confessus, qui refert in proposito quendam q. Nicolais de Mattarelis, quos refert, & sequitur etiam Abb. in d. 1. porro, colum. 3. nu. 7. vers. sed quæro, An hæc res potuerit appellare. Quam theoriæ in casu notorie confessionis quotidie practicamus in Ro. Cur. ubi quis vigore obligationis in forma Cameræ coque nitetur, a cuius processu non solet Ro. Cur. appellationes admittere, neque eius prædictæ executionem retardare, idq. ea ratione, quod is, qui se in simili forma obligat, procuratores irremovabiles in eadem obligatione etiã iurando constituit, ad constituendum debitum eius nomine pro summa in obligatione contenta, & creditor per organum aliterius ex procuratoribus per debitorem, ut præmittitur constitutis confessionem debiti reportat, & ubi reum habet sic confessum, iudicis auxiliũ implorat, ut contra ipsũ veluti confessũ exequatur, merito rãquã confessus nõ appellat: Et quia supra diximus idem in hærede, qui ex confessione defuncti condemnaretur, minus admitteretur appellatio hæredis eius, qui se simili forma cameræ obligasset, si modo ante defuncti obitũ creditor adversus debitorem suum, qui postea obiisset, debiti confessionem obtinisset, alias enim morte debitoris mandantis finiretur eius mandatum in dictos procuratores, ut præmittitur factum. l. mandatum, C. mand. insti. eo. 1. recte, & nota. per gloss. Bart. & alios. in l. item est, & l. inter causas. ff. eodem. & per

& per Bart. & Doctores in. l. eius. ff. si certum petat Rota decisio. 171. in no. Si A. constituat, de procura, & propter finitum mandatum non valeret alias creditor per organum dictorum procuratorum ab eis debiti confessionem reportare, nisi forte debitor, qui in obligatione procuratores constituit, ut supra. illos constituisse ad confitendum de bitum etiam post eius mortem, propter similis constitutio de iure fieri potest, extas in l. si vero non remunerandi. ff. si a. ff. mandati Bald. in. l. eam quam s. questio. in testa. antiqua C. de fidei comen. Alexand. in l. final. ff. solut. pax. 18 trim. Card. in elem. 1. de sepul. quest. 23. Quo* casu de- rarer mandatum etiam post mortem constitutis, & eo defuncto, posset nihilominus debiti confessio a similibus procuratoribus haberi, per supra allegata, & subintraret motuum confessionis defuncti, quæ pariter excludit hanc dem ab appellationis remedio, per supra dicta, quam cau- telam non cogitarunt adhuc duri creditores, qui plerun- que etiam debitorem in ampliori forma camere obligatum habebant, eo defuncto coguntur contra heredes non solum ordinarium iudicium per viam distinctionis subire, verum etiam per tres conformes transire. Et præter hunc casum notorie confessionis raro vel nunquam præcedentem theo- ricam in Ro. Cur. practicamus, & passim in causis alias notorie manifestis aduersus legis mentem admittuntur appellationes, estq. in hoc plerumque nimia facilitas etiam in casibus, in quibus nulla alia ex appellatione speratur profutura defensio, sed duntaxat causæ usque ad tertiam sententiam productio.

- 19 Generaliter * vero ubi permixta est appellatio, ut sit li- zium quandoque finis, neve res in infinitum iter, Lex non permittit quem in vna, & eadem causâ, nisi bis provocare, potest cit. C. ne in vna, & eadem causâ liceat tertio pro- vocare. Rota decis. 714. in antiq. Die quod si dux, deo- senten. renu. & appell. ubi habes, quod sacrum Palatium ad constituendum numerum triu n sententiarum, & ex- cludendum, ne quis tertio appellet, numerat etiam sen- tentias extra Palatium latis, idque etiam, nisi infra cer- ta præfixa tempora, quæ olim fuerant infra bidentium. l. eos. s. si autem in iudicio. C. eod. & l. 1. ff. bidentium. ff. quan-

ff. quando appell. fit. Hodie vero vsque ad dies decem exten-
 ta sunt, auct. hodie. C. de appella. ca. significauerunt
 extra de reffib. cap. quod ad consulationem, de re iudi-
 ca. ca. bonae de confir. vtil. vel iurisl. e. concertationi, de
 app. in 6. anteriorum, 1. quest. 6. Daturque hoc tempus
 appellandi non solum cum a diffinitiva, verum etiam si ab
 interlocutoria, & quocumque iudiciorum graamine pre-
 missis tamen casibus appellaretur. l. 1. §. quod in senten-
 tiis ff. quando appella. fit, imo etiam non solum ad appel-
 landum, vbi quis iudicialiter grauaretur, verum etiam vbi
 culpam aliquod munus, vtpote tutelę, vel aliud simile in-
 iungeretur, quis se excusaret, & eius excusatio non fuisset
 admissa, ille autem reclamaret a non admissa excu-
 satione. §. si quis tutor. ff. quando appellandum fit: cau-
 biduum. §. quod aprem io sententiis. secunda questio. 6.
 & quod dictum est in appellante, procedit etiam in eo
 qui appellacioni vitem ius veller adherere, debet
 m. e. m. infra decem dies vtiq; adhesio fieri, Rora de-
 ciso. quingentesima trigesima nona in antiq. a graamine
 de app. in fin. verbi s, & dec. 111. in not. adherentes, eq-
 tit, nec eo minus tibi infra hoc tempus liceret appellare,
 quia vbi sententia vel graamen inferretur, pexiens fut-
 ris, neq; contradixoris, Bart. in l. 1. versio. vtil. not. C. de
 relatio. & currit hoc tempus de momento ad momentum
 ut haberetur, & notatur in omnibus supia allegatis locis
 Spec. eo. tit. §. in quibus, ver. sed nunquid dies appellatio-
 nis computabitur de momento ad momentum, nec a pos-
 set a iudice in breuius vel longius tempus mutari, glo. jo-
 duinum, in 6. imo nec partium voluntate, & consensu, glo.
 singularis in auct. offeratur C. de lit. consellatione, sequi-
 tur Bald. in auct. ei qui, C. de temp. appell. quandoquid
 non est in partium voluntate facere, vt lex, quę post decem
 dies rem inducit iudicis, am. non operetur suam effectum,
 ad not. in l. si. C. de transadio. & cum hac temporis pre-
 scriptio sit de iure positio. l. 1. §. biduum, ff. quando appella-
 fit. & 1. q. 1. c. biduum, & in d. auct. hodie. C. de appell. pos-
 set hoc temporis spaciū contrario iure arctari vel pro-
 rogari, vtpote per statutum, vel consuetudinem loci, glo.
 sig. in l. p. x. p. x. p. x. C. si contra ius, vel vtil. publicam,
 quam

quam ad hoc Ang. in l. 1. si de re iud. & pro omnibus vide-
t apud Phil. Franc. in c. cum sit Romana, col. 2. ver. in eadem :
glo. ibi, tempus decem dierum, extra de appell.

o . . . Sed maius & dubium est, a quo tempore incipiant cur-
re : tunc isti decem dies ad appellandum, & licet in hoc fue-
runt opiniones, hæc tamen vera a sacro Palatio recepta
est, quod si sententia feratur contra presentem, vel si ab-
sentem veritatem conuincam, tempus curat a mo-
mento, quo fuit prolata sententia, text. in l. 1. §. biduum, ff.
quando appel. fit, & in c. biduum a. quæst. 6. in prior. vtro-
bq; verborum, ex die laxe sententiæ. Idq. etiam si sententia
conditionalis esset, prout semper excommunicatio, & in
iuribus aliis solent similes sententiæ, & decreta sub condi-
tione fieri coram Auditore-Cameræ, & aliis etiam ordina-
ris Romæ. Cur, utpote, nisi infra tres, vel nisi ad primam,
computarentur enim decem dies ad appellandum a die sen-
tentiæ, non autem a die existentis conditionis, text. in d. 1.
l. 1. §. biduum, ff. quando appellan. fit, in finalibus verbis,
& in capit. biduum, in princip. & vtroque norat glo.
& Doctores, & in illis terminis, quando victus fuit perso-
naliter apprehensus, procedit opinio eorum, qui volue-
runt decennium currere a die laxe sententiæ, quod si con-
tra absentem, & fictum dumtaxat contumacem pronun-
tium esset, terminus decem dierum non incipiet currere,
nisi a die quo sententiam paulus sciuerit, text. in d. l. 1. §.
vlt. quando appellan. fit, & in d. c. biduum, §. si aduersus ab-
sentem, a. q. 6. & hoc modo procedit text. in d. c. concen-
tationi, de appella. in 6. qui loquitur de appellatione ab
electione seu collatione, qui sunt actus extrajudiciales
soliti fieri parte non citata, neque presente, & istæ proce-
dit opinio aliquorum tenentium hoc decem dierum tempus
esse velle in sui initio, & non currere nisi a die sciendiæ si-
ue habitæ notitiæ, quæ distinctio colligitur ex præallega-
tis iuribus, & tam sequitur glo. in d. l. 1. §. biduum, verbo,
sententiæ laxe, ff. quando appell. fit, & Spec. tit. de appel.
§. in quibus, col. 1. vers. sed nunquid hoc tempus ibi, non
enim currit ignorati, nisi si sit cōsumax, & sequitur Rot. dec.
49. in 90. si fertur de appel. per vocū, & 364. in no. cū iura-
t. appe. §. 1. in antiq. Sciendū de appe. & dec. 384. in no.,
fuit

p fuit dubitatum, eo. tit. p. Quis autem * in proposito dice-
 12 tur verus. quis vero filius contumax, docet glo. in d. l. 1.
 §. si verbo comparandum, & post eam Rota d. deci. 49: in
 not. si fertur, de appell. per totum, & 364. in no. cum iura,
 de appell. 184. in not. ubi habes quod ad hunc effectum
 ille dicitur verus contumax, quem iudicis, vel iuris cita-
 13 tio personaliter apprehendit. Quæ q. tamen perpetua non
 14 font, finge, quod * grauamen a quo grauatus reclamatur, ef-
 fect grauamen permanens, & (vt alium) successorem habens
 causam continuam, hæc enim causa donec grauamen do-
 rabit, nunquam curret terminus decem dierum, sed sem-
 per appellans erit in tempore. Bal. in l. si clericus. C. de
 eo sci. audien. refert, & sequitur Spec. tit. nostro. §. in qui-
 bus, ver. & nota secundum Vin. ibi alias, ubi continetur
 grauamen vsque ad finem dicti versiculi, refert, & sequitur
 Philip. Fran. in c. super eo. col. 1. 2. nota. ibi. Tamen si ali-
 14 quis a die precepti, extra eo. tit. Rursus * finge te per
 procuratorem litigasse, & contra procuratorem tum la-
 tam fuisse sententiam, & procuratorem ab ea non appel-
 lasse, nec tibi alias contra similem procuratorem consul-
 tum sit. quia non est soluendo, potius enim hoc casu, cu
 quidam es causæ appellare, etiam post istos decem
 dies a die late sententiæ, & infra decem dies a die, quo
 ipse scieris, glo. si. ff. quando appella. sit. & glo. 3. in ju-
 rh. hodie. C. de app. quas reputa singulares, & notandas,
 Card. in c. 1. vt lite non contesta. sequitur Bart. in 1. 4. §.
 si aduersus, in si. ff. quando appel. sit Alex. cons. 129. V. de
 processibus, col. 3. lib. 2. Conf. Neap. decil. 344. in antiq.
 fuit dubitatum in consil. procurator actoris de fidei ius-
 sione cautione, & cæ. Et licet tuerine opiniones, an ista ra-
 tione, quia procurator non sit soluendo, præsertim ista
 facultas appellandi domino, ita tamen vt infra decem diem
 ad appellandum, appellet. An potius, vt etiam post istos
 decem dies a die sententiæ, dummodo infra decem a die
 sententiæ, nihilominus verior est, quod dominus poterit
 etiam post decem dies a die late sententiæ infra tamen
 decem a die scientiæ appellare, prout refert, & concludit
 Belin. in d. c. 1. vt lit. non contesta. col. 4. & s. num. 6.
 cum sequitur, ver. secundo. Aduerte quod si procurator,
 vsque

vsque ad versic. vnum etiam scias, quam tamen intelligas, videlicet prauia, & media restitutione in integrum, non autem ipso iure, prout sic notabiliter limitat Bald. in cap. significanti de appell. in vlt. col. & Salic. in d. auth. hodie. col. 1. vers. sed dubium, refert, & sequitur Alex. d. conf. 91. Vltis processibus. colum. 3. nu. 7. vers. & licet; glo. & Doct. l. 2. Rota simili in casu eius qui legitime impeditur infra tempora non appellasset aduersus opinionem glo. & Bar. de quibus ibi tenentium impeditum cessante impedimento admitti ad appellandum absq. medio restitutionis, & ipso iure, prout aliqui voluerunt in principali appellante a die notitiæ ob non appellationem procuratoris existentis non soluendo decil. 49. in not. s. fertur, de appell. vers. item Doct. in glo. vbi etiam tradit, quod ista restitutio debeat peti coram iudice a quo, per allegata ibidem. Et licet ista sint vera de iure, nihilominus non conuenit sacrum Palatiū admittere istam fallentiā, vt dominus possit, aduersus iuris regulas post decem dies appellare, quando sententia fuit lata cum procuratore, qui non appellauit, & non est soluendo, vel quod ad appellandum restituatur, prout attestatur Cassid. decil. 5. de appell. & refert. rationem, quia mouetur palatiū, quia videlicet in Ro. Cu. vt plurimū causæ per procuratores tractantur, vnde exequutiones passim cum maximo partium dispendio impedirentur.

Verum etsi tempus ad appellandum currat de momento ad momentum, cum tamen difficile sit, vt iudex pro tribunali, & in iudicio expectet ista tempora, receptū est, vt appellatio emitti possit etiam extra iudiciū, & in domo Auditoris absque alia partis vocatione. Rota decil. 35. in not. s. appellatur, de appella. num. 2. Eadem quoque ratione poterit appellatio feri, & emitti etiam die feria. ta Bart. in l. eius, versic. & hic fallit, ff. de feriis. Iason in dict. l. more, colum. fin. vers. vltim. adde. eod. tit. Host. But. & Imol. in cap. præterea, de dilat. Card. in clem. 2. s. similiter, q. 2. de appell. Lanfran. in cle. sæpè, verbo, de planov. de verb. signific. & in cap. quoniam contra, verbo, petitionis, de appell. & non solum die feriata, sed etiam de nocte Bal. in auth. hodie, colum. 2. vers. sed nunquid appellatio de nocte appellatur. Et licet * de iure appellans, qui morosus

Cc in ap-

in appellando die tantum decima appellasset, teneatur non solum probare appellationem emissam, verum etiam horam, & propterea illam in sua appellatione exprimere Areris. in l. 2. §. dies. ff. quando appellandum sit, Paul. de Cast. in auth. hodie. C. de appell. Felin. in c. quod ad consultationem, colum. penult. vers. 4. conclu. de re iudic. & hoc, ut possit liquere, an ante momentum, vel post finem momenti fuerit emissa, hoc tamen non servatur, nec vñ receptum est in Palatio, quia Auditores ex indulto Inno. vi. in extravaganti, seu builla Innocentiana possunt appellationes, valide recipere, post lapsum momenti, dum tamen eadem die. Quamobrem risum mihi provocant aliqui sollicitatores renes, qui solent illud vitimum momentum custodire, ut vbi lapsum esset, proceßari de lapso verum ad appellandum, nec aduersari appellationem alias recipiendam, forte ignorant enim ista, que sunt prima pragmatica f. ticord. principia omnibus notissima. Appellamus autem 27 semper * coram iudice a quo, si eius presentiam habere possumus; ut debitus honor eidem tribuatur, l. omnem honorem, ff. quando prouo. non est necesse, c. ut debitus de appell. quod si quis ante vltimum momentum volens appellare, iudicis copiam non habuit, etsi fuerint, qui opinati sunt appellantem teneri iterum redire, quia forte alia die iudicis copiam habebit, Felin. in c. transmissa, circa mediam, ver. dum subdit, de prescriptio. sequitur Alex. conf. 19. vol. ad stipulantur nec. per But. in cap. ex ratione. ver. ex his deciditur, extra tit. nostro, & per Ang. in auth. sed lis. C. de temp. app. si tamen appellans non alias redierit, subsistit, Cassad. decis. 8. de appell. a principio ad finem, vbi more scolastico disputat articulum ad partes, & tandem videtur inclinare, quod si appellans expectasset vitimum momentum, & ipso vitimo momento adiunisset ad locum, vel tribunalis, vel habitationis iudicis volens appellare, nec iudicis copiam habuisset, sustineretur appellatio: tamen si videretur posse appellanti imponari, cur vitimum expectauerit momentum? Idem dicat, si quis ante momentum similiter volens appellare, iudicis copiam non habuisset, si modo appellans doceret de absentia, vel alio impedimento iudicis etiam tempore vitimi momentum.

c. 2. &

ti, & quando etiam non doceretur de absentia, vel impedimento similibus, attestatur ipse patres solere prout etiam aliis casibus solent in dubio inclinare pro non desertione per doctrinam Pau. de Cast. in l. 1. ff. si quis cautio & quia re dubia existente per inclinationem in hanc partem nihil detrahitur de iuribus partium, imò videtur tendere ad illorum ac maiorem veritatis indagacionem, subiungit tamen in fine, quod utilis esset in hoc articulo Principis declaratio, quæ mihi hodie superflua videretur, postquam res est vis tot anctorū, & suprema istius Auditorii auctoritate pro non desertione declarata. Et licet hæc confidentia videatur appellanti præbere occasionem non appellandi in conspectu iudicis, & suo casu evitandi refutatorios apostolos, quos si in præsentia iudicis appellasset, habiturus erat, quodq. evitare, non consuevit esse in appellantis facultate propter honorē iudicis ac partis appellare præiudiciū, nihilominus non consueverunt patres (vt Cast. dicit) hoc respicere, cum appellans semel adeundo iudicem, vt videatur honorē eius satisfecisse, & debemus casum non reperti iudicis potius eius absentie, quam malicie appellantis in dubio imputare. Admoneo tamen, vt vbi ante momentum iudicis copiam non habuisses, si poteris, reuertaris alia vice, & ita etiam vidi a superioribus fieri, & passim seruetur, imò vbi in ultimo momento nō habemus iudicis copiam, solemus apud notarium causæ astuariū non solum appellare, sed etiam ab eo apostolos petere, Rot. dec. 368. an. non si appellerem, de appel. & si non defuerint, qui volvere eū, qui in absentia iudicis appellasset, nō teneri, alias ad apostolorum petitionem, Bal. & Ang. in l. 2. C. de his qui per met. iud. non app. l. q. ea ratione, quod solus iudex a quo potest de apostolis respondere, vt pote is, qui pro informatione causæ coram ipso tractata certus est, an appellans sit a iurisdictione sua dimittendus necne. c. ab eo. c. vt sus. per eo. tit. Appellamus aut in Ro. Cu. semper in scriptis sue a interlocutoria, sue a diffinitiva appellandum sit, quia si ab interlocutoria appelletur, non valetet appell. alias sue inconuenienti, sue ex intervallo emissa. c. cordi. de appell. in vi. Bar. & alii in l. litigatorib. & in l. eos. § si aut. C. eo quod si a diffinitiva appellandum sit, raro vel

tanquam lata sententia incontinenti appellamus, quo-
 ■ a calis lex admitteret appellationem viua voce. l. 1. ff. de
 app. sed semper ex intervallo, lex appellationem in scri-
 ptis etiam a diffinitiva non minus, quam ab interlocuto-
 ria desiderat, & alias emissa appellatio non valeret, & ap-
 pellans pro non appellante haberetur, Bart. Ang. & alii
 in d. l. litigatorib. & in l. eos C. eo. Imo satis esset ap-
 pellare in scriptis, nisi in ipsa cedula dicerentur illa verba
 apponi solita, in his script. Ang. in l. a senten. s. fi. de app.
 Adeoq. admittit sacrum palatium hunc rigorem, ut si quis
 semel a simili gravamine vel sententia alias appellasset
 in scriptis, data cedula (vt moris est) & modo volens ab
 alio simili gravamine vel sententia appellare diceret, ap-
 pello, prout in cedula, alias occasione alterius gravaminis
 vel sententiae in actis daret, quam repero, & peto de nouo
 in actis inferri non consuevit palatii appellationem, vt per-
 mittitur, emissam admittere pro appellatione in scriptis,
 tamen si alias scripturam producere, vel productam reperere
 videatur inuicem aequipollere, Rot. dec. 361. in ant. no. quod
 iudex, de app. Aeg. concl. 111. si iudex, eo. rit. a quo nihilo-
 minus rigore quandoq. recessum est, & admitti solet simi-
 lis repetitio cedulae appellationis alias datae quando quis
 non de nouo appellaret, sed appellationi per aliam datae
 pro se & adherere volentib. veller adherere, posset enim
 sine alia cedula repetens illam (vt praemittitur) alias datae
 adherere. Aeg. concl. 19 si quis, de app. pro se & adhaeren-
 tibus. Quamobrem extra superius exceptum adhaerentis ca-
 sum, solemus quoties appellidum sit, appellationes in scri-
 ptis dictare in aliqua cedula, & cedulam nobiscum asseren-
 tes appellare prout in cedula & vbi ab interlocutoria, sem-
 per a causa appellationis exordimur, utpote si a breuitate
 dilationis, licet Reuerende pater probationes non nisi com-
 petentes dandae sint, nihilominus P. V. ad importunas in-
 stancias partis in huiusmodi causa aduersa, &c. & sic de
 singulis, quod si a diffinitiva absque alia causae expressione
 simpliciter dicimus a quadam praeterea diffinitiva senten-
 tia, & ext. quarum appellationum formulas non alias
 hic inferre visum fuit, poteris illas in quavis specie ap-
 pellationis, apud vulgarem Libellum, cum Formulariis pro-
 cura-

curatorum & aduocatorum inscriptio est, cuius quidem maior est rubrica, quam niger; maior inquam emphasis, & melius apud caussarum regesta videre, in quibus cedulis conuenit praesertim nomina iudicum nec non appellantis & appellari, ac rem super qua pronunciamur existit, exprimere, l. 1. §. fin. ff. eo. & si ab interlocutoria, etiam causam (vt supra) ele. appellans, de appell. Idque nominatim, in specie, adeo quod non satis esset dicere in genere appello, quia grauior. Bal. in l. edita, in repetitione perusina. col. 1. verū sciendum tamen est, C. de eden. & in l. minoribus, col. 1. 4. not. C. ad Syl. Vbi dicit idem si exprimeretur per relationem ad acta in genere, Fel. in c. super quæstionem, in §. pri. de offi. deleg.

Amplius quia a pluribus annis mos patrum inualuit, quo fere semper pronuncians prout in cedula, & plerumq. decimus dies instat, aut equam cedula subleribatur & aperiat, nec interim satis certi sumus, an sententia sit futura fauorabilis vel contraria, inoleuit a practica, qua huic incertitudini occurrimus appellando, non alias simpliciter, sed cum clausula, quatenus contra partem nostram, & quæ clausula limitat prouocationem appellantis, vt non censcantur appellasse nisi sub ea conditione si contraria, scilicet fuerit sententia hoc ne si fauorabilis fuerit in toto, vel in parte possit appellatus gaudere commodo appellationis eius, y quæ alias fuisset sibi communis, & potuisset eam exercere, ac prosequi, senti propriam, ad text. cō materia & noc. per Bar. Salic. & alios in l. ampliore. C. de appell. idq. etiam non solum ad effectum confirmandæ vel infirmandæ, sed etiam omnis supplendæ prioris sententiæ, Ro. deci 369. in no. si a diffinitiu. de appell. vsque ad §. fin. Quam practicam refert, & commendat Phil. Fran. in c. adol. us. col. 4. versic. sed quæritur primò, cum pluribus sequentibus, vbi suggerit exemplum de eo, qui in parte, & partibus sibi contrariis appellasset, & restringit rem ad casum quando sententia plura separata, scilicet vero vbi vnicum tantum vel plura connexa contineret capitula, quia illo casu appellatio deuolueret negotiū, & posset nihilominus appellatus vti appellatione appellantis, tamen si limitate a certa parte tantū, & per alteram partium demeritas

C c 3 Inter-

interposita, quam tamen restrictionem non admitterem in caso appellationis interpositæ cū clausula nostra, quatenus contra, quæ verba non restringunt appellationem magis ad vnam, quam ad aliam partem, sed inducunt potius conditionem, & faciunt appellationem censi conditionalem, ita quod si sententia in totum favorabilis subscribatur, appellatio remanet conditione defecta, ac si non fuisset appellatum, præsertim quia appellatio à sententia, quæ non grauat, non desoluit, & nihil operatur. Inno. in ca. breui, extra de iurciurand. Bald. in. l. fi. col. 4. Cod. quando prouocare non est necesse. Phil. Franc. in d. c. si duobus col. 1. primo not. ibi, ex quo not. vbi etiam habes idem, col. 4. quod quando sententia, continet plura separata capitula, & vterq. ligatoꝝ appellat quisq. ab altero capitulo, tunc possunt ad diuersos iudices appellare & quisq. apud suum iudicem eius appellationem persequi, cui tamen in hoc contradicit Abb. in d. c. si duobus, in fi. idq. ea ratione quod omnia etsi inuicem separata fuerint a principio simul in iudicio deducta, tamen ista emulatio videtur facere de omnibus vnicum censi negotium, quæ Abbatis sententia per rationem suam amplecti fuit hæcenus in Ro. Cur. & Signatura iusticiæ, quæ ista ratione raro vel nunquam diuideret appellationes, quando essent plures, omnes tamen a contentis in vnicâ sententia, & vnicò iudicio acque processu tractaria.

Et quamuis lex dixerit iudicem a quo non oportere existimare sibi iniuriam fieri, quia victus ad prouocationis auxilium conuolauerit. l. & in maioribus. C. eo cum: a men vsu permittente non solum dicimus, nos appellare ab eius sententia, sed etiam dicimus, tanquam iniusta, & iniqua, ne videamur per hæc verba velle iudici a quo
31 conuertiari quod "appellatoribus prohibitum est. l. iudici. ff. de iniuriis l. illud. ff. de appell. addere solemus, vobis honore, & reuerentia semper saluis, tamen si illa verba iniusta, & iniqua, non inferant conuictum, sed tantum ea, per quæ iudici dolus impingeretur. Pau. de Cast. in d. l. illud. ff. eodem. Vbi etiam voluit appellationem, qui iudici conuictaretur, non solum notari infamia. d. l. illud. ff. de iniuriis, verum etiam extra ordinaria poenâ placendum esse,

esse, & quod plus est, ab eodem met iudice, & sine processu, quasi notoria sit iniuria, quæ in appellationis libello, & penes notarium, quæ publica est persona, iudici inferretur, & que hic laudabilis quidem mos noster erga iudices a quibus expedit, & causarum patronis, & eorum clientulis beneuolentiam omnibus artibus captare, etiam ubi magis videntur causæ suæ contrariari, & obesse. Non desunt tamen, qui secus ab hoc laudabili more faciant, & quotidie iudices irritent, etiam ubi iure non possunt de eis conueniri, & quandoque etiam ubi sunt confici, quod minus iuste id faciant, quos ut non limiteris semper admoceo quandoquidē si iudicibus gratus eris, conducet tibi in multis eorū gratia, in his præsertim in quibus gratificationi locus est, quæ plerumque ad victoriam plurimum conferunt.

- 2 Confueuimus & etiam in ipsa appellationis specie dicere, apostolosq. semel, bis, tertio, instantes, instantius, & instantissime sibi dari atq. concedi petit omni meliori modo, &c. Apostoli enim dicuntur ab Apostellin, quod est mittere seu nunciare quasi sint nuncii seu literæ nunciatoris quibus index a quo solet iudici ad quem vel alteri superiori renunciare, Sempronium in tali causa a sua lententia tali die appellasse, ac etiam significare an dictum appellansem a iurisdictione sua dimittat, necne. Et quia varius solet esse huius rei euentus, ab isto euentu Apostoli diuersimode vocantur & 6 quatuor exorta sunt apostolorum genera. Nam si index deferat appellationi aut quia ius deferat, & vocantur dimissorii. l. uoca. C. de libell. dimiss. l. dimissorii. ff. de verb. signific. aut ob superioris reuerentiam, & vocantur reuerentiales. l. eos. §. super his, C. de appell. Quibus et solent semper iudices Ro. Cu. ubi a diffinitur appellaretur, appellationi deferre, ut videatur etiam ob reuerentiam Pontif. ad quem semper in Ro. Cu. appellatur, deferres Ro. decis. 733. in antiquis Notæ quod quando appellatum, de appell. & commiss. Quod si iudex friuolam arbitretur appellationem, & talem, cui non sit, nec deferendum veniat, & propterea ei non deferat, & dicantur refutatorii apostoli: & hoc quia similibus appellationibus non est deferendum, prout nec ius deferret. ca. cum appellationibus. de appell. lib. 6. quorum

Cc + menj-

meminit Rota deci. 711. in antiq. Alii etiam dicuntur testimoniales apostoli, ut quando in absentia iudicis appellatur, coram notario alique egregia persona, quæ cum nō sit alias informata de quibus apostolis sit appellati respondendum, dat sibi litteras, quibus demtaxat de appellatione attestatur, & vocantur testimoniales apostoli; de quibus meminit Cassad. decisa. nom. 7. versic. Item quod locus domesticus, de appell. Alii denique conventionales dicuntur, ut quando pars ipsa appellata desert, quos idē conventionales vocamus, quia partes in deferendo appellationi conveniunt, & in appellatione ad Papam operantur devolutionis ac alias appellationis effectus, siue index deferat, siue non, per cap. 1. in princ. de foro comp. lib. 6. Rota dec. 539. in antiq. a gravamine, de appell. & pars appellata diceretur deferre, etiam si non expresse sed tacite, utpote si post appellationem adversarii etiam a iudice non admittam constitueret procuratorem simpliciter ad illam causam, nec alias diceret, quatenus devoluta, & isto casu frustratoria esset protestatio procuratoris adversarii in acceptatione, quod non acceperet nisi ad causas devolutas; ex quo ista per solam constitutionem fuit devoluta, [ut supra. Rota deci. 341. in antiq. nota quod in causa profana de appellat. & quia indices, a quibus appellatur, quandoque non sunt facis certi, an appellationi sit deferendum, necne, 33] ut interim pro apostolis deliberare possint; lex iudicibus terminum 30. dierum indulget, ad deliberandum, an appellationi sit deferendum, & appellans a iurisdictione sua sit dimittendus, necne. L. iudicibus, C. de appellat. & similem etiam terminum appellanti præfigit; infra quem debeat congruis loco & tempore instanter & sæpius apostolos petisse, cap. ab eo cum materia, de appellat. in 6. clem. d. quamvis, eo. titul. & solent indices monere appellantes, ut infra terminum iuris pro apostolis revertantur (quamvis responsum propterea terminum iuris vocamus) quia lex ipsa est quæ hunc terminum concedit, non solum parti, sed etiam iudici, quocum iudicium usus in hoc hodie die maxime invaluit in Roman. Cur. non quia semper iudices subsistant in causa, in qua pronunciaverunt, an sit appellationi deferendum, sed quia inolevit iste, usus pro

pronunciandi, prout in cedula: plerumque iudices etiam
 subsistunt, in cuius fauorem sit subscribenda sententia, &
 ad effectum, vt possint oro subscriptione deliberare, vo-
 lunt commodò illius dilationis gaudere, & litigatores ista
 expectatione torquentur, quibus tamen in pluribus re-
 posum est, & primò ex quasi præscripta in hoc iudicium
 benignitates, qui cess possent simpliciter appellanti termi-
 num iuris dare, quo casu cogeretur appellans expectare
 vltimum momentum, nec antea comparando iatisfaceret
 termino sibi assignato, & desertionis periculum subiret
 34 ex quo * iudex ante vltimum momentum termini non co-
 gitur de apostolis respondere, glo. verbo, intra dictum, in
 cle. quamuis, eo. tit. Philip. Fran. ibidem, Cassad. decif. 2.
 nu. 1. de appel. raro tamen vel nunquam dant simpliciter
 terminum iuris, sed dicunt, & interim quandocunq. per
 qua verba dispensatur appellans ab expectatione vltimi
 momenti, & quandocunq. reuertatur infra terminum re-
 uertitur in tempore, Fel. in c. personas, col. 1. in prin. ver.
 Et si dicitur cōuereas, &c. Cass. dec. 8. de app. nu. 4. versio.
 Propterea quando iudex. Item appellanti etiam in alio re-
 posum est, quòd vtroq. cala reuertente appellante debi-
 to rēpo secundum suos casus, si iudex non respondeat ap-
 pellanti de apostolis, vel taceat, vel vltius terminum pro-
 roget, non tenebitur appellans amplius redire. Rota dec.
 406. in no. si iudicor, de appell. Aegid. concl. 343. appel-
 35 lans non tenetur, eo. tit. Ad id * quòd etiam ille iuris rigor
 secundum quòd appellans tenebatur apostolus instanter
 sæpe & sæpius petere, mitigatur, vt reiteratè ista peticio-
 nes, & instantiæ possint etiam vnico contextu simul fieri,
 & hinc iuris rigori per reiteratas petitiones & instantias
 huiusmodi simul & vnico contextu factas satisfactum esse
 videatur, d. clem. quamuis. Ideo nos inuoluit vt in cedu-
 la appellationis quo ad apostolorum petitionem, præscri-
 pta clausula vramur, videlicet, Apostolosq. semel, bis, ter-
 tio, instanter, instantius, & instantissime sibi dari, &
 36 concedi peti, et si * nobis appellanti bus terminus iuris
 præfigatur, ad redeundum pro apostolis iuxta, d. clemen.
 quamuis, §. verum si iudex, solemus redire & petere nobis
 e de apostolis responderi et si iudex v. non respondeat, nec
 reuer-

LIBER

revertitur amplius, licet non desint qui pro eorum infelicitate sapienter & sapienter revertantur, & termini iuris huiusmodi prorogationes plures accipiant, de desertione appellationis alias verentes, quorum plerisque noui, & reprehendi, immò non solum appellans non tenetur amplius redire, sed ipse iudex à quo, qui in termino iuris dato de apostolis non respondet, iurisdictionem amittit, ita quod non remaneat amplius iudex, & appellans censetur à iurisdictione sua dimissus, ita quòd absque alio potest coram iudice ad quem appellationem suam prosecui, d. clem. quamuis 1. quod si iudex Rota decisio. 406. in no. si auditor, de appell. & non defuerunt qui voluere iudicem in termino non respondentem de apostolis iurisdictionem amittere, etiam si appellans non fuisset reuersus, licet eorum opinio non fuerit in palatio recepta, Rota d. decisio. 406. in secundum de dubio, versic. ex qua conclusione, infra * quum terminum iuris appellanti datum ad redeundum pro Apostolis adeò detinetur suspensus appellans, vt non solum non possit appellationem suam prosecui, sed nec etiam iudicem impetrare, & commissionem f. causae suae obtinere, & si impetraret, non valeret commissio. Rota decisio. 357. not. fuit dubitatum, de appell. & reddit rationem, quia apostoli sunt pars appellationis. cap. cordi. & in ca. ab eo, de appell. lib. 6. & ante quam appellans illos obtineat vel habeantur pro obtentis vt supra, status appellationis suae pendet, ex quo si non reuertatur pro apostolis, circumducitur appellatio, & censetur non appellans, d. cap. ab eo. cir. co. in 6. & in d. clem. quamuis, merito super eo quod non habet adhuc statum in natura, non potuit aliquid fieri neque iudex impetrari, cap. ad dissoluendum, cum not. ibi de spon. quomobrem solent procuratores cauti, quando volunt procurare in impetrando iudicem nec alias finem termini expectare in commissione appellationis perire derogationem, & remotionem obstaculi pendentis istius termini, per haec verba praeterea, termino iuris ad redeundum pro apostolis forsitan dato, ita, quòd pro illis amplius redire non cogatur attento quòd à diffinitura: quae posteriora verba, attento quòd à diffinitura, quando non fuissent in commissione apostolica, solent

solent Referendarii illa addere, idque ex ratione, quod signatura non consuevit dare Commissiones appellationum pendente termino ad redendum pro apostolis nisi in appellatione à diffinitiva. quasi in appellatione à diffinitiva non sit curandum de apostolis iudicis, ex quole ipsa deferat appellationi. 2. q. 6. c. biduum.

A N N O T A T I O N E S.

- ^a **E**T licet.) Huc spectant quæ statim disturi sumus.
^b **A**mplius.) Quod sententia possessoris appellare non licens
³⁸ in omni possessionis sue adipiscenda sive revocanda, aut recuperanda possessionis locum habere, Bar. dicit in l. 1. ff. de app. recip. & non in l. quisquis. C. quer. appell. non recip. Quod quidem sane intelligendum erit, qui ad ipsius sententia executionem retardandam fecit, verò quò ad devolvendum appellationem & negotium coram iudice ad quem, ut per Bar. in d. l. 1. & Abb. in cap. cum ad sedem, de resit. sol. & in cons. 11. lib. 2. atque Dec. cons. 28. & si non defuerint, qui voluerunt, nulla admitta diffinitione, quid à possessorio non appelletur, fructi ex Dec. in d. cons. est legere, autamen crabrura calcule à Doctoribus in hac itum est sententiam, ut solum quoad effectum retardanda executionis intelligatur, veluti testes sunt Maran. in practi. in 6. par. veris. Appellatio. nu. 194. Dec. d. cons. 100. Coras. in 2. naturaliter. §. nihil commune. num. 8. ff. de acq. poss. Qua de re vide Aug. Ber. in q. 12. num. 8. Cetiam in materia verb. appellati. Tirac. in traß. de moris, in 6. par. declar. 6. num. 1. & Vans in traß. de null. 11. quis pos. dico. de null. num. 34. qui omnes de communi opi. testantur. Qua de re eleganter Affl. legat dec. 179. per totam. ubi ita decisum fuisse testatur, & dec. 77. nu. 8. ubi q. in fructib. & interesse in quibus pars in possessione iussit, condemnata fuit pendente appellatione non sit executio. Ceterum prædictam diffinitionem in foro Cesaris procedere, sed non Pontificis testatum reliquit Abb. in d. c. cum ad sedem, & Affl. quod. dec. 179. num. 2. & est communis opinio, ut et loci Affl. ait, & per Maran. etiam traditur præcisio loci, nu. 195. atque Curi. cons. 168. qui omnes de communi opinione conveniunt. Verum hodie, ut Auctor parum infra testatur, in causa possessoria & profana per constitutionem Argidianam arbitra est illa sacrarum canonum in appellando facultas, & in plerib. (ne immortales causa redderentur) iuris civilis vestigia huc.

mi Placitum sequuti sunt: adeo quid hodie in malis quo ad istud
in causa possessorij appellationes ius Pontificum cum Caesaris
concordas, sicq; prior illa ipsius iuris penitus facilius in ap-
pellando à quolibet gravamine, quantum minimo, per novas le-
ges angustata est, ut Voffrius Latius explicat, Sed hoc admonitū
36 se esse velim quod' est cura civilis regulariter à sententia in pos-
sessorio iudicio lata non appelletur, sed solum de nullitate dica-
tur, per tex. in l. i. ubi Bal. Et ceteri. C. si de momenti. poss. Et su-
40 pra diximus, attamen à sententia super remedio cap. reinteg-
randa. 1. quest. 1. cum sit remedium iuris canonici, quo iure in
possessorio appellare permittitur, poterit etiam inter laicos in fo-
ro seculari à sententia lata super actione, d. cap. reintegranda,
appellare. ita Bald. adnotavit cons. 331. ad rudentiā. lib. 3. se-
quuntur Frach. Papie. in forma libelli, in causa spol. post in ver.
per. vestram d. ff. num. 4. Et Curia. ibi in add. atque Ripa in l.
rem qua nobis, num. 30. versic. in alio etiam. ff. de acq. poss. Et
iterum in l. instradelle. col. vii. in fin. ff. quot. ban. Non ab re igitur,
Lanfr. in rub. de causa poss. Et prope. col. 3. in 3. concl. nec
41 adnotat' ut in possessorio recuperanda, in calce libelli condi-
tio, d. cap. reintegranda, deducatur, qua generalis Et plenissi-
ma est, inter quoniam possessoria remedia videtur, velius etiā tra-
dunt Abb. Et Doct. in cap. cum ad sedem de res. spol. Doct. pro-
fertim hoc. in d. l. rem qua nobis. Quod quidem capitis reinte-
granda, remedium non solum pro rebus ecclesiis, Et clericorum
sed laicorum etiam datur, ut est communis conclus. secundum
Lanfr. ubi supra Alex. in d. l. rem qua nobis, col. 3. Et Ripa.
ibid. nu. 26. necnon Maran. in practi. in 4. par. in 7. d. num. 50.
Comperitq; hoc remedium etiam contra titulo possiditum, Et li-
cet id absque pugna inter interpretes non sit, tamen, ut compe-
rit, crebrior est sententia, ut restantur Ale. cons. 97. li. 2. Et cōf.
91. col. si lib. 3. Et in d. l. rem qua nobis, ubi Ripa. nu. 27. Ma-
ran. citata loca, Et Casad. dec. 7. de res. spol. Sed Et illud scire
prelim opus erit, an dicti ea reintegranda, remedium perpe-
rui competat, siq; ultra 30. vel 40. annos, quod Et multis vi-
sum fuit, quinimmo affirm. exibus hanc communem esse opinio-
nem, ut relatur est Casad. deci. 6. vii. de res. spol. qui in causa
quodam Vesulana stronium quinq; auditorum vota ita deci-
sam fuisse testatur apud vero tribusq; alijs è regione existentibus
sed maiores calculi obtinente ita scriptum ceris euenit. ut. pan.
circa.

circum prob Deum immortalem, quamvis gravissimorum colloq:
 fœnientium prostrata sententia determiatur. Quod quidem ne-
 quaquam cōtingeret, si calculi sententiaul pōderaretur potius,
 quā numerarentur. Fautores enim prædictæ opinionis quod ca-
 reintegranda sine tēperis præfinitione intelligendum sit, in ver-
 bis illis sex decepti sunt, ad dicitur, quacumq; conditione tempore
 non obſtāte, quæ quidem verba, nō de poſſeſſionis reſtitutione, aut
 reintegratiōne intelligenda ſunt, ſed quod res perſonitæ quacum
 que conditione tēperis, puta per negligentia vel capitiuitatē alio
 uō modo. Et c. debeat reintegrari, ſicquæ verba, quacumq; con-
 ditione tēperis. Et c. determinant verba, perſonitæ reſtituitur, quæ
 in calce illius textus ponuntur. Et hic eſt verus germanus quilius
 canonis ſenſus, prout egregiè docet Pa. Caſt. l. 1. 101 in q quæ ſpe-
 ratur l. 1. Idcirco necceſſe eſt falſam eſſe opinio nā exiſtimantiam
 perpetuū poſſeſſarium, d. c. reſtit. competere, cūquæ illud uſquæ an-
 nos 30. vel 40. tantum tēperat ſicq; falſam eſſe illorum auditorū
 apud Caſt. aſſer. quod ea ſit ſcī, opinio. Nā ut docti aq. elegan-
 ter demōſtrat Anſ. Maſſa Galles, iuriſconſultū noſtra etiam pri-
 maria, curat ego calculū pluris facio, quā 670 aliorū, cū natu-
 raliſ ſit optima diſciplina experti, in li. de exor. iur. l. 1. n. 16. contra
 opinio Et talis eſt in ſerariū l. 30. art. 40. an ſtatio remedii d.
 canonis præſcribi, nec aliter perpetuū eſſe. Quæſtione ut ipſe ani-
 maduertit, nemo) exceptis Jo. Imolen.) ante prædicta decifionis
 tēper ſcripturæ perpetuū eſſe d. can. remedii ſine poſſeſſariū, cū
 eis expreſſim contrariū videretur, ut aſſertim Anſ. ipſo Maſſa
 cumulat, inter quos eſt Pau. Caſt. citato loco. Ret. decif. 259. in
 not. Alex. conf. 6. lib. 3. Soc. conf. 39. lib. 3. Doc. conf. 302. num. 24.
 Ruin. conf. 44. nu. 26. lib. 4. Et Pariſ. conf. 1. num. 144. lib. 1. Vnde
 ex his aliq; per Galles, conſtruat, hanc eſſe cōſtanti opinio-
 nem ſippis Et conſcribitur patet. Et ut ad umbilicum tandem hu-
 ius annotationis perueniam, hoc vnum in materia animaduert-
 ere conſentaneum viſum fuit, ſcilicet in poſſeſſorijs iudicijs tam
 retinenda, quam adipiſcenda, Et recuperanda, litis conteſtatio-
 nem requiri, quicquid nonnulli contra dixere, veluti produm
 eſt ab Accurfio, ac Bart. in l. 1. C. ſi de moment. poſſ. Et l. e. And.
 Bald. Abbate, aſſertus in c. conſultationibus de offi. deleg. etiq;
 cōmuni opinio teſtibus Saliceto in l. ult. C. ſi per vim vel alio
 modo. Et Alexander in l. naturaliter, ſ. nihil commune, colat.
 penult. ff. de acquiren. poſſeſſ. ubi etiam Iaf. num. 163. Eſt hac

LIBER

communis conclusio temperetur, locum sibi non vendicare in
possessorie edicti carbonum, ubi litis contestatio nequaquam re
quiritur secundum Ioa. Cora in d. §. nihil commune, num. 17.
qui refert hanc sententiam communibus suffragiis receptam es
se, licet sibi displiceat. Item nec locum habere, quæstionemque pe
riculum est in mora, ut per Ias. qui de communi opinione mta
tur in d. §. nihil commune, nu. 172. ubi quoque post ceteros vi
deat Claud. Mathe. de loci, col. pen. notat. Et Ripam col. 34. Et
seq. ponentem regulam, quam deinde datus modis ampliat, Et
nouem limitat. Nizel. Ant. Gratianus.

c. Ab antiqua.) Adde l. Sempranior Proculo, de le. 2. §. si libra
ries ubi Dec. Et Cagn. ff. de reg. iur. Bar. in l. nihil ff. de con. un.
cum eman. lib. Et iterum in l. de quibus in 2. q. princ. abig. scrib.
ff. de legib. Et Cassad. decif. 9. nu. 10. cum seq. super regul. cancell.
Nizel. Ant. Gratianus.

d. Adde alios.) Adde ad reg. quod in causa possessorij non ap
pellatur, ut in l. 1. c. h. de mon. poss. Et in cap. ubi. p. de posses
sion. 2. q. 6. viderem exceptiones, siue fall. viderat, quas Ma
ras. loco præcitato enarrat: de quibus nonnullas apud Authen
tem hic leges. Ceterum si aliar. fall. perdisere cupis, in quibus
appellatio in possessorie non admittatur, Ant. Nuc. legere non
pigeat in Coarct. Gl. concor. 6 nu. 26. ubi uno Et viginti modis
regulam limitat, quas nonnullas à Sac. traditur esse videbis. in
tratt. fall. in reg. 18. à Bernar. Luc. in reg. 36. Et Petre Dec.
reg. 44. qui Et alias quinque addidit, quas breuiant gratia fi
denis per ar. m. i. u. d. os. esse, visum fuit, nam si tibi satisfactum
velis, prædictis consulere Dilectos poteris. Quæ quidem regu
la in omni possessorie, tam adipsenda, quam retinenda siue re
cuperanda loca sibi vendicat, ut per Bar. in l. quisquis. C. qui
app. non recip. Et est communis conclusio secundum Beronem, q.
53. num. 2. Et Per. Dec. ubi supra. Et parit ex adductis per Ti
raq. in tratt. de morte. in 6 par. declar. 6 num. 1. Et in Cont. in
memo. in verb. appell. 1. Et quantum abunde in hoc capite per
Authentem tractat per multis de exceptionibus (quar salientiar
nostri vocant) ad reg. quod appellandi facultas à quibusunque
iudicibus ordinarijs, siue delegatis permessa est, nisi expresse
prohibeatur reperitur, cap. omnes. Et c. Romana. 2. q. 7. Et l. 1.
ff. de appell. illas apud eum legere poteris. Et Tiraq. aliter loca
ma. 9. Paris. conf. 28. nu. 11. lib. 4. Et canon. an. ff. de iura apud

A ff.

Aff. in pralud. consil. reg. Neap. q. 33. per totam. & Maran. in praxi. in 6. par. in 2. Aff. nu. 255. & Anto. Nicell. 19. quem citauimus. Dec. nu. 4. & que ad ff. ubi ad reg. vnam supra centum limit. tradit. quas etiam persequitur Bernar. Luc. reg. 35. quarum etiam obiter meminit Dec. reg. 45. Nic. Anto. Grauatius.

e Ante sententiam.) *Ad hoc accedat Ange. cons. 46 & 288. ubi causa rationem assignat. quam etiam ab auctore hic habet. & faciant. que Ioan. Mar. Reminal. scribit in l. 1. num. 1. C. de bus. post. secund. labu. Nicol. Anto. Grauatius.*

f Sed inter.) *A pronuntiatione de exequendo appellare prohibi-*
 43 *tum est. iuris hic allegat. & traditur per Corm. con. 7. col. 4. lib. 1. & Alciat. in l. 1. § si quis ita ff. de verb. obli. qui bene opinionem communem esse testatur. & Fel. etiam in 1. qui ad consultationem. colum. 8. de re iud. quam tamen communem limitat tribus modis. Et dixit Ang. Aret. in l. ab exequutore ff. de appell. in iudicijs plurim. eam obseruatiā vidisse. nisi non desint qui contrarium velint. § quid ad hanc pronuntiatione de exequendo appellari possit. ne laici Alexan. ostendit. consil. 113. col. ff. lib. 5. qui asserit etiam hanc opinionem esse communem. at tamen prior opinio inter interpretes receptior est. ut idem Alexan. ait. cons. 95. vltis premissibus. col. 2. & quod sit communior. testatur quoque Dec. in c. nouit. num. 2. de appell. Sed ab exequutione facti. non appellatur. ut patet. quando iudex merus est exequitor. d. l. ab exequutore. ubi Bart. & in l. ab exequutione C. quor. appell. non recip. quod tamen sanè intelligendum erit. nisi modum excedat. ut per Bart. ibi atque Specu. tit. de appell. § in quibus vers. quinto. qui & alius tradit fall. in quibus ab exequutore appellare licet. vide etiam Soc. in tract. fall. in reg. 26. Alex. cons. 113. num. 10. lib. 5. Hieron. Crat. cons. 16. lib. 2. Rui. cons. 80. lib. 5. & Aug. Beru. q. 131. Verum tunc causa excessus in appellatione exprimi debet. veluti ipse declarat. & hic auctor. nam aliter per eam exequutio non retardetur. Noleat Antonius Grauatius.*

g A qua non appellatur.) *In appellatione ab interlocutoria*
 44 *causa grammaticaliter in specie exprimi debet. nec appellanti sufficit in genere illas dicere. quin immo nec per relationē ad acta. veluti per Francum habetur in cap. consuluit. 2. de appell. l. 1. cons. 45. lib. 1. Inf. in l. hac consultiſſima. § per nuncupationem. num. 2. C. de testa. & Card. in de. appellat. in 3. & 4. q. co. tit.*

vbi

LIBER

ubi alii, nec etiam sufficere si diceretur, appella ex tali causa, alioq; sue loci & tempore proponendi, quod & Francus ubi supra quoque prodidit. Quod sane intelliges, nisi aliquas causas appellator expresserit, & deinde ad alia que ad ceteras causas se referunt, illaq; in aliis apparerent, nam hac facti specie efficax erit appellatio, per ea, quae in simili de sententia dicuntur quae valent, licet ad quantitatem in instrumentis contentam index se referat, si tamen tale instrumentum in iudicio prodidum fuerit, veluti prodiderunt Anton. Dur. Immo. & Abb. in pen. col. de excep. Ang. Acc. in §. curare, col. 3. in §. de alio. Et hac opinio, licet nonnullis in contraria sententiam inon fuerit, tamen vera est, & communis, ut refertur Inf. in l. An propter §. si index cum. 19. ff. de re iud. & Vant. in tractat. de null. sent. ex desol. proies. nu. 109. Et secundum insuper est quod gravaminum causa quavis notoria esset, huiusq; tamen exprimi debere, ut Card. in d. Clem. & Franc. in c. ut debitus q. 9. de appell. Gem. in c. 1. eo sit. in 6. & Rat. dec. 7. in no. Quamobrem in hac appellacionis specie maxime animadvertendum erit, nam si causa non exprimeretur, interlocutoria elapso die sententia in iudicium transiret, prout egregie Socia. scriptum reliquit in d. cons. 45. & ante eum Angel. con. 2. 17. Cuiusmodi hoc unum silentia non praetercam, quod & si ipse in libello appellacionis causa gravaminis expressa baud quaquam fuisset, dicit tamen appellator (dummodo intra decem dies) coram iudice à quo exprimere poterit, ut Franc. dicit. c. ut debitus q. 15. Sed praemissa intelligas in interlocutoria vim diffinitiva non habente; nam aliter si talem vim haberet, exprimere causas minime necessum erit, ut tradiderunt Abb. in cap. peruenit. col. 2. de appell. Franc. d. c. ut debitus, questio. 14. Rem. cons. 41. quibus in locis nonnullas etiam alias videbis limitationes qd quas brevitate grana de industria omittimus. Cuiusmodi ut fiat, quae sint interlocutoriae habentes vim diffinitivam & quomodo cognoscantur, aut regulentur, & earum non pauca exempla. Velin legas in rub. de re iud. ubi copiose scribit, & Aragon. cons. 10. Et traduntur alia inter excepia. quae sequuntur scilicet quid sententia compensatio iudicis est interlocutoria, vim diffinitivam non habens. Et hoc est, quod ab eo pronuntiarum potest, ut communis est scribentium sententia. teste Martino in l. ex quacunque cum. 14. ff. de iur. iur. non iur. Item sequuntur de iur. iur. non iur.

ab instantia, vel observatione iudicij deferentis, reuocatione attentionis, de procedendo, vel non procedendo in causa. Item cum dicitur exceptionem peremptoriam ob stare, vel aliquid probatum, vel non probatum esse. Et si qua sunt similia, de quibus videbis etiam Isaac. Mayling. in sing. obseruat. in rem. 3. obseru. 32. Verum Arcerius d. consil. in sententia deferentis. Et absolutiois ab instantia iudicij contrarium tenet, quod sit scilicet mera interlocutoria. Sed Arcerius opinio procedit, quando pronuntiatur super deferentia appellacionis interposita à sententia interlocutoria, qui talis pronuntiatio cum hoc imponat sciam negatio principalis, mera interlocutoria censenda est, idcirco inscriptis. Et cum causarum expressione appellandum. Scias verò pronuntiatur super deferentia appellacionis à diffinitiuam, quia cum ex tali deferentia finis causæ principalis imponatur, merito pronuntiatio super deferentia sententia diffinitiuam censeri debet, quo casu una voce. Et prout in diffinitiuis appellare licet, veluti docetur à Guid. Pap. dec. 61. Et 12. nu. 4. Et consil. 77. Et Isaac. Mayling. in fin. obser. cent. 1. obser. 36 quatuor Rota dec. 427. fuit dubitatum in no. vtrubique cum expressione causæ grauaminis in scriptis esse appellandum existimauerit, sed hoc in Camera Imperiali, teste ipso Isaac. nequaquam obseruatum fuit, scilicet quando à diffinitiuam vsupra appellatur. Et ita Arcerius sententiam cum hac distinctione rectè procedere, aliter minime ex superioribus facile est proficere. Et ex Affl. etiam in consil. regni Neap. vniuers. 12 no. num. 29. Ausfred. in add. ad dec. Thol. 42. Rebus. in remota. consil. Gall. in tract. de app. art. 1. nu. 43. lib. 3. Et Rota dec. 11. aliat. 129. si à sententia de app. in not. Quia de re videndus est insuper Cuius lib. Raso. 14. 1. num. 3. ubi communem scriptionem opinionem esse tutum, quod interlocutoria sententia ab observatione iudicij scilicet sit interlocutoria, cum tamen diffinitiuam habet, quem quidem communem, eo quem diximus, modo intelligendum censet. Sed postquam in hanc materiam inductionis, illud postremo adnotare libuit, quod sententia interlocutoria necessaria in scriptis proferenda non est Gl. 1. in c. vlt. de re iud. in 6. Et in c. quoniam contra, in verbo, interuocantes de probat. Bar. in l. 3. ff. de appell. recip. Et est communis opinio, ut Ias. affirmat in l. Nec quicquam. num. 59. ff. pro consil. Et leg. Hæc sententia pronuntiatur scias per petiti non esse, nam excipiuntur nonnulli casus, quibus sententia interlocu-

in scriptis proferri debet, quas prosequere, ut per 1a. ibi etiam
post Gl. in d. c. quoniam contra animaduerſis, quid inter ſen-
tentia interlocutoria non ſit in ſcriptis proferenda, tamen de-
inde in alio ad ſcripturam redigi debet. Nicolaus Antonius
Granatius.

h. Adde quod) In notarij * appellationem non admitti, unde
47 ligas, niſi in ea rationabili cauſa inferatur ſui per Franc. in c.
cum ſpeciali. ſ. porro cal. 3. & in c. conſultat. 1. de app. & Rot.
conſ. 324. cum ſumpe ratione quia in notarij legitima deſenſio
pretendi poſſeſt. Ita in c. 1. de off. deleg. Sed quoniam noſtri uſu
rati non eſt, in hac materia, qua libellum exigerit, acceſſiones
facere, idcirco ſi tibi cura eſt, videar Gram. dec. 36. quaſi per
itum, & dec. 72. nu. 5. conſ. 4. nu. 13. & va. 1. nu. 2. & 1. Cap.
Thol. dec. 176. ibiq. Auſt. Quid. Pap. dec. 74. & omnium cumu-
latiſſimè Carer. in eius praxi in prin. ubi inſinuat propè au-
dierat eiaſ, cuiusq. hac de re diſſerit. Nic. Ant. Granatius.

i. Et quæ ſunt.) Vide Bal. in praxi in q. circa inquis. q. 5. Ant.
Bar. in tradi. de natura. & Carer. ubi ſupra.

k. Et licet.) Et ſi * nonnulli diſtinctionem faciunt inter ius Caſa-
48 reum & Pontificiũ, ſcilicet quod ex iuris ciuileſ deſtinatione re-
quiratur, ut ſit conſeſſus & conuictus ne audiatur appellans
de iure vero canonum ſecus, ſed quid ſufficiat ut tantum ſi con-
ſeſſus, tamen utroque nulla eſt diſtinctionis, utrumq. cerit co-
pulatione requiratur, ut appellatio non admittatur. Verum illud
eſt, quod quando conſeſſus, tantummodo eſt, licet iudex à quo ap-
pellationi diſſerre non teneatur, ſed ſententiam aut inhibitionẽ
ſibi ſollam exequi valeat, tamen hoc themate appellari poſſeſt,
ad effectum ut iudex ad quem appellationem recipiat, atq. inhi-
beat, & hoc diſtinctionis fondere utrumq. ius conciliatur, ut per
Abb. in d. c. cum ſpeciali. ſ. porro. ubi eſſet Franc. & traditur
per Maran. in praxi, in verbo. Appellatio, in 6. par. nu. 181. Jo.
And. & alioſ in c. Romana ſi autem de appell. in 6. & Cap.
Thol. d. dec. 176. Tu ad propoſitam materiam vide Doſt. in l.
obſeruare curabis. C. quer. app. non recip. & Carer. præſertim,
qui cumuatiſſimè commentarios egit. Nec non & Per. Dne.
in reg. 136. ponentem regulam, quod conuictus & ſtante con-
ſeſſus non audietur appellans, quam tamen eſſe modis limitat.
& cerit una, quid non precedit, niſi in crimine ibi in d. l. ob-
ſeruare enumeratis. Verum in hoc communis ſententia in con-
tra-